

Holy Bible

Aionian Edition®

Ȯkhs' I Tsĕn Ik Sĕn Ni Matthew Ot Sĕn Ai Pi

Blackfoot Matthew

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as " The Purple Bible "

Holy Bible Aionian Edition ®

Õkhs' I Tsñn Ik Sñn Ni Matthew Ot Sñn Ai Pi
Blackfoot Matthew
Language: Blackfoot
USA (Northwest), Canada (Alberta)

Creative Commons Attribution 4.0 International, 2018-2025
Source text: eBible.org
Source version: 9/10/2025
Source copyright: Public Domain
British and Foreign Bible Society, 1890

Formatted by Speedata Publisher 5.3.10 (Pro) on 12/3/2025
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously and <https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>
All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>
Volunteer help and comments are welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Siksiká at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Siksiká at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
06/21/25 - 468 translations now available in 230 languages.
09/01/25 - 538 translations now available in 291 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matthew	11
---------------	----

APPENDIX

Reader's Guide

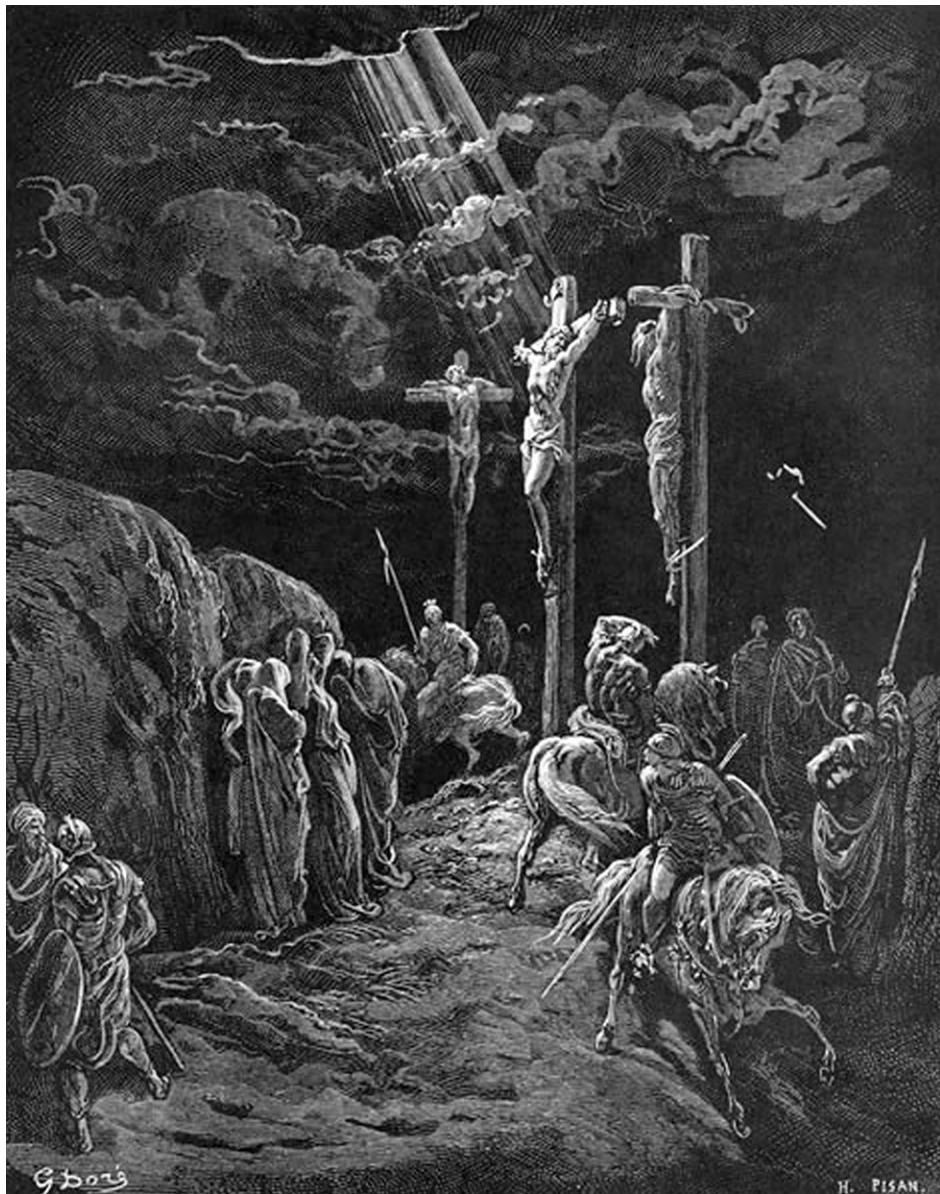
Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

The Crucifixion

"Jesus said, 'Father, forgive them, for they don't know what they are doing.'

Dividing his garments among them, they cast lots."

Luke 23:34

Matthew

1 SIN AK'SIN Jesus Christ David okkuai' Abraham okkuai' un'ix o s̄inaks' oaiěxěsts. **2** Abraham ikuyiu' Isaac; ki Isaac ikuyiu' Jacob; ki Jacob ikuyiau' Judas ki omu' pappiipix; **3** Ki Judas ikuyiu' Phares ki Zara, Thamar ipau'kaīmmiuax; ki Phares ikuyiu' Esrom; ki Esrom ikuyiu' Aram; **4** Ki Aram ikuyiu' Aminadab; ki Aminadab ikuyiu' Naasson; ki Naasson ikuyiu' Salmon; **5** Ki Salmon ikuyiu' Booz, Rachab ipau'kaīmmiuiae; ki Booz ikuyiu' Obed, Ruth ipau'kaīmmiuiae; ki Obed ikuyiu' Jesse; **6** Ki Jesse ikuyiu' David om̄x'nin'a; ki David om̄x'ina ikuyiu' Solomon, annōk' ake'uōk itom'itomiuōk Urias man'itotsipokaīmmiuiae; **7** Ki Solomon ikuyiu'. Roboam; ki Roboam ikuyiu' Abia; ki Abia ikuyiu' Asa; **8** Ki Asa ikuyiu' Josaphat; ki Josaphat ikuyiu' Joram; ki Joram ikuyiu' Ozias; **9** Ki Ozias ikuyiu' Joatham; ki Joatham ikuyiu' Achaz; ki Achaz ikuyiu' Ezekias; **10** Ki Ezekias ikuyiu' Manasses; ki Manasses ikuyiu' Amon; ki Amon ikuyiu' Josias; **11** Ki Josias ikuyiu' Jechonias ki o mu' pap piipix, annik' ito'toōpikau Babylon; **12** Ki ot'sitotos au Babylon, Jechonias ikuyiu' Salathiel; ki Salathiel ikuyiu' Zorobabel; **13** Ki Zorobabel ikuyiu' Abiud; ki Abiud ikuyiu' Eliakim; ki Eliakim ikuyiu' Azor; **14** Ki Azor ikuyiu' Sadoc; ki Sadoc ikuyiu' Achim; ki Achim ikuyiu' Eliud; **15** Ki Eliud ikuyi u' Eleazar; ki Eleazar ikuyiu' Matthan; ki Matthan ikuyiu' Jacob; **16** Ki Jacob ikuyiu' Joseph, Mary om'i, annok ipau'kaīmmiuōk Jesus, an̄istau Christ. **17** David ots̄s'tsits'unoauai Abraham itsipuk' s̄üpokos̄inimotseiau ke'pitappiau n̄issekoputtsi;

ki ot'sitotosau Babylon omats'ıstsits'unoauai David
mats'itsipuksüpokosımmotseiau, matsısse'koputtsi;
Christ omats'ıstsits'unoauai ot'sitotosau Babylon
mats'itsipuksüpokosımmotseiau matsısse'koputtsi.

18 Jesus Christ, otsipokai'isınni ün'niniitsiu: Annik'
Mary, Jesus oksı'stsi, Joseph otak'okemattösaie
itop itappi'inai, otse'kosatsok Atsım'istaaw.

19 Joseph om'i moköm'motsitappiu, ki
matsitsitau'ats mök'aiitsınniköttösaie; osıme'tsitan
möksisım'ianıstüpskoösaie. **20** Ki otai'ksımstatosaie,
Satsit, Ap'ıstotokiuäoto'tokatatsıs otsipopök'toakaie
ki otan'ikaie, Joseph, David okku'i, pinstünnos Mary
kök'okemattosi, otse'kosatsok Atsım'iStaaw. **21** Ki
ai'aksipokaiımmiuiae okku'yi, ki kitak'anıstsınnikötttau
Jesus: tükka, otsitappim'ix otsauum'itsitappi'isauuěsts
aiakitaikömotse'piuax. **22** Itün'nitsiuiae
mök'itsenüpənıstösi Ap'ıstotokiuä otse'poawsısts,
otsipropheti itotse'poawsınensts, ki an'ımai, **23** Satsik,
mokök'iate ai'akopitappiu, ki ai'aksipokaiımmiuiae
okku'yi, ki ak'anıstsınnikötttsiuiae Emmanuel,
ito'kısasattop Ap'ıstotokiuä ipokai'tappiımmau.
24 Joseph otsipuawk'si otso'kani, ün'niitsitappiu
Ap'ıstotokiuä oto'tokatatsıs otan'iipiae, ki ito'tuyiuiae
otokem'an: **25** Ki ototom'okkuyi otsauomai'pokaiısaie
matpoksokamıu'atsaie: kinitsın'nikötttsiuiae JESUS.

2 JESUS otai'pokaiisi Bethlehem, auösın'ım Judæa,
annısts'ısk ksıstsiku'ıstsk, Herod otsıtsınaipi,
Satsik, mokök'ietappix umut'autstsipi apinök'kuyi
itsipuk'sipuiau Jerusalem, **2** An'iau, ünan'ök

manipok'aučk Jews otsiň'aimoaiauaie? Tükkä, annim'
apinčk'kuyi stai'tappiosi nitsiňo'čnan okčkatosim,
ki nimut'otopčnan nčk'itauatsimimmočnan. **3**
Herod omčx'ina otokh'tčsaie, otap'itsi-tanaie, ki
Jerusalem čstokčnai'tappix ikčno-nokap'aitsitamuax.
4 Ikčnaumoi'pičsax omčk'atoiapiekuax ki ai'sčnakix,
sčppočtsečsatsiuax Christ mčk'itsipokaiipiaie. **5**
Ki an'čstsiauaie, Bethlehem, Judæa čstaučsň'im,
čn'nimaie; čn'ančstappi prophet osiň'aksň; **6**
Ki ksčsto'a Bethlehem, Judæa čstaučsň'im,
kimats'inčkstcipuaua, Judah čstsň'ax; Nin'aučk, ksčsto'a
ak'itsčstauasiu ki osto'i ai'akaučkitsiňmau nitsitappim'čx
Israel. **7** Herod, sčmi'nikčtūssax mokčk'ietappix,
sokap'sčppočtsečsatsiuax otsokap'čnčkuyisaie čkatosi.
8 Ki itčpčt'okčtsečsatuax Bethlehem; kian'iu, kčkko'
sokap'apsčummok pokau'čk; ki ikonoainoeniki,
itčum'čtskčtšnikokčk nčk'itsitotosi nčk'it a tsčm mčm mosi.
9 Otokh'tčsau omčxina otan'čipiaie, itsiň'tapuiau; ki satčk,
anni'čsk kčk'atosi'čsk otsitsinoauai'čsk umut'autstcipi
apinčk'uyi otsitom'akoiauaie, ki otai'totosi inčk'sipokai
ot'sitaupipiaie itots'iketsipuyiuiaie. **10** Otsiňno'čssauaie
kčk'atosi, eks'kamčk otse'tametčksuai. **11** Ki otaitsipč'sau
nap'ioyčs, Mary oksis'tsi ipčnnu'čiauaie pokai'čsk, ki
čnnišč'iau, ki itatsčm'mičmmiau: ki otaipasuk'čnčssaučsts
otakomčtskotuksaučsts, čissak'okotsiauaie gold
ki frankincense ki myrrh. **12** Ap'čstotokiuč
papaučkiančtcsax mčkstačkito'tosau, noke'tsi
moksokui itčp'akaiiau. **13** Ki otau'mattosau, satsčk,
Ap'čstotokiuč sto'tokatatscs papauta'atsiuiaie Joseph,

an'ſitouaie, Nipuat', ki mattos'au pokau' ki oksis'tsi ki
ikum'itappoat Egypt, ki stau'pit ki k̄itak'otuman̄sto;
tuk'kā, Herod ai'akaps̄ummiuaie inuk'sipokau
moks'enit̄saie. **14** Otai'puawksi, sepiai'akotuyiuax
inuk'sipokau ki oksis'tsi ki Egypt itup'itappoiau: **15**
Ki itau'puaie otai'insaie Herod, moksenup'an̄stosi
Ap'istotokiua otse'poaws̄in, otsiprophet i totsi'uaie,
Egypt, un'nimaie nitsit' utummau noko'a. **16** Herod,
otai'nōsax mokok'ietappix otap'apistotoyisax,
eks'kaiistsetukkiu, ki itup'otokottsiuax (otsen'nakemix)
Bethlehem ki sa'akapotsim, ai'stokistuyimix
sok'umappix ikon'ainittsiauax; k̄uttaistoki'stuyimix
sok'umappix mat'ok̄nainittsiauax, umut'otsksinippi
otsokap'suppōtsesattusax mokok'ietappix. **17**
Itum'enupan̄stomaie Jeremy prophet otse'poaws̄in
otan'ipi, **18** Epo'aws̄nni itsik'kitokhtsip Rama, asain'sinni
ki aiim'motseiinni ki omukoyesinni, Rachel o'kosix
itau'asuniu ki matokuikiawp̄ketukkiu'ats, tukkā,
itsen'iau. **19** Herod otse'insi, sat'sik, Ap'istotokiua
oto'tokatatsis Joseph otsipapau'takaie, Egypt
otsitai'tappiisaie. **20** An'istsiuiae, Nipuat'ki mattos'au
inuk'sipokau ki oksis'tsi, ki itup'itappoat Israel
istau'osinim; tuk'kā ini'au anniks'isk ap'ussummiiskaie
otsipai'tappiisinni. **21** Ki itsipuau ki aiako'tuyiuax
pokau'a ki o ks̄is'tsi, ki Israel istauosin'im ito'to. **22**
Ki otokh'tsissi Archelaus otau'atsuaiitsitapai'naiisi
un'ni otsin'naiisinni, issstun'imaie mok'ittapposaie;
ki Ap'istotokiua otsipapauan̄stosaie, Galilee
itanis'tupitappo: **23** Ki akapioyis, Nazareth an̄stau, ito'to

kiitoko'yiu; mōkenūpaništosaie prophetix otan'iipiax, akaništai'niköttau Nazaren'aikuün.

3 ANNISTS'ISK ks̄stsiku'istsk John Baptist ito'to Judæa istoks̄s'tapiksökkui, itūs'-ks̄nimatstokiu,
2 Ki an'iu sauai'tsitak, spots'im īsts̄n'naiis̄nni aststs̄iu'. **3** Am'auk annök' matap'piuōk Isaiah prophet an'iu Nitsităppiuă ks̄stapitaus̄nim sokse'puyiu, Sūppoats̄stotokh'sattoat Nin'a oksokui, oksoku'īsts mokōm'otsts̄sests. **4** Ki John, Camel oku'ȳsts, its̄s'totosiu, ki īstsikōp'okui itsep'siu; ki otso'ōssin̄ests tsikatsix ki namap'iniu. **5** Jerusalem istokōnai'tappix otokōnitota'akax, ki Judæa īstokōnai'tappix, ki Jordan īstauōss̄n'im īstokōnai'tappix mat'okōnitautaakax. **6** Ki nie'tūktai Jordan (an'istop), otsit'ūstapinopiax, ki otsauum'itsitappiis̄ests aiinūp'an̄stomiaūests. **7** Ki otsinno'ōssax otas'taaīssax akai'tappiiax Pharisees ki Saducees, otsittūp'auauōkōssax otsitūsta'pīnūkipi, an'īsts̄iuax, Pītseks̄inau'kosix, tūkka' kītan'ikoau kōkanīstūp'īstupiksatossuai annik' īstse'tūks̄inik astai'tsiik? **8** Ai'sūksksattok matsiin'īsts mōk'itanīstosi kītsauai'ītsitani: **9** Pini'ītsitsiikasik kītsitsi' tanaūests kok'kītūnīssuai Kīn'un Abrahami; kītan'īstopuau Ap'īstotokiua, am'oxim okotokix ikots̄stauatomoaiau Abraham pokax. **10** Kiannok' kōts'eks̄sts kaxa'kin itsipo'toau: kōnai'īsts̄s saiīnas̄ssi ak'aikakiaiau ki ak'aututsaiau. **11** Okke' kimut'sītūstapīnopuau kōkkītsisauai'ītsitasuai: apatots'īk annök' ai'aksakootoōk aiīs'skunitapsiu, nimatsīkōkokotopa'tomoauats matsikīsts': Ostoi' kimutak'īstapīnokoau Atsīm'istaaw ki

ſ's'tsi: **12** Oſe'kotükkiatsiſ ai'ſinimaię, kiaupük'ixtoxiſi
otsiſ'aisuisuitsipik'iakipi aiaksokapse'maię,
osos'tsipikiapioyiſ aiakitsiſptsipotoměsts
otapaien'ſinſimmaniſts; ki iſtotox'ksiſts iſtsi'i
matakatsiu'ats ai'aketsiſsiměsts. **13** Jesus Galilee
itüm'aumatto, Jordani nie'tüktaſ ito'to, John
mōkitsiſtapiñiſsaie. **14** Ki John paiau'tsimiuaię, ki
otan'ikaie, ksěsto'a iſ ta' pín o kít, kitaketak'sipukſipat
to kōkokotsiſ'tapiñnōksi, ki kumauksipuksipaakiſ? **15**
Jesus an'iſtsiuaię pokitſe'tſiſ annok': nōks'iſtutsiſnan
mokōm'motsitappiſiſnni. Itümipaio'kítſ etomoyiuaię.
16 Ki Jesus aiiſ'tapiñnōſſi, itopiſſiſſoa'tomaie okke': ki,
sat'siſ, spots'im kau'opiu, ki nan'nuyiuaię Ap'iſtotoſiua
otatsiſ'istaaw itutui'süpünümaie ſiſtsi'i itsiſnauüni'ſnai,
ki itokhitopi'ſnai: **17** Ki, satsik, epo'awsiſnni spots'im
itunni'u amok'auk nítük'omimokoa, nitsekōkh'siſmau.

4 ATSIM'ISTAAW ksis'tapiksōkkui itümítüppiſ'iuaię
Jesus, sauum'itsitappiua mōk saksksiñnooſſaie. **2**
Ki níſip'puyi koku'iſts, ki níſip'puyi ksíſtsikuſts
otsiſ'saioyipists, itsakoo'notsiu. **3** Ki Issaks'ksinimaitappi
itoto'yinaie an'iinai, Iküm'ümeniki Ap'iſtotoſiua okku'i,
am'oxim ok'otokixiſ ſiſtſip'satsisau mōkitapaienſasau. **4** Ki
itüniſ'tsiuaie, Sinaip Matap'pi matokot'otsipaitappi'iuats
napaien, Ap'iſtotoſiua maoi'i umutokonai'poawsiſts
aiakotſepaitappiui. **5** Sauum'itsitappiua ſiſtsitapippiok
Atſim'akapioyiſ, ki itokhit'sipotoyeik Nato'iapioyiſ,
6 Ki an'iſtsiuaię, Iküm'ümeniki Ap'iſtotoſiua okku'i,
iñiſ'suiauüniſ: ſin'aip, akaniſtsiuax oto'tokatatsix
ksěsto'a: ki otsu'auěſts kitakitotsiketsi'enokiau,

koköt'sists kökstai'tükökhsau ok'otoki. **7** Jesus itünis'tsiuaie, mat'siñaip, kimataksaksksñoau'ats Nin'a, kitap'istotokä. **8** Sauum'itsitappiuä spaistükki otsittümmi'piokaie itaiistummüt'tsiikaie kōnauau'ösinists ki istsap'inatsiikiests; **9** Ki anistsiuaie, am'ostsim kōnauau'ösinists kitak'okoto, apis'tuksisanopieniki, atsim'mimmokeniki. **10** Jesus itüman'istsiuaie, Mä's'taput, Satan: sín'aip, Nina Ap'istotokiua kitak'atsimmimmau, ki kitak'aitanistaitoau. **11** Ki Sauum'itsitappiuä otai'skikaie ki, sat'sik, oto'tokatatsix ito'toyikiax ki otspum 'okax. **12** Jesus otokh'tsimsi John eën'ösiae itsitap'po Galilee: **13** Ki otünistüpa'atosiae Nazareth, Capernaum ito'to ki itoko'yi, issoots'i omük'sikimi ai'aketsksökkui Zebulon ki Nephtalim: **14** Isaiah otse'poawsin möksenüpanistosi otanipi, **15** Zebulon istau'ossinni ki Nephthalim istau'ossinni o mük'sikimi ista'potsim, Jordan ap'ümmotsim, Galilee istok'auaax; **16** Anniks'isk matap'pixk, ski'natsi itau'pixk omük'anatsi nan'immiau: ki anniks'isk matap'pixk auössin'ni eënsin'ni itstsi'ipi ki einiu'tüxißinni itstsi'ipi, itau'pixk, ksistsikui'natsiu otsüs'köpsi. **17** Annik' Jesus aumütüpokse'puyiu, ki an'iu, Sauai'tsitak; Spots' imistokök'itsimani äststsiu'. **18** Ki Jesus, auau'ökassi, Galilee istomük'sikimi, itsinnu'yuax aiüs'künnimotseiyix, Simon, an'istau Peter; ki oskün' anistau Andrew, isksimmatük'kiomikatsüs omük'sikimi itai'suiapiximiauaie, tük'ka itomik'aitappiisau. **19** Ki itünis'tsiuax, noksüppa'akik, ki kitakitaumik'ottaiau matap'pix. **20** Ki atomik'atsuai itskäm'miau ki itopokiuo'iauaie. **21** O müt'tükkiösä matsitsinnuyeuax

mat'toskūn'immotseiix, James, Zebedee o ku'yi, ki John oskūn', ipit'sūpinnuyiuax ak'iosats̄s, Zebedee, iin'oauaie, aip's̄imiax otomik'atsuauax: ki its̄n'niköttsiuax. **22** Ki ipit'skittsiauaie un'oauaie ki ak'iosats̄s, ki itopokiuo'iuaie. **23** Ki Jesus Galilee ūstokōnau'ōss̄nni itap'auauōkau, otatoiapioko'auēsts itai'p̄stsks̄nimatstokiu ki aisokse'puyiu spots' im istsetam'its̄niks̄nni; ki matap'pix opūs'ts̄immesuai ki otok'tokoss̄nuauēsts ikōn an'kūttutuyiuax. **24** Ki otap'ūstutūks̄nni ikōnauanetūnūstopaie Syria ūstau'ōss̄nni; ki ikōnai'oktokosix, ki amian̄stsipūs'ts̄imisix, ki anniks'isk matap' pix sauuumitsitappiuā its̄ps'tokoyiau, ki mat'tsapsix, ki an'auxenix, ikōnitauts̄ppotoaiax; ki ikōnau'kuttutuyiuax **25** Ki Galilee ūstokōnai'tappix ikōnawk'pokiuoiauaie, ki Decapolis, ki Jeiusalem, ki Judaea, ki Jordan ap'ūmmotsim ūstōkonai'tappix matsekōnawkpokiuo'iuaie.

5 Kī ots̄inno'ossax akai'tappix ni tum'mo ita'mišso: ki otau'p̄issi otsitappim'ix ototaakax: **2** Ki itsipa'kuiakiu ki itūks̄nīm'atsiuax, ki itūniu, **3** Anniks'isk matap'pixk oskēttsipōppauēxk ūkikīn'etūkkiisk, etam'etūkkiau: spots'im ūsts̄n'naiis̄nni osto'auai otsinan'oaiau. **4** Au'yesix etam'etūkkiau: aiaksikiawpiks̄stotoaiau. **5** Ikk̄inap'itappiix etam'etūkkiau: ksōk'kum otaks̄nan'oaiau. **6** Ino'tāttomix mokōm'motsipaitappiis̄nni ki ināk'attomix mokōm'motsipaitappiis̄nni etam'ētukkiau: ai'akokuyian. **7** Kīmapi'itappix etam'etūkkiau: otak'sik̄imokiau **8** Ksīkus'skēttsipōppix etam'etūkkiau:

ai'aksinnuyiauaie Ap'istotokiuă. **9** Inūs'tsetappix etam'etükkiau: akan̄stainiköttaiau Ap'istotokiuă o'kosix. **10** Anniks'isk matap'pixk itsikim'atsistotoaiau ot̄kommo'tsitappiuōsoauēsts etam'etükkiau; otsinan'oaiau spots' im istsñ'naiisñnni. **11** Oks̄s'totokoeni ki maka'pi s̄itsip'sükkoeni, ki aisiimmim'motsenikiau, tükka kïtük'omimmokoau kitse'tametüksuai. **12** So poke'tametükkik, spopai'piik; kitakitakai'sakinnosuko spots'im: apatots'ik neto'yik ünninetoksistotoiyuax Ap'istotokiuă otsiprophetix. **13** Kësto'akauk ksök'kum ̄sts̄sts̄xipoku: atstosai'e umut'aiawxipi itsix'ipokuyi, tsan̄stapiu ksök'kum umutaiaksitsixipokūstutsip? Matütokoapi'uats, ki aks̄s'tap̄xip, ki akitsitautütsamiai'osi. **14** Kësto'akauk ksök'kum ̄stün'natsii. Akap'ioyis aitokittokhi netum'moyi matokotsiks̄sattop'ats. **15** Matap'pix matotstsñm'axauaie anak'imats̄s mökitsitaistakhtotosauaie assuyñ'i, itai'süppatomiau itai'süpanakimatsopi, ki matap'pix itsips'taupix napioyis itokönnauan'akimaiau. **16** Neto'yik kitan'akimats̄s ̄stot'ünnasayit matap'pix mök'itsinnīsau kitawx'̄stutsipists mök'̄ststsaküttosauaie kin'a spots'im. **17** Pinstak nimut'otopi nökitünnistupipots̄sau okök'itsimani, ki prophet ix otün' issuai: nimatütoto'pa nökitünnistüpipots̄sau, nimut'oto mökitsüpanis'̄ststutsisau. **18** Kitau'mün̄stopauau spots'im ki ksök'kum otsauomai'tsinikasi, ki okök'itsimani otsitsauomsüpan̄stsiopi tük'skai sikük'sinaksñn okök'itsimani itstsi'ipi mat'akitsinikauatsaie. **19** Annök tukskai am'ostsim inüxe'poawsists

kūttai'aksistutsimōkaie, ki ai'akksinimatsokax matap'pix mōk'staiistutsisaxaie, ak'anistainikōttau inūks'tsim spots' im; annōk' ai'aksistutsimests ki ai'akksinimatsokax matap'pix mōks'istutsimests, ak'anistainikōttau omūk'sim spots'im. **20** Kit an'istopuau kitokōmotsipaitappiisinni saīs'tūpūkuiōkhsissi Scribes ki Pharisees ot'okōmotsipaitappiisuests kimatakitsipipuauats spots'im īstsīn'naiisinni. **21** Kikai'okhtsipuau ūkkaiiap'ix otan'ikoaiau, Pinuye'nīkik: ki annōk'ai'akoyenikiuōk ai'akesetsimai okōk'itsimani: **22** Ki kitan'istopuau annōk' ksīstap'istsim'iūōk ox'okoā ai'akesetsimai okōk'itsimani; ki annōk' ak'anistsiuōk ox'okoa Raca, aiakesetsimai okok'itsimani: ki annōk' ak'anistsiuōk, kītūt'tsapsi, ai'akesetsimai Gihenni ots'tsīmniaie. (**Geenna g1067**)

23 Puksipip'potomīniki kitak'iksistomūtskotūksinni natoi'apioyīs, ki īksīnīm'īniki kixokoa kītsīs'tsīmmok, **24** Īn'nim altar īstsskit' kitakiksistomūtskotūksinni, ki matskot'; matom'ots matsin'nūstseik ksēsto'a ki kixokoa, ki tūm'ūtsipuksiput ki sakumūts'kotoat kitsiksist'omūtskotūksinni. **25** Kipīnnūs'tseīmīs kikakhtum'o, kītsakiokhpokau'pimōssi: kōkstaiistapīpiok au'kōkitsimaii, ki au'kōkitsimaii ūk'staukotsei eēnake'nai, ki kitakitsīps'tapixik itai'īnūkiopi, **26** Kitau' mūnīsto kitsauomai'ponitatossi kitak'sakookotossi, kimataksuxpa. **27** Kikai'okhtsipuau otanipuauests ūkkaiiap'ix, Kimatakauōkotapuaua: **28** Ki nestoa kitan'istopuau, annōk' ūs'sūmmiuōk ake'uōk mōk'sta tossaie, ūkaukhtauauōkautāttseuaie

u'skëttsipöppi. **29** Kinet'oopspi itsuyisseeniki, sauau'tos ki mës'tüpapiksëstsës: ökh'siu tük's'këma mök'saiñakuaïssi koöppsi, ökstaiës'tüpapiksës kostüm Gehenna. (**Geenna g1067**) **30** Kinet'otsës itsuyisse'eniki kawksinnët', ki mës'tüpapixit: ökh'siu tuks'kaii kotsës'i mök'saiñakuaïssi, ökstaiës'tüpapiksës kostüm Gehenna. (**Geenna g1067**) **31** Ük'auanïstop annök' aiaksiksiuatsiuök otokem'ani ünnianïst'okotsës iksiuo'isnaksëñ: **32** Ki kitan'ïstopuau annök' aiaksiksiuatsiuök otokem'ani, otsauomauau'ökoktasi, nokets'ïnai otauökoktäts'okaie; ki annök' aiakokkem'iuök otai'ksiuatai'ïsk itau'ökatau. **33** Stsik'i, kikai'okhtsipuau otan'ipuauësts ük'kaiiap'ix, kimataksiksëstapatauüni'pa, ki, kitakitauanïstau Ap'ïstotokiua kitatauün'ïssënni: **34** Ki kitan'ïstopuau, Pinüt'auünik; spots'im pinitüpütauünik; tük'ka Ap'ïstotokiua otspiso'pötsësaie: **35** Ksök'kum pini'tüpütauünik; itsëssuikau'piu: Jerusalem pini'tüpütauünik; tükka Omük'ina ot'akapiyimaie. **36** Kimat'akitüpütauunipa kotokön', kimatkotsiksixëstutsipats nitu'kuyekai ki kimatkotsiksixëstutsipats. **37** Ki anik' A, A; Sa, Sa; mato'ketauanieniki, mat'ökhsiu. **38** Kikai'okhtsipuau, ük'auanïstop sauau'toainiki moöps'pi, kitak'okötanïstotoko: ki sauau'tsimëni mokhpe'kënni, kitak'okötanïstotoko. **39** Ki kitan'ïstopuau pinstsimmëm'motsemis sauuum'itsitappiuä: ki annök' kitakauaiak'ioököt këtsets'stoksës matoko'tsës ki mat'stoksës'. **40** Ki matap'pi makitotsëssëp'puyissaie au'kökitsëmai, ki stakhts'isokösim mök'otsësaie,

mat ūn'něstotsšis kisau'tütsisokösüm. **41** Ki annök' kětsitappa'atsokök tuks'ka ūskskak'sinni, pokom'is na'toki iskskaksinni. **42** Annök' kitau'kõmõnikök, ko'tsš, ki annök' kitai'akükkumatükök, pino'tükaatsis. **43** Kikai'okhtsipuau ūk'auaněstop kitak'ükommämaau kitopokau 'pimokä ki kitak'aukõmaukikakhtum'o. **44** Ki kitan'ěstopuau ūkomõm'misau kikakhtum'ix, Atsüm'mimmisau anniks'isk matap'pixk kitai'pakosõnikokoauaxk õkhs'ěstutosau anniks'isk matap'pixk kitau'kõmokoauaxk, ki aua'tsõmoiikatomosau anniks'isk matap'pixk kitse'ksõtotokoauaxk, ki kitai'kõmatsõtotokoauaxk; **45** Kokaukosõmmi'ěssuai Kõn'oau spots'im: tük'ka ikkünats'iuaie natos'i sauum'itsitappix ki õkh'sitappix, ki soio'tümstuyiuax mokõm'otsitappix ki sau'okõmotsitappix. **46** Ukomõm'mainoainikiau anniks'isk matap'pixk kitük'omõmmokoauixk, tsaak'aněstappiuats kisa'kinosuai? Küttonüněstauükommimmotsein'axau publicanix? **47** Ki namiksematsüm'ainoainikiau kõxokoax, tsaněstapiu'ats kumutaumotsapiau stsõk'ix? Küttonüněstaiksematsümmitseiu'axau publicanix? **48** Ki súp-puiap'sik maništ'súppuiapspí kõn'oau spots'im.

6 ISKSKATS'IK kökstau'kõmmotsitappiisuai matap'pix kõkainu'yissi; ikümits'tsiki kõn'oau spots'im kimataksakinosõkoauats. **2** Mak'aumütskotükkiieniki pinik'it maništik'ipi aiksěstapokõmotsitappikasix itai'puyissax natoi'apioyists ki moksoku'ists, matappix moksinnu'yissax. Kitau'müněstopuau sakino'sattaiau. **3** Ki aumüts'kotükkiieniki pinsksõnis' i'aksõssautsš kinet'otsisi otai'ěstutsipi; **4** Mõksisõm'si kitaumüts'kotüksinni; ki

Kīn'a, aisiimmiūs'süppiuōk, kitaksīnnoam'sakinōsūk.

5 Ki atsīmoi'ikainoeniki pinet'omanīstsīk
aiksīstap'okōmotsitappikasix: otūk'ometsīmanoiau
mōkauatsīmoiikasau otsitai'puyisau natoi'apioyists ki
moksoku'īsts itsi'kokeīsts, matap'pix mōksīnnu'yīssau.
Kitau'mūnīstopuau, sakino'sattaiau. 6 Ki Ksēsto'a,
a'tsīmoiikainiki, īstsipi koko'ai, okīm'īniki,
a'tsīmoiikamīs kīn'a ai'sīmmiapsiuā; ki kīn'a,
aisīmmiūs'süppiuōk, kitaksīnnoam'sakinōsūk.

7 Ki atsīmoi'ikainoeniki piniksīstape'puawtsīs,
manīstaiksīstapepoattopiauiae saie'tūkkix: tūk'ka ū'taiau
ak'aiokhtokiau otakai'puyīssau. 8 Pinet'omanīstsik,
tūkka Kin'oau īksīnīm'ests kitsipu'īnakitsipists
kitsauomauan'īstopi. 9 Ūn'anīstūtsīmoiikak: Nīn'an
spots' im kitsitau'pipi, ūnanīstatsīm'metsīs kitsīn'ikōsim:
10 Ūnanīsto'tos Kitotūmap'sīnni: spots'im Kitsitsi'tan
kanīs'tutsipi, annom' ksūk'kum nokūt'anīstutsit:
11 Annok' ksīstsiku'ik nokkok'inan aaū'ōssīn: 12
Ki ūnnikksīnīt'au nitsauum'itsitappiisīnanēsts,
manīstūs'ksīnoawpi anniks'īsk matap'pixk
nitsauum'itsīstotokinanīxk: 13 Ki pinīstskīm'ūkīnan,
ki nokitsikōmotse'piōkīnan Sauum'itsitappiuā;
kitūsk'sainaniau nīn'naiisīnni, ki otūnmap'sīnni, ki
īstsapīna'sīnni. Amen. 14 Ūnnikksīnno'ainoeniki
matap'pix otsauum'itsitappiisuauests, Kin'oau spots'
im kitak'oksksīnokoau. 15 Ki sauoksksīno'ainoemki
matap'pix otsauum'itsitappiisuauests, Kīn'oau
Spots'im kimatakokksīnokoau'ats. 16

Kūttaiyienoeniki pinomūs'süppik manīst'omūssüppipiau

ks̄stapok̄motsitappikasix: t̄ukka iks̄stuts'imiāu
ostokso'auēsts, matap'pix mōks'ks̄noōsax kūttaau'yiau.
Kitau'mūn̄istopuauūk'otsimiau saiakinosattopiau. **17**
Ki ks̄esto'a, kūttaiau'yeniki pu'ik̄niit, ki ūss̄'kiosit; **18**
Matap'pix kōkstai'is̄ks̄nokiau kik̄tauyi, kōksks̄nnu'ȳssi
K̄n'a ais̄immiūss̄ppiuā: ki K̄n'a ais̄immiūs's̄ppiuā
kitaks̄nnnoam'sakinosūk. **19** Pinaumoi'potosik
akau'tsaps̄nni annom' ks̄ok kum, ap̄n'ix ki
ap̄issu'yei ots̄ts'oyipi, ki kōm os'iep̄tsix otsip̄s'sax
ki otsik̄mos'sax: **20** Ki aumoi'potosik akau'tsaps̄nni
spots'im, ap̄n'ix ki ap̄issu'yei otsitsau'oyipiau, ki
kōmosiep̄tsix otsitsauaisis̄ppokatūn'akiipiau ki
otsitsauai'kōmospiau: **21** Itstsi'piau kitsinan'̄sts,
ūn'nimauk ku'sk̄ettsip̄oppi. **22** Mostūm'i ūsta'natsii
moōps'piina; nituks'kūssi koopspi, kostūm' ak'otuitsiu
anat'sii: **23** Ki koōps'pi min̄ix'issi, kostūm'i
ak'otuitsiu ski'natsii. Anat'sii annik' i ts̄ispsts'tsiik
kostūm'i ski'nats̄ssi maum'aumūko ski'nats̄nni!
24 Tukskūm matap'pi matokotsapotomoyiuatsax
na'tok̄mix n̄n'ax: aksik̄umokk̄miu tukskum ki
aks'ik̄umūkomīmmiu sts̄k'i; akik̄ume'eni tuks'kūm ki
aksik̄um'ūts̄immiūmmiu sts̄k'i. Kimatokotapotomoauaxau
Ap'ūstotokiuā ki sauum'itsitappiuā. **25** Ūnnikaie
kitan'ūstopuau pinap'itsitatoat kitsipai'tappiis̄nni
kitaks'oattoppi ki kitak's̄imattoppi: ki pinap'itsitatoat
kostūm'i kitai'aks̄upskawsattoppi. Tse'ka ūss̄k̄ts'tau
opai'tappiis̄nni ki aau'ōss̄in, mostūm'i ki istotos'ists?
26 Sūm'mokau paiu'tax: mat'omaiins̄immauaxau ki
matomaipokiakuaxau, ki matomaumoi potūkkii'axau

īnsim'apioyīsts; ki Kīn'oau spots'im ai'īssoyiux. Tūkka'
īsskīts'tau, ksēsto'a ki osto'auai? **27** Ūs'tainoeniki
kōk'spitappiisuai, tsiksīm a' ak'aatspitappiū? **28**
Kumauk'apaitsitatoppuaisksistsaii īstotos'ists? Sat'sīkau
anat'suiopokists itai'sūskiiau; matapotūkkiu'astsau,
matapīs tutūkkiu 'āsts'au īstotos'ists. **29** Ki kitan'istopuau
Solomon otstsap'īstotossi mat skīt stom'atsēsts
annists'isk suio'pokistsk. **30** Is'totosatstopiēsts
saiūs'kiīsts manīstīs'totosatstopiēsts annīsts'īsk annok'
ksīstsikuik na'paitappiīsk ki apinōk'wīs apittūp'apīxipiau
ītsi'i: kikūttomaiakstaiīsttūp'īstotosatskokoauats,
kitsenūk'aumaitūkkipuau. **31** Ūn'nikiae pinapai'tsitatoak
kōk'anīssuai Tse'a nōks'auattopīnan? Ki, Tse'a
nōk'sīmattopīnan; ki; Tse'a nōks'īstotosattopīnan?
32 (Tūk'ka annists'isk, Gentiles ap'ūssatsīmēsts:)
Kīn'oau spots'im īsksīnīm'aie kitsīm'mūkitatosēsts.
33 Ki Matom'apsatsīk Ap'īstotokiuā otsīn'naiisīnni
ki otokōmotsitappiīnni ki annists'isk
kitak'ūtokōnokokēsts. **34** Ūn'nikiae pin ap'itsitatok
apinok'wīs; api'nok'wīs ak'apitsitasiu. Tuks'kai ksistsikui,
maka'pi sup'anistsiu.

7 PINOKŌK'ITSIMAK ki kimatakokōkitsīmūk o'a **2**
Kanīstau'kōkitsīmapuai kitakanīstaukōkitsīmūkosuai; ki
kanīstau'kotawpi kitakanistau'kuyīssi. **3** Ki kumauk'satsiks
kēskūn' osūppa'kōmosīnni, ki kimatstatopats
kitomūksūppa'kōmosīnni? **4** Ki kikūttaukot'anīstau
kēskūn' nōk'sauautsīssi kitsūppa'kōmosīnni; ki
sat'sit, omūk'o kitauūtsūppa'kōmosīnni? **5**
Kitsiksīstapo'komotsitappiansi, Matom'-sauautsīt

kitomük'süppakōmosiñni, ki kitakotümsokapsatsip
kōksauautsíssi kěskün' o súppa'kōmosiñni. **6**
Annists'ísk natoap'ístsk piniko'tokau imitax, ki pearls
pinitüp'ístüpapixikau ak'sñix, öksíkkümitauau'ókaiau
ki akotümotükau'ayuiau ki kitak'otümsixipok. **7** Anik:
ki kitak'okoko; apsatsik, ki kitak'okonip; ístok'iakik, ki
kitaksikauai'pixík. **8** Anniks'isk matap'pixk au'kōmōnixk
au'kuyiiau; ki annök' ap'satsímök, au'konímaie: annök
ístok'iakuók, otak'sikauaipixikaie. **9** Tükka' nřn'naua,
aukōm'ónístüssi okku'i napaiěn, aiakokotsiuiae okotoki?
10 Ki aukōm'ónístüssi mammi', aiakikotsiuiae pítse'ksína?
11 Ksěsto'au, kitsauum'itsitappiipuau, íksíñim'enoainiki
kök'okotosuai ko'kosoauax ökh'síts, Křn'oau spots'im
küttomaiakokotsiu'atsax ökh'síts anniks'isk matap'pixk
otau'kōmōnikixk? **12** Kaníst'sitsitatopnai matap'pix
kökünístsitsitaiíssuaiau, kitak'ünístsitsitattaiau:
ünnianístap'piu okök'itsímani ki prophetix otse'puawsuai.
13 Apüt'okítsími pi'ik; sokokít'sími apük'oksokui
itüp'itsiiau akotap'sínni, ki akai'tappi itsipim'ix: **14**
Annik' kítsímk, ki annik' moksoku'ik itüp'itsiikiau
opai'tappiisínni, aput'tsiiau; ki unna'tsitappi
íkon'imix. **15** Stim'nokau ksí'stapatoiapiekuax
kit'sitotaakíxk emük'ikínaístotosíxk, ki o'pístokíni
itapis'onotsiau. **16** Kit-aks'ksínoaiau otsín'asoauěsts.
Matap'pix küttomautuyiu'atsauax ksíssi'ix mřn'ísts,
ki ksí'stapsúskiísts küttomautsímk'axau figs? **17**
Neto'i kónai'ókhsístsix ai'ókhsínsiau: ki makap'ístsix
makap'inasiau. **18** Ókhsístsíss matokotokapinasíu'ats,
ki makap'ístsíss matokot'ókhsínsiuats. **19**

Kõnai'istsix küttaõkhsinasiix kakiok'au, ki ī'stsi
its̄s'tüpapiks̄staiau. **20** Ün'nikiae kitaks'ks̄noaiau
ots̄n'asoauēsts. **21** Kõnai'tappix nitan'ikixk, Nin'a, Nin'a,
matakokõnitaipim'axau spots'im īsts̄'in'naiis̄nni: annõk'
ap̄īstutsimõk Nin'a spots' im otsitsi'taniaie, ai'akitsipim.
22 Annik' ks̄stsiku'ik akai'tappii nitak'anikiau,
Nin'a, Nin'a, niküttomais̄tsipspinanats kīts̄n'ikōsim?
Ki niküttomais̄uskounaniauaxau sauum'itsistaawx
kits̄n'ikōsim? Niküttommutaip̄issatskas̄pnana
kits̄n'ikōsim? **23** Ki nitakotõumanõstaiau, kimats'ks̄nopu
aua; M̄istüpa'akik, ks̄esto'au kitsauum'its̄stutsipuaii.
24 Annõk' aiokh'ts̄miuõk ann̄ists'isk nītse'poaws̄stsk
aks̄'istutsiu mokõkiiñ'ai annõk itokh̄it'okōskauõk
ok'otoki: **25** Ki ai'sotau, ki ai'sauksikõmskau, ki ai'sopu, ki
annik' napioȳs itot's̄uppu; ki mats̄stokhopiu'ats; tūk'ka,
itokh̄'itokōskau ok'otoki. **26** Ki annõk' aiokh'ts̄miuõk
ann̄ists'isk nitse'poaws̄stsk, ki mats̄stutsim'ats̄ests
aks̄'istutsiu mattsaps̄n'ai, annõk' itokhit'okōskauõk
spõts' ikui: **27** Ki ai'sotau, ki ai'sauksikõmskau, ki
ai'sopu, ki annik' nap'ioȳs itot's̄uppu; ki īstokhopi'u;
ki omõk'o ots̄s'tokhopiis̄nni. **28** Ki ün'nitsiu, Jesus
otaiks̄ste'poattos̄ests ann̄ists'isk epo'aws̄stsk, matap'pix
skaie'tūkkiau otsks̄n̄imats'tūks̄nni; **29** Ototõmap's̄nni
itūs'ks̄n̄imatsiuax, ki s̄nak'ix man̄stūs'ks̄n̄imatsawpiax,
matuks̄n̄imatsiu'atsax.

8 OTS̄N'N̄ISAATOSSI nitum'mo akai'tappii
itopokiuo'iauaie **2** Ki, sats̄k, n̄nuau leper otsittotaakaie
ki ots̄it'ats̄imm̄immokaie, Id ots̄it'anikaie, Nin'a,
atsi'tatomõniki kitokotsiks̄xistotok. **3** Ki Jesus

itsau'ksikin̄st̄siakiu, ki its̄xen'iuiae, ki an'iu, nitak'an̄st̄utsip; ks̄ks̄t'. Ki soksiks̄'siuaie. **4** Ki Jesus an̄st̄siuaie, Sat's̄t, pinaiitsinikos matap'pi; m̄s'taput, ann̄s'ts̄nnosatts̄s natoi'apiekuūn, ki aniiik' otan'ipik Moses īssa'kumūtskotoat mōks'ks̄niīsau. **5** Ki Jesus otsito'taipiīssi Capernaum, eēn'aken'ai ots̄tto'taakaie, ki otau'kōmōnikaie, **6** Ki otan'ikaie Nin'a, anrōk' nitapotomokōk noko'ai its̄s'tokhaitsiu, ai'papuyiu, eks'kaaipuīnūm. **7** Ki Jesus an̄īst̄siuaie, nitak'ittappo nitak'okuttutoau. **8** Eēnaken'ai an̄īst̄siuaie, Nin'a, nimat'sipumapspa kōk̄tsip̄issi noko'ai: kakse'puyit, ki ann̄ōk' nitapotomokōk ak'okuttutoau. **9** Nēsto'a nitap'otomoki, ki eēn'akex nitap'otomokiau; ki nitan'īstau am'ok m̄s'taput, ki ai'īstapu; ki nitan'īstau sts̄k'i, puk'siput ki ai'paksipu; ki ann̄ōk' nitap'otomokōk nitan'īstau, am'oi ūnnian̄s'tutsit, ki au'an̄st̄utsimaie. **10** Jesus otokh'ts̄imsaie, skai'etūkkiu, ki an̄īst̄siuax anniks'isk matap'pixk ipokiuo'ixk, Kitau'mūn̄ist̄opuau man̄ist'omūkopi otaumai'tūks̄nni nimatūn̄ist̄okonip'ats Israel īstauōs̄n'im. **11** Ki kitan'īstopuaau akai'tappi umutautstsipi apinōk'kuyi ki ots̄t'tistūkk̄opipi ak'ūtotoiau, ki akopokau'pimuax Abraham ki Isaac ki Jacob spots' im īts̄n'naiis̄nni. **12** Ki n̄n'naiis̄nni īstokos'ix ak'satūpiks̄stsiauax ski'natsii; annim asain's̄nni ki satse'k̄nan ak'itstsian. **13** Jesus an̄īst̄siuaie eēnaken'ai m̄s'taput, kan̄ist'aumaitūkk̄ipi kitakūn̄isttutoko ki ann̄ōk' otap'otomokōk itsok'okuttutoau. **14** Ki Jesus ots̄tsip̄issaie Peter oko'aiaie, nannuyiuiae otokem'ani o'ks̄stsiaie

itsš'tokhaitsiňnaie, ai'okhtokšm pūs'tsimesiňni. **15**
Ki kaien'šmaie otsiňsi, ki pūs'tsimesiňni itskšmaie: ki
itsipau', ki ito'yiuax, **16** Autškkus'si ito'tsšpotuyiauaie
akai'tappiau sauum'itsistaawx pakh'tokšnattsiikiauax:
ki otse'poawsiňni itsa'tüpiksistsiuax staawx, ki
ikut'tutuyiuax ikonai'okhtokosix: **17** Moks'enüpaništosi
otan'ipiaie Esias prophet, ki an'iu, Osto'i mat'siměsts
kštsauňt' tsikotsapsiňunis, ki ipa'toměsts
kitokh'tokosinunis. **18** Jesus otsiňno'össax akai'tappiňx
oto'tüksipuyimokax, ikök'itsšmau mök'opümmosau. **19**
Ki tukskümni aisňaki'šna itoto'yiaie ki an'štsiuai,
Nin'a kitak'ittappopi nitak'opokiuo. **20** Jesus an'štsiuai,
ota'tuyix au'öttsimaniau, ki päu'tax au'yiiau; ki Nín'nau
okku'yi matsištokhotom'atsaie otokön'. **21** Ki stsik'i
otüksiňmats'aie an'štsiuai Nin'a, nök'otomitappo
nök'akitsösi nín'a. **22** Ki Jesus an'štsiuai, súppa'kit;
ki enix ünanistak'itsšsauax enix. **23** Ki otsüppopis'si
akh'iosatsiňs, otüs'ksiňmatsax ipokitsüppo'piiňx. **24** Ki
satsit iek'opaikšmskau, ki ai'sikopaikšmskau akh'iosatsiňs;
ki ai'okau. **25** Ki otüs'ksiňmatsax otsit'totaakikax
ki otsitsiksekenokikax, ki an'štsiikiauaie, Nin'a
kšmotse'piokšnan: nitaks'šnetšpiňnan. **26** Ki an'štsiuax
kumauk'sikopupuausisks kitsenükumaitükkipuan?
Itümit'sipuau, ki ai'siňsipsattoměsts sopu'šts ki
pau'kšmskaiňsts; ki ikonau' maitsiěsts. **27** Ki nín'ax
skai'etükkiau, ki an'iau, Tsökhtanistap'šnanokhtaute,
sopu'šts ki omük' sikšmi maništse'tokěsts? **28** Ki
otopümmo'si Gergesenes ištauösin'im ito'tatsemiauaie
natsitappiai sauumitsistaawx pakh'tokšnattsiikiax,

aken'iman̄sts its̄x'iax, eks'kainixiikiax, matap'pi matokottotsitsko'pats. **29** Ki satsit, aisokse'puyiau, ki an'iau, Tsaakan̄stappikits̄mattop̄nan, ks̄esto'ā ki n̄estūnan, Jesus, Ap'̄istotokiua okku'yī? Kikūt'tautotopa kōkk̄tsik̄mats̄stotoks̄nan otsauomo'tosi itaiks̄stsikumiopi kōk'k̄tsik̄mats̄stotoks̄nan? **30** Ki P̄ists̄ksi'pio akaiēm ak's̄nix itau'yiau. **31** Ki sauum'itsistaawx au'kōmōn̄stsiauaie ki an'̄stsiauaie, saiai'pix̄k̄naniki, nōk'itsip̄s̄naniau ak's̄nix. **32** Ki an'̄stsiauax kūkku'. Ki otsūksax, ak's̄nix itsipim'iax: ki, satsit, kōnak's̄nix its̄n'auksasiau inno'ts̄stūppakui, ki omūk'sik̄imi suioks'kasattomiau, ki inets'iau. **33** Ki anniks'̄sk matap'pixk ūsks'kūmīskax its̄s'tūpauksasiau, ki akap'ioȳs itsipim'iau ki ai'its̄nikōttsiauax, ki anniks'̄sk matap'pixk pakhtokk̄nattsixk sauum'itsistaawx mats'its̄nnikōttsiauax. **34** Ki, sat's̄it, Kōnai'tappix ikōnai'sūxkits̄miau akap'ioȳs mōkittotatsemōsau Jesus: ki ots̄inno'ōssauaie, au'kōmōn̄stsiauaie mōks'̄stapusaie otau'ōssuai.

9 **KI** itsūppo'piu akh'iosats̄s, ki ito'pūmmo ki otauūtakap'ioyim ito'to. **2** Ki, sat's̄it, itots̄p̄'iauaie n̄n'nau, ai'pakhpuyiu, īstokhai'tsiu ūks̄n': Ki Jesus ots̄in̄s'saie otaumai'tūksuiax an̄stsiauaie ai'pakhpuyiuā, Noko'a, ūkh'sitūkk̄it; kitsauum'itsitappiis̄sts ūks̄nip'iau. **3** Ki, sat's̄it, sts̄ik'ix ai's̄nakix īstai'au am'o (n̄n'nau) makapie'puyiu. **4** Ki Jesus ūks̄n̄m'ěsts otū'tapauuěsts ki an'iu, kumauk'itsitatopuauaisks maka'pi ku'skēttsip̄oppauuěsts? **5** Ts̄im'a ks̄stspa'pi, kōk'ansi, kit sauum' itsitappiis̄sts ūks̄nip'iau; ki

kök'an̄si, Nipuat' ki aūkat'? **6** Ki kōks'ks̄niisuai Nin'a okku'yi ikōts'ks̄n̄m̄ests sauum'itsitappiis̄sts annom' ks̄okkum (itūm'an̄tsiuiae aipakhpuyii) Nipuat', matsit' kitük's̄n̄, koko'ai is'taput. **7** Ki itsipuau' ki oko'ai itsitap'po. **8** Ki akai'tappiis̄ ots̄n̄s'sax, skai'etükkiau, ki a'ts̄imm̄immiauaie Ap'̄istotokiua annök' ikotsiu'ök matap'pix otūmap's̄nni. **9** Ki Jesus otaumatto'si, nannuyiuuaie n̄n̄'nau, an̄'istau Matthew, itaupii'̄nai itai'ponitatopiaie, ki an̄'istsiuaie S̄uppa'k̄t. Ki itsipuau' ki pokio'attsiuiae. **10** Ki ūn̄'niitsiu Jesus otsits̄ps'taup̄ssi nap'ioȳs, otau'ȳssi, sat's̄it akai'tappiiau publicanix ki sauum'itsitappiis̄, itsito'taipimiau ki ipokau'pimiauax (Jesus) ki otūks'ks̄n̄matsax. **11** Ki Pharisees otsinno'össax, itūn̄s'tsiauax otūks̄n̄mats'axaie. Kits̄n̄'aimoau maukopoks'oyimiax publicanix ki sauum'itsitappiis̄? **12** Jesus otokh'ts̄saie, an̄'istsiuax, anniks'̄sk matap'pixk ikut'totoaxk mats̄imm̄ki tappi'uaxau assokinakki, anniks'̄sk matap'pixk ai'okhtokosixk k̄m̄ük'ittappiiau. **13** Is'tapuk, ūs'ks̄n̄ik man̄stap'ipi, nitokh'sitsip k̄m̄apiis̄nni, ki nimatökhsitsipats ik̄t'stüks̄nni: tük'ka nimat'ūttopa n̄ök'ainiköttosau moköm'otsitappiis̄ mōks'isauaitsitasau, sauum'itsitappiis̄ nimut'oto. **14** John otūks'ks̄n̄matsax otsitūm'ittotaakax, ki an'iau, Tsan̄istapiu'ats nimutsauau'yip̄nan nestün'an ki Pharisees, ki kitüks̄n̄matsax küttaisauauyiu'axau? **15** Ki Jesus an̄tsiuax küttaukotau'yesiuaxau man'okkemuök oko'ai istokos'ix, itsa'kiitawp̄ssi man'okkemuök? Ki annists'isk ks̄istsiku'̄sts ak'otoiau man'okkemuök otai' akitotoawp̄stskaie, ki akotümsauau'yiau. **16**

Kimatanipsospuau makap'isokōsists; annik' psak's̄nik aksokspinikau ki saku'ap̄inikan aksistūpaipinikau.

17 Matap'pix matomaisūppasuyiñm̄sts mani'̄sts m̄iñ'iokkēsts ūkautokeiñsuyiñsts, öks'kakūmipinikau ūk'autokeiñsuyiñsts, ki m̄iñ'iokke ak'saikimsskau, ki aks'iksistsuyinasiau: Maniñ'iokkēsts itsūppa'suyiñm̄miau man'otokeiñsuyiñsts ki ai'aketōkhsiau. **18**

Otsakiaiñtsip'sattosax annists'isk epo'aws̄sts, tukskūm'ni eenakin'ai itoto'iñnai ki a'ts̄imm̄mmiuiae, ki an'iu, Nitūn'na ūk'ainiu; puk'siput ki kotsiñ'i tsixen'is, ki aks'ipui tappiu. **19** Ki Jesus itsipuau', ki itopokom'iuaie, ki otūksiñmatsax mat'opokomiauaie. **20** Ki sat'sit ake'uā, au'atūnikau ūksaumawksaikimskau otok'tokossiñni na'tsikoputtuyi stuyi'̄sts, itsūp'paatsiuiae, ki itsiñ'enimaie opekakūñimaniaie: **21** Tūk'ka, ūs'tau, ksen'īm̄niki opekakūñimani, n̄itak'okuttotoko. **22** Ki Jesus ito'tūkkau; ki otsiñno'ōssaie, itūni'u, Nitūn'na, ökh'sitūkkit, kitaumai'tūksiñni kumut'okuttotoko. Ki ake'uā annik' itokut'totoau. **23** Ki Jesus otsiñto'taipiisi eenakin'ai oko'ai, ki otsiñno'ōssax au'yesiñ ki matap'pix eis'tsekñiau, **24** An'̄stsiauax, aniñ'tapaauk, ake'kuūn matseniu'ats, ai'okau. Ki itai'īmiauaie. **25** Ki otsiñ'tūpskoōsax matap'pix, itsipim, ki ito'ts̄imaie, otsiñ'aie, ki ake'kuūn itsipuau. **26** Ki otap'̄stut̄sipi, annik' auoñin'ik, motūs'ks̄in̄ipaie. **27** Ki Jesus otsistūpaumatta'atossi, na'tokūmi naps' tsix n̄iñ'ax ipokiuo'iax, ki aisokse'puyiax ki an'iau, David okkui', K̄im'ok̄inan. **28** Ki otsitsipis'i nap'ioyis, naps'tsix itoto'yiauaie: ki Jesus an'̄stsiauax kikūtau'maitsipuan nōk'okotūñstut̄s? An'̄stsiauaie

A, Nin'a. **29** Itūm'its̄xeniuax oōps'puauax, ki itūni'u, kan̄isto'maitsipuai, ūnnian̄ists̄'. **30** Ki itsikau'opii oōps'puauax: ki Jesus saiemuax mōkstan̄'tosax matap'pix. **31** Ki osto'auai, ots̄'tapusau ikōnai'ts̄nnikoyiauax matap'pix annik'auōs̄'ik. **32** Ki ots̄ksax, sat'sit ito'ts̄piauaie kūttaiai'puyiua sauum'itsistaaw paktō'k̄nattsiuaie. **33** Ki sannm'itsistaaw otsai'piks̄stōssaie, kūttaiai'puyinā itse'puyiu: ki kōnaitappix skai'etūkkiau, ki an'iau, mats̄kainip'ats Israel īstauōs̄'im. **34** Ki Pharisees an'iau sauum'itsistaawx ots̄n'aimoauai itai'saipiks̄stsiuax sauum'itsistaawx. **35** Ki Jesus itap'auauōkau kōnau'akapioȳsts, ki inūk'akapioȳsts, ki itūs'ks̄n̄imatstokiu ota'toiapioyimoauēsts, ki ai'semokiu nin'naiis̄nni īstōkhs'its̄niks̄nni, ki īk'kuttuts̄mēsts matap'pix otokōnai'oktokosuauēsts ki otokōnau'atūnikauēsts. **36** Ki ots̄nno'ōssaei otappiis̄n'na, kaīm'iuaie, tūkka ūs'ts̄msiu, aneto' manistau'anetopiax emūk'ik̄nax saiits'ts̄ssi ūks'k̄mokiuā. **37** Itūman̄'ītsiuax otūks̄n̄imatsax, akauo'yi ins̄n'man̄sts, ki ap'otūkkix unna'tos̄miau; **38** Ats̄im'oiikūttok īns̄m'man̄sts īts̄n'nau mōk'itūpskoōsax otīns̄mman̄sts apotūkkix.

10 OTSIPUK'SŪPINNIKÖTŪSAX na'tsikoputtsiau otūks̄n̄imatsax, ikotsiu'ax otūma's̄nni mōk'saipiks̄stosauax sauum'itsistaax, ki mok'ōkuttuts̄sax amian'īstokhtokos̄sts ki amian'īstatūnikēsts. **2** Na'tsikoputtsixk itokōt'tsiuax ots̄n'ik̄soauēsts am'ostsiaukiēsts; Matom'itappiu,

Simon, mat'anistau Peter, ki Andrew oskūn: James, Zebedee okku'i ki John oskūn'; **3** Philip, ki Bartholemew; Thomas, ki Matthew, annōk' publicanōk; James, Alphæus okku'i. Ki Lebbæus, mat'anistau Thaddæus; **4** Simon, Canaanite; Ki Judas Iscariot annōk' aien'ūpanistsiuōkaie. **5** Anniks'isk natsikoputsixk Jesus itokōt'tsiuax ki saiem'iuax ki an'ītsiuax, Gentiles oksoku'auēsts pinitap'pok, ki Samaritans otakap'ioyimoauēsts pinūt's̄tsipik: **6** Ki Israel oko'au otomūk'ik̄naumix ats'ax īs'tapuk. **7** Ki auau'ōkainoniki sem'okik, ki anik', spots'im ītsin'naiisinni aststsiu'. **8** Ai'oktokosix kut'tutokau, leperix īssin'nomokau, enix' nipua'atsokau, sauum'itsistaawx sai'aipiks̄stokau; Kitsiksist'okoko, ksistoko'tūkkik. **9** Gold ki silver ki brass pinitsūp'pitūkkik kitsitai'sūpopumatsopuauēsts, **10** Assuia'ts̄iman pinots'ik aumatto'ainoainiki, pinots'ikau na'tokaists sp̄iks'isokōsists, ki a'tsikists, ki otoats'ists; ap'otūkkiuā ak'ots̄imaie otso'ōs̄n. **11** Annik' akap'ioȳsk kītai'akitsipipika sūppo'ōttsesats̄k annok' oks'apsiuok; ki annim' stau'pik kitsauomai'sūkskitsiissuai. **12** Ki pim'īnnoainiki nap'ioȳs, ksemats̄m'attok. **13** Ki ākhs'issi nap'ioȳs ūnnianīstsito'tos kitsin'nūstseisuauēsts; ki sauōkhs'issi ūnnianīstsska'atok kitsin'nūstseisuauēsts. **14** Ki annōk' kikūt'tautokōk, ki kūt'tauotsimikōk kitse'poawsists, sūkskits̄m'īnnoainiki annik' akap'ioȳsk sosts̄k'asattok. **15** Kitau'mūnīstopuau akōk'its̄imaiks̄stsikuūk Sodom ki Gomorrha ak'skitstom annik' akap'ioȳsk. **16** Sat's̄ik emūk'ik̄nax mīs'tūpskoawkiapis'ix neto'yik kanīsts̄s'tūpskopuau:

mokök'ik maništsokokipi pitse'ksinax, ki ūkk̑naps'ik maništik'k̑napsipi kūkku'ix, **17** Ki ūsks'kūmokau matap'pix; kitakaumūts'kaukoau akōk'its̑mani, ki otatoi'apioyimoauěsts kitakitaipstūs̑stsip̑s'okoau; **18** Kin̑n'ax ki omūx̑nax kitakittūp̑p'iokoai, něsto'a kumut'aiakaitūp̑piokoai, kōkkite'nūpaništosau ki Gentiles. **19** Ki aumūts'kaukuinnnoainiki pinstak kōkūništse'puy̑suai; annik' kitak'okokoau kitai'akanipuai. **20** Kimats'epuyipuau, K̑n'oau osta'aw ksěsto'au its̑p̑stai'puyiu. **21** Ki umu'pappiipi akumūts'kaiuaie umu'pappiipi mōks'ȇnsi, ki n̑n' a akumūts'kaiuaie okku'i; ki pokax aksenūpaništaiau un'oauax ki oks̑s'toauax mōks'enit̑sauax. **22** Ki kōnai' tappix kumut'akauk̑mokoaiau něsto'i; ki annōk' eikak'imaūōk umuts'ipaitappiuaspi akitsikōmotse'piauaie. **23** K̑m'atsištotsenoainiki tuks'kai akap'ioy̑s, m̑s'tūpokskasik sts̑k'i: kitau'mūništouau kimatakokōnitopuau Israel ūstokōnau'akapiyists otsauomai'akotosi N̑n'au okku'i. **24** Ūsksin̑mats'au matsk̑ts̑miu'ats otūsksin̑mats'tokiuā, ki apotūk'kiuā matsk̑ts̑miu'ats ots̑n'aim. **25** Ōkh'siu ūsksin̑mats'au mōketūm'an̑stsau otūsksin̑mats'tokiuā, ki apotūk'kiuā mōketūm'an̑stsau ots̑n'aim. An̑sts̑n'nikōtt̑sauaie nap'ioy̑s ots̑n'aim Beelzebub, ak'staian̑sts̑nnikōttaiau its̑p̑staupixk oko'ai? **26** Pin stūn'nokau; matsekipats akstaisaiipasokinn̑s; matsitsiks̑s'pats ak'staisaiišksin̑s. **27** K̑itse'its̑nikopuai ski'natsii matai'its̑nikok ks̑stsiku'inatsii: ki kitai'okhtsupuai kotokh̑s'suai, sem'ik spots' im nap'ioy̑sts. **28** Ki pinstūn'nokau anniks'isk

akenitomixk mostüm', ki sta'aw matokotsen̄itsiau'ats:
stün'nok annök' i kots'en̄its iuǒkax mostüm' ki
staaw stakhts'im. (Geenna g1067) 29 Natokümix
š̄istsix kütтомütaiponitau'atsax nitsipün'asaini? Ki
tuks'küm matakittotsiu'ats ksök'kum sauüs'ks̄inoüssi
Kin'oau. 30 Kitoku'yik̄ins̄sts ikönüks'topiau. 31
Piniko'puk; kitots'itskukaixkümipuaau akaiëm'ix
š̄istsix'. 32 Annök'aie'nüpan̄istsiuök matap'ii
nësto'i, osto'i nitaks'enüpan̄istau nñn'ä spots'im.
33 Annök' nñt'saietokök matap'piuök, osto'i
nïtak'saietoau nñn'a spots' im. 34 Pinstak nimut'oto
ÿnnüst'sïnni nökitsit'apix̄si ksök'kum: nimat'otopa
nökitsit'apix̄si ÿnnüst'sïnni, innu'stoan nimut'oto
(nökitsit'apiks̄tos ksök'kum). 35 Nimut'oto nñn'au ki
un'ni mök'itsipots̄sts̄immotseïsau, ki otün'ni ki oks̄s'tsi,
ki äum'si ki maawks'i mökkitsipots̄sts̄immotseïsau.
36 Ki nñn'au aks'ikatum̄mmiuax otopokau'pimix
anniks'isk matap'pixk oko'ai itsipsts' taupixk. 37 Annök'
aīs'tüpükom̄mmiuök un'ni nësto'i nimatokotsinanük'ats:
ki annök' aīstüpükom̄mmiuök oku'yi ki otün'ni
nësto'i nimatokotsinanük'ats. 38 Ki annök' sauots'issi
otauïinan'i sauopokiuo'osi nësto'ä, nimatokotsinanük'ats.
39 Annök' ikon'ämök opai'tappiisïnni, ak'atstomaie;
annök' at'stömök opai'tappiisïnni, nësto'i itat'stomaie,
ai'akokonimaie. 40 Annök' kito'tokök nito'tok; ki
annök' nito'tokök ito'toyeuiae annök' nitse'tokükök.
41 Annök' ito'toyeuök prophet otsip prophetisaie
otak'okuyissi prophet osa'kinosïnniaie; ki annök'
ito'toyeuök moköm'otsitappiuä oto'kömotsitappiisaie,

otak'okuyiſſi mokōm'otsitappiuă osa'kinos̄nniaie. **42** Ki annōk' ai'akutūkkuyiuōk sto'k̄imi tuks'k̄umi anniks'īsk inūks'ts̄m̄xk otūs'ks̄n̄matsōssaie, kitau'mūniſtopuau matakatstom'ats osa'kinos̄nniaie.

11 KI un'niniitsiu otai'ks̄stan̄iſtōssax na'tsikoputsix otūks̄n̄mats'ax its̄ſtūpa'atomaie mōkūks̄n̄matstoksi ki mōkats̄iſm'semōksi ot'akapiyimoauěsts. **2** Annok' John itsipsts'taupiſſi itai'okiakiopi otokh'ts̄ſeſts Christ oiap̄iſtutsip̄iſts'aie, itokōt'tsiuax na'tokūmix otūks̄n̄mats'ax, **3** Ki an'īſtsiuaiie, kikūtami'pa annōk' aiakoto'ōk, ki nōk'apsūmmōſiñan noke'ts̄mi? **4** Jesus an'īſtsiuax, mīſ'tapuk, matan'īſtsiñnomok John annists'īsk k̄itokh'tsipuauěſtsk ki kitūs'satsipuauěſtsk: **5** Naps' tsix ūs'sūpiau, ūs'tsekaīix ikōm'otauauōkaiau, leperix ūſin'aiau, kūttaiai'okhts̄imix ai'okhts̄imiau, enix' aipuau'iau ki kīm'atapsix ats̄imsem'aiau ūkhs'its̄niks̄nni. **6** Ki ats̄im'siu annōk' kūttai'itstsk̄imsk̄kuōk něsto'i. **7** Ki ots̄iſ'tapusax, Jesus otaumūtūpaiits̄iñnikoōsauai akai'tappix John, Tsan̄iſtappiuă kumutsitappopuai ks̄iſ'tapsks̄oKKum kōk'satsipuai? Kūttaitstsiſ'a apai' sopo'yi itau'ūtop̄pokaiiu? **8** Ki tsan̄iſtappiuă kumut'sitappopuai kōk'satsipuai? Kuttaitstsiſ'a nīn'naii ūkikīn'īſtotosiu? Anniks'īsk ūkikīn'īſtotosiſk itot'okoyiau Omūx'īnax oko'auěsts. **9** Ki tsan̄iſtappiuă kumut'sitappopuai kōk'satsipuai? Kūttaitstsiſ'a prophet? A, kitān̄iſtopuau sk̄its̄im'iuaie prophet. **10** Annōk ūn̄au', sat'sit, nitse'tomotokūttau nito'tokatats̄sau kostoks̄iſ', ki ake'tomsokapap̄iſtutsimaie koksoku'i. **11** Kitau'mūniſtopuau anniks'īsk itsipokai'īmmokixk akex,

mats'itstsipa ök'sk̄ts̄miaie John Baptist: ki annök' inūks'ts̄mök spots' im īsts̄n'naiis̄nni ai'sk̄ts̄miuaie. **12** John Baptist īstsiks̄'tsikūsts, puk'sūpiks̄stsikūsts spots'im īsts̄n'naiis̄nni itūsk'o tuitsipiop, ki ūskotui'tsipimix itūsk'otuuitsipimiau. **13** Konai'prophetix ki okök'its̄mani aie'nūpanistomiaūests otsauomo'tosi John. **14** Ki mak'ots̄menoainiki, am'auk Elias annök' ai'akotoök. **15** Annök itokh'iuök mök'okhts̄msi ūnan̄iststokh'ts̄s. **16** Tsa nitai'akanipa annök' o'tappiis̄nök man̄sts̄n'naiipuaiau? Netoinitsi'au pokax anim' itawk'pumauawpim itau'pix ki ai's̄ts̄ipsattsiau otük'auauax, **17** Ki an̄īstsiauax, kitsik'ūttomop̄nan ki kimat'spiipuau; kitau'ȳmop̄nan ki kimau'kaiisuaūests kimatakipuaūestsau. **18** John oto'tosi matauyiu'ats ki matais̄miu'ats, ki an'iop pakh'tokn̄atsiu sauum'itsistaaw. **19** N̄in'au okku'i oto'tosi, au'yiu ki ai's̄miu, ki an'iop, sūm'm̄s, aistoks'oyiu ki aistok's̄miu, publicanix ki sauum'itsitappix otük'auauax. Ki mokök's̄nni o'kos̄x oto'kōmots̄stutokaie. **20** Itau'mütüp̄s̄its̄psattom̄ests akap'ioȳsts anim' ots̄it'ap̄stutsip̄sts ot'ap̄stutüks̄sts otsauomai'sauaitsitüsax. **21** Kitak'oks̄nip maka'pi, Chorazin! Kitak'oks̄nip maka'pi Bethsaida! Nits̄it' tsipstsap̄stutsip̄sts kitakap'ioyimoaūests nits̄ittsipstsap̄stutükkitopiau Tyre ki Sidon īstak'apioȳsts is'taisümmisauaitsitaupiau īks̄im'matükkiap̄stssts ki makh'sk̄tssts, **22** Ki kitan̄īstopuau Okök'its̄mani īstsiks̄'tsikui man̄staksiksists'papsipi ks̄esto'a, aks'isiks̄stspapiau Tyre ki Sidon. **23** Ki ks̄esto'a Capernaum, kitsp̄n'noko spots'im, hades

kitaks'innissimoko; omük'apotüksısts kitakap'ioyim
itap'ıstutsipiau ittsipstsapistutükkiopiau Sodom,
ıs'taisakiaitaitsiopi. **(Hadēs g86)** **24** Ki kitan'ıstopuau,
Okök'itsımani ıstsiksı'stsikui manıstaksiksısts'papspi
ksısto'au, aks'ısiksıstspapiu Sodom. **25** Annik'
Jesus an'iu, nitökh'sitükki nı'n'a, spots'im ki
ksök'kum ıstsı'n'aimi, kitai'ksısatokiauests annists'isk
mokok'ietappix ki kitaipaso'kınomoaiau inük'sipokax. **26**
Ünnianısts'it Nin'a; manıstökh'sipi kitsitsi'tan. **27** Nin'a
otokönai'nanısts nitokok: ki matsitstsipa ıksınnu'yuuaie
okku'iaie Nin'a nits'ksınnuyuuaie; matsitstsipa
ıksınnu'yuuaie Un'ni, okku'i nits'ksınnuyuuaie, ki
annök ıksınnımats'stoköttseuöök Un'ni. **28** Puksipa'akik
könai'ikapotükkix ki ikönüs'soksıstsix, ki kitak'okotopuau
ıssık'sıstsikosınni. **29** Nokhkı'nı kın'attok, ki ıksıno'kik;
nitsık'kınapsi nimat'omükimuspa; ki kitak'okonipuau
ku'skëttsipöppuauěsts ıstsık'sıstsikosınni. **30** Nokhkı'nı
ksısts'papiu, ki nitopa'tüksın sök'otsiu.

12 AN NIK' Jesus Issık'opiiksıstsikui itsisüp-
poka'atoměsts napaiěnınsımmınanısts; ki otüsksınnımats'ax
au'notsiax, ki aiin'asısts aumütüp'otsimiax ki
itaumütüp'ioattomiax. **2** Ki Pharisees otsınnı'össauax,
anıstsiauaie, süm'mısaу kitüsksınnımatsax mat'ókhsıu
otap'ıstutsipuauěsts annok' ıssık'opiiksıstsikuik. **3** Ki
anıs'tsiuax kiküttanıstopuau'ats David otap'ıstutsipi
otau'notssi ki otopokom'ix; **4** Manıst'sipipi Ap'ıstotokiuă
oko'ai, manıstau'attopiau otsitau'pipi ıstske'tani
annik' küt'taökhsıik moks'auattosi ki otopokom'ix
moks'auattosaxaie, ki kak!ökhsıu natoi'apiekua

mōksauattosauaie? **5** Ki kikūtan'istopuau'ats okōk'itsimani natoi'apiekua x maništāp'otūkkipiau ūssik'opiiksistsikui otsitsips'taupišau omūk'atoiapoyiš kimatsikiu'ats. **6** Ki kitan'istopuau annom' itstsiu' tuks'kūm ki skit'stom omūk'atoiapoyiš. **7** Ki kitsksni'topi maništāp'ipi nitak'ōkh-sitsip kīm'apiisinni, ki nimatakōkhsitsipats ūkit'stūksinni, kīs'taisauotui'mauopiau kūt-tautuitiiaixk. **8** Nin'a okku'i itsin'auattominaai ūssik'opiiksistsikii. **9** Ota'atsištāpusi, otatoi'apioyimoai itsipim; **10** Ki sat'sit, nīn'au itsišps'taupiñnai, ki otsiš'i ipo'kōttsiuiae. Ki aisūppo'ōtsesattsiuiae, Kūtai'ōkhsiuats ūssk'opiiksistsikuists õk'okuttotoosi? Mōks'enūpaništūssauaie. **11** Ki an'istsiuax, Ūn'nats nīn'au kitopokittappi'ūmmoau maksinan'si tuks'kūmi emūk'ikīna, ūstsūp'popiñssaie atūn'iaksin ūssik'opiiksistsikui, Kūttonmai'akstaisautuyiuatsiae? **12** Nīn'au kūttonmai'skītsimiuats emūk'ikīna? Ūn'nikaie itōkh'siu mōk'ōkhsap'istutūksi ūssik'opiiksistsikuists. **13** Itūman'istsiuiae nīn'au, Sauksikīns'tsiakī. Ki itsauksikīns'tsiakiu; ki ikut'tutsipaie netoi'nitsiuiae otat'otsisi. **14** I tūmit'sūksiau Pharisees, ki ikōnau'kōk-itsimattsiauiae maništaks'enitawpiauiae. **15** Ki Jesus otsksinissaie, itsištāpu': ki akai'tappix ipokiuo'iauiae, ki ikōnau'kuttutuyiuax; **16** Ki sokap'anistsiuax mōkstaiitsiñnikoōsax'aie: **17** Mōks'enūpaništosi Esias otan'ipi, ki an'iu, **18** Sūm'mok, nitap'otomok, annōk' nitse'niniwattauōk; nituk'omimmau, nu'skēttsipōppi nimut'ōkhsimmau: nitakitsipotoai'īnai nitsista'awi ki akanis'tsīnmomoyiuax Gentiles okōk'itsimani. **19**

Mataketskau'ats mataksoksičči'ats; mat'akitsipa matap'pi mōk'okhtisaie otse'poawsists moksoku'čči'ats.

20 Apai' otuk'itsi'ssi mataksinččiu'ats: flax setsi'si matakūččim'atsaie otsauomai'tupskisaie okōk'itsimani mōk'itsskitsstani. **21** Ki otsin'ikōsim Gentiles ak'aumaitšimiau. **22** Tūks'kūm ito'tsipotoau pakhts'istūmattseu Sauum'itsiStaaw, naps'tsiu, ki mataipuyiu'ats: ki ikut'tutuyiuiae, ki naps'tsiuā it'sūppiu ki kūttai'puyiuā itse'puyiu. **23** Ki kōnai'tappix it'skaietūkkiau ki aniau kūtamiu'ats David okkiu? **24** Pharisees otokh'tsimsau, an'iau, Am'o nīn'au, matomaisaipiksččitsiu'atsax Sauum'itsiStaawx, Beelzebub Sauum'itsistaawx otsin'aimoai, umutai'saipiksččstopiax **25** Ki Jesus isksinnu'yiuax otū'tapiax ki an'istsiuax, Nīn'naiisinni ai'aketotoki ak'eitsinikau; ki akap'ioyis ki nap'ioyis aiaketotokiau mataksipuitsiuats: **26** Sauum'itsitappiuā satūp'iksččistussi Sauum'itsitappiuā, aiaketsččistotosiu; ki otsin'naiisinni kūttomaksipuitsiu'atsaie? **27** Satūp'iksččistainikiau Sauum'itsiStaawx, Beelzebub nimut'satūpiksččistaiau, Tūkka'ko'kosix itsatūpiksččitsiu'atsax? Ūn'nikiae osto'auai kitak'okōkitsinččikoau. **28** Ki Satūp'iksččistainikiau Sauum'itsistaawx Ap'istotokiuačči'otsista'awmi nimut'satūpiksččistaiau Apistotokiuačči'otsin'aiisinni kito'taakoai'čči'ini. **29** Miskopin'ai oko'ai Tsa'akanistokotsitsipim'atsaie, mōk'itausččistutsi'usaie ope'kanistsaie, sauotūm'ččksipččistusaie miskopin'ai? Ki ak'otūmoksččistutsi'maie oko'ai. **30** Annōk' nikūt'taispiimmokōk, nikōttum'a: annōk'

niküttaupokomoawk' iakimaučk auanit' apiksštükkiu. **31**
Ũn'nikiae kitan'ístopuau, amian'ístsauumitsappiisinni
ki amian'istitúpsauokōmotse'poawsists
Apístotokiuă akitsksšnoaiau matap'pi; ki
annčk' akitúpsauo'kōmotsepuyiučk Atsím'istaaw
matakitsksšnoau'ats. **32** Annčk' itúp'sauokōmotsepuyiučk
Nňn'au Okku'i ak'itsksšnoau, ki annčk'
itúpsauokōmotsepuyiučk Atsím'iStaaw
mat'akitsksšnoau'ats annom' ksčk'kum ki aie'nÿssi
otsíš'túpipuitappiisinni, mat'akitsksšnoauats. (**aión g165**) **33**
čkhs'apístutos mistsíš', mčk'čkhsinasíi: ki makap'ístutos
místsíš mčk'okapinasi: mistsíš' ūksšno'au otsin'assínni.
34 Pitse'ksšnaipokax! Sauum'itsitappiinoainiki
Tsa'a kitakokotünístse'poattopuau'astsaii
čkhs'sísts? Manísta'kauoopi u'skëttsipöppi, maoi'
itai'puyiu. **35** čkhsin'auă manísta'kauoopi
čkhs'i u'skëttsipöppi sau'otsímësts čkhs'sísts:
Sauumitsín'nauă manísta'kauoopi maka'pi u'skëttsipöppi
sau'otsímësts makap'ísts. **36** Ki Kitan'ístopuau
Kónai'ksístapitse'poawsists otakse'puyisau matap'pix
aksenúp'anístomiauësts Okčk'itsímani istsiksítsikui:
37 Kitse'poawsists kitakokomotsitappiets'okoiau
ki kitse'poawsists kitak'saietokoiau. **38** Stsik ix
Sínak'ix ki Pharisees nokút'anístsiauaie ki an'iau, Nin'a
nčk'okapipínan itots'tsipi ksésto'a. **39** Ki nokút'anistsiuax
osauum'itsitappiisinnna ki otau'čkotaitappiisinnna
itok'apsatsímiau; ki mat'akitsstsipa ak'okotawpiau.
Tuks'kai ak'okotapiau Jonas prophet. **40** Manísts'itaupísaie
Jonas mammi' o'koanniaie nioks'kai ksístsikuists

ki nioks'kai koko'īsts; ūnniak'anīstsitaupiuiae
Nīnau Okku'i ksōk'kum u'skēttsipōppi nioks'kai
ksīstsikuists ki nioks'kai koko'īsts. **41** Nineveh
īstsīn'ax, akopokcipapomiauax o'tappiisīnna istots'tsīssi
Okōk'itsīmani ki akitsautūtsepuyiopiau; aisauai'tsitaiau
otatsīm'semōssax Jonas; ki sat'sīt, annōk' skītsīm'iuōk
Jonas annom' ītau'piu. **42** Amskap'iksōkkui
īstsīn'nauake akopokcipapomiuiae o'tappiisīnna
īstots'tsīssi okōk'itsīmani, ki akitsauotūtsepoyiopiau:
umuk'itsipi ksōk'kui ito'to mōkitokhtsīssi Solomon
otokōk'sīniaie; ki annōk' skītsīm'iuōk Solomon annom'
ītau'piu. **43** Sauum'itsistaaw otsai'piksīstūssi nīn'au,
ikītksōk'kuyim itap'auauōkau ūssīk'opīssīnni itap'satsīm
ki matokonīm'atsaie. **44** Itūmau'aniu nitak'ātsko noko'ai
numut'sūx; ki oto'si ikon'īm nam'itaitsiuu, namokh'ipaie,
ki a'natsīstutsipaie. **45** Ki itūm'itappo ki mat'tuyiuax
ikīt'sikūmiax sta'awx, itsīs'tūpokapsiax, ki itsipim'inx ki
itoko'attomiax: ki otsako'itappiisīnni eikīs'tūpokapiuaie
ototom'itappiisīnni. **46** Neto'i ak'anīstsuaie
ot'okapitappiisīnna. **47** Otsa'kiaisitsīpsattosax matap'pix,
Sat'sīt, Oksīs'tsi, ki omu'pappiipix sāuauts'im itai'puyiax,
ai'puīnūmiau mōk'sītsīpsattōsauaie. **48** Tuks'kūm
an'istsuaie, Sat'sīt, Kiksīs'ta ki kumu'pappiipix
sauauts'im itai'puyiau, ki ai'puīnūmiau kōksiīsīpsaiisau.
49 Ki anni'īsk otan'ikīsk, an'istsuaie, Tūkka' niksīs'ta?
Tūkka' numu'pappiipix? **50** Ki itas'kotuyiuax otsīs'
otūs'ksīnīmatsax ki an'iu Sūm'mokau niksīs'tsi ki
numu'pappiipix! **51** Annōk' ai'aksīstutsīmōknīni Spots' im

otsitsi'tani aie, osto'i numu'päppiipa, něskün', nit'akem,
ki niksís'ta.

13 ETO'IK ksistsiku'ik Jesus it süks' ki tsím
nap'ioyís, ki omük'sikími ūssoots'i itakau' piu. **2**
Isto'tuitappiix oto'taakax, ki akh'iosasís itsitsúppo'piu,
ki itakau'piu; ki isto'tuitap-piix ikön'itüssuipuyiau
ūssoots'i. **3** Ki an'istsiuax akauo'iau parables ki an'iu,
Sat'sit, aisüppipum'auă itui'süppipummau: **4** Ki
otai'süppipummossi, moksoku'yi stsík'ists itsín'nissiěsts,
ki paiu'tax itotoiax'ěsts ki itau'attomiaxěsts. **5** Stsík'ists
okotokssui itsín'nissiěsts otsits'inüxksökkuaspi; ki
otsai'spixksökkuaspi itsík'kümsüskiiau: **6** Oto'tümřsköpsi
natos'i, itse'tsňitsiau; ki otsau'okötseksau itopo'köttsiau.
7 Stsík'ists itsín'nissiiau ksíssi'ix: ki ksíssi'ix
itsüskiiau ki ito'satsiiauax: **8** Stsík'ists ökhs'ksökui
itsín'nissiau, kiitsín'asiau, stsík'ists kepřp'pui, stsík'ists
nai'ippui stsík'ists niřp'pui. **9** Annök' ito'kiuök,
řnanřstokh'tsíms. **10** Ki; ūsksínimats'ax ito'toyiauaie, ki
an'istsiuauaie, Kumauk'sítsípsattaiišksixau parables? **11**
Noküt'anistsiuax, kitokokoau kök'itsksíniisuai spots'im
istsín'naiisínni itse'kipl, ki osto'auai matokotau'axau.
12 Annök' nan'naniuök, ak'okotauaie, ki akakai'naniu:
annök küttainan'iiuök, otsinanattopi ak'otsipaie. **13**
Řn'nikiae numut'řnřstsípsattaiiau parables, ūsüppřs'au
möksta'apsau; okh'tsímsau mökstau'okhtsímsau,
mökstai'isksínnisau. **14** Aien'řpanřstom'ěsts Esaias,
otan'ipi, okh'tsimeniki kitak'okhtsim, ki kimat'akoksínpa;
ki süppi'niki kitaküts'api, ki kimat'aksínpa: **15** Am'o
o'tappiisínna u'skëttsipöppřsts mi'ěsts, ki okhtok'oauěsts

matomaipumokhts̄miu'axau, ki oōps'puauax naps'tsiiax;
mōksta'apsax moōps'pix, mōksta'okhts̄ims̄ests
mokhtok'̄sts, mōkstau'okhts̄ims̄ests mu' skēttsipōppists,
mōkstaisauai'tsitasau, nok'stakuttutuawsau. **16**

Ats̄im'siau koōps'puauax, aiapiau; ki kokhtok'̄sts,
ai'okhts̄imiau. **17** Kit au'mūn̄stopuau, akaīem'ix
prophetix ki mokōm'otsitappix ai'puīnūmiau
mōk'sats̄saūests annists'isk kitai'nipuaūistsk ki
mats̄iññim'axaūests; ki mōk'okhtsisaūests annists'isk
kitai'okhtsipuaūistsk, ki matokhts̄im'axaūests. **18** Okhtok
ai'sūpummauā parable. **19** Ma tap' pi okhts̄is'i
nīñ'naiis̄nni istse'poaws̄n, ki sauo'kōmotokhts̄issi,
itūm'ipuksipu Sauum'itsitappiuā ki ito'kasattomaie annik'
itsūp'ipumattopik u'skēttsipōppi. Annōk'auk mat's̄maie
̄stsūpum'ani moksoku'i. **20** Annōk' mat's̄mōk
̄stsūpum'ani ok'otokskui, ai'okhts̄imiu epo'aws̄nu,
ki otse'tametūks̄nni mat's̄maie; **21** Mat'auūtsitstsipa
kōk'seksi, ki matakis̄umsu'ats; ikik̄n'etūks̄nni ki
ūkks̄stutūk's̄nni otos'au, atsim'epoaws̄nni ūn'nikiae
ito'toiau, ̄sts'kīmskūkiu. **22** Annōk' mat's̄mōk
̄stsūpum'ani ks̄ssi'ix, ai'okhts̄imiu ats̄im'epoawsin;
ki annok' pai'tappiis̄nni ̄stap'aitstani, ki spūk̄s'sists
ito'satstomiauaie ats̄im'epoaws̄nni, ki matsinasiu'ats. **(aiōn**
g165) **23** Annōk' mat's̄mōk ̄stsūpum'ani ökhs'ks̄okkui,
ai'okhts̄imiu Ats̄im'epoawsinni, ki mokōm'otokhts̄imaie;
ki itsin'asiu, stsikix, kep̄p'puyi, stsik'ix nai'ippuyi,
stsik'ix niip'puyi. **24** Stsik'i parable an'̄stsiuax,
ki an'iu, Spots'īm'̄stsinnaiis̄nni netum'an̄stsiu
Nīñ'au, annōk' ai'sūpummauōk ökh'sisūppum'ani

otsin'simman; **25** otai'okasax otap'automokix, okatum'i
ito'toyiuiae, ki ökh'sisüpipumani ipa'soksüp'pipumau
makap'süpipumani, ki itsis'tapu. **26** Ki otsüs'kissi mattuyis,
ki otsin'assi, itümön'akuo makap'süpipumani. **27** Ki Nin'au
otapautomokix otsito'taakax ki an'istsiauaie, Nin'a,
Kiküt'taiñsímmattop'a ökhsisüpipumani kítsínsímmman?
Tsema ito'to makap'süpipumani? **28** An'istsiuax,
Katum'a otap'istntüksínaie. Ap'automokix otan'ikax
kiküt'ökhsitükkipa nök'ittotosinan nök'sauotsisínaniau?
29 Ki an'iu, Sa; sauau'tsímnöainikiau, makap'süpipnmani,
kökskaküm'sanotsipnaii ökh'sisüpipumani. **30**
Unnianist'süsksisan mök'itotosi pokiac'sinni: Ki
pokiac'sinni oto'si, nitak'otümanistaiau ai'pokiacix,
matom'omoipotokan makap'süpipumani, ki
í's'kipikan kök'ksíetsínsíssuaiau; ki ístüp'omoipotokan
napaien'insímmman nitapaien'iokoai. **31** Stsik'i parable
an'istsiuax, ki an'iu, Spots' im istsin'naiisinni
netüm'anistsiu mustard istsin'simman, annik'
mat'simök nína, ki ai'süpipumau otsin'simman;
32 Itsis'tüpskaiinükotsiuiae könai'insímmmanists;
ki süs'kiissi, itsis'tüpmükkuiau insímm'ansts, ki
itsis'tsíssasiu, ki päu'tax itotoiau ki itoko'attomiax
ísto'küniksists. **33** Stsik'i parable an'istsiuax; Spots'
im istsin'naiisinni nitüm'anistsin itai'kopütstaupi,
annik' mat'simök ake'u, ki kaias'attom niuks' kumi
omük'okosix, napaien itui'tsiau, ki ikönai'kopütstopiau.
34 Am'ostsk Jesus ikönai'sitsípsattsiuasts matap'pix
parables itai'sitsípsattsiu; ki sauomai'sitsípsíssi parable
matomaisitsipsatsiuatsax: **35** Mökseenüp'anistossi

Prophet otanipi, ki an'iu, nimutaksipa'kuiaki parables; nitakse'poattopiau annists'isk kai'sattop'istsk ksök'kumă sauomap'ăstotoawsi. **36** Ki Jesus aïs'tüpskuyiuax matap'pix, ki itsit'sipim nap'ioyis: ki otüsksinimats ax otsitota'akax, ki an'iau noksksinim'atsokinan parable makap'itaisüppipumaupi īnsim'man. **37** Noküt'anistsiuax, Annök' itai'süppipumauök ökh'si īnsimmani Nñ'n'au okku'yi am'īni; **38** Insim'man konai'tappiuia; ökh'si īnsimmani, nñ'n'aiisinni īsto'kos'ix; ki makap'iinsimmani, Sauum'itsitappiuă o'kosix; **39** Katum'a annök' ai'süppipumattoměsts, Sauum'itsitappiuă itamiu; pokiak'sinny ksökkum aiksiuo'si; ki aipo'kiakix, atsim'otokatatsisau, **(aiōn g165)** **40** Manists'aumoipitükkipiau makap'īnsimmanists ki manistse'tsintspiau; ak'ünisttsiu aiksiuo'si annom' ksök'kum. **(aiōn g165)** **41** Nñ'n'au okku'i aks'istüpskuyiuax otatsim'otokatatsix, ki ak'omoipotsimiauěsts ikönau'kapiists ki anniks'isk matap'pix, sauum'itsitappiau ak'omoipotoyiuax; **42** Ki akitsipst'apiksistsiauax omux'tsi; annim' ak'itstsiau a sain'sinny, ki satse'kínani. **43** Mokom'otsitappix akotümik'kunasuyeiau, manistsik'kunasuyipi nato'si, un'oauai otsin'aiisinni, akotsik' kunasuyiauaie. Annök' itokh'iuök ünanistokh'tsim. **44** Stsiki, Spots'im istsin'aiisinni nitum'anistsiu treasure kaias'attomaie insim'man; kon'issi nñ'n'au, mat'aiksasattomaie, kĩ otsetam'etüksinny itsis'tapu ki ipum'attopiěsts otokönai'nanists, ki ipum'attomaie annik' īnsim'manik. **45** Stsik'i, Spotsim istsin'aiisinni nitum'anistsiu

awkh'pumapiakuün otap'sümmössi ökh'six pearls:

46 Kon'íssi tuks'kumi pearl akai'íxkímasiu, itsís'tapu, ki ipum'attopiests otokönai'nanísts ki ipum'attau.

47 Stsík'i, spots' im ístsín'naiisinni nitüm'aniststsiu itau'mikaupi, annök itsuia'píxímökaie omük'sikími, ki itomian'ístomoipitükkiu: **48** Itui'tsíssaie, itopíts'ússkópattomiauaie íssoots'i, ki ito'piau, ki ökh'six itaisúppits'iau ūskix; ki makaps'ix ístsís'tapiksístsíau. **49**

Ak'otúmanístsíu aiksiuos'i ksök'kum: atsím'otokatatsix ak'sipuksúpsúxiu, ki akai'aketaipiksístsíau

Sauum'itsitappix ki moköm'otsitappix; (**aiōn g165**) **50**

Ki akitsipst'apiksístsíau (sauum'itsitappix) omük'tsii; annim' ak'itsitsiau a saín'sínni ki satse'kínni. **51**

Jesus an'ístsíuax kikai'okhtsímpiuauastsau annists'isk?

An'ístsíauaie, A, nín'an. **52** Itüm' anístsíuax Annök' ai'sínakuök ūksínímats'au spots'im ístsín'naiisínni, nitüm'aniststsiu nín'au, iko'yiök, sauauts'ímésts treasure manists' ki ük'aisísts. **53** Ki itünísts'tsiu, Jesus otaiksiu'attosésts annísts'isk parables, itsistúpa'atomaie.

54 Ki otsito'tosi otau'útauösíni otat'oiapioyimoai itsipst'úksínímatsíuax, ki ek'skaietükkiu, ki, an'iau, Tse'ma itotsím'atsésts am'ok mokök'sínik, ki am'ostsk ot'omükapistutüksists? **55** Kütтомai'sauamiu'ats ai'satsakiuä okku'i? Kütтомaisauainiköttsiu'ats Oksístsí, Mary? Ki omu'pappiipix kütтомaisauainiköttsiu'atsax James, ki Joses, ki Simon, ki Judas? **56** Ki ot'akemix okütтомaisaiiokönopokomok'atsax? Am'o Nín'au, Tse'ma itotsím'atsésts annists'isk? **57** Ki itś'tsskímskükiax osto'i. Ki Jesus an'ístsíuax, prophet itüs'tsaköttau,

sauomai'tapposiěsts otau'šsíni ki otauūt'okoai. **58**

Otsauomai'tuksuai ūn'nikaie itsauomapistiutükkiu annim'
akatio'yiěsts ūkkük'umapotüksists.

14 ANNIK' Herod tetrarch okhtsím'attoměsts Jesus
otap'istutripists, **2** Ki an'ístsuiax otap'otomokix
am'omauk John Baptist; enio'sínni mat'sipuau;
ün'nikaie ūkkük'umapotüksists itap'ítutsiměsts. **3**
Herod ūkai'eěniuaie John, ki aiš'ksipistiuiue, ki
itsok'iuiae osto'iaie Herodias, us Philip otokeman'īnaai.
4 Tük'ka John an'ístsuiue matókhsiu'ats kök'otođssi.
5 Ki otai'aksenitossaie, stun'nuyiuax matap' pix,
tük'ka ūksinnu'yuaxauiae prophet. **6** Ki otai'totstsíssi
Herod otsit'sipokaiipi, Herodias otün'ni itüt'sikipiu, ki
itsüp'istutuyiuiae Herod. **7** Itsiks'stoatsuiue atoün'íssinny
mök'ittokotossaie otan'istopiaie. **8** Ki oksis'tsi
otsis'tok, ki an'iu, John Baptist otokön' istüp'potoat
omük'okos ki annom' istoko'kit. **9** Ki omux'ina
itsik'oketükkiu: ki otutoanis'si ki otopokau'yemix,
ün'nikaie itani'u mök'okotosaie. **10** Ki itüp'skokiui,
ki itsi'kawkokitsiauaie John itsipsts'okiawpiae. **11** Ki
otokön'itsipuk'sipippotopiaie, omük'okos itsüp'potopiaie,
ki ikotauai'e ake'kuün: ki ito'tsippotuyiuiae oksis'tsi. **12**
Ki otüs'ksinimatsax itoto'iau ki mat'simiau mostüm'
i, ki ai'akotomiau, ki i'tappoiau ki itünis'tsiau
Jesus. **13** Jesus otokh'tsimsi, itsis'tüpaatomaie
akli'iosatsis itsui'akhiosi, ki ksis'tapsksökkum
itüpanistappo'aie: ki matap'pix otokh'tsisau
itsiksiuopokiuo'iauaie, otakap'ioyimoauěsts sük'iau. **14** Ki
Jesus itopitsissa'atomaie, ki nan'nuyiuax akai'tappix,

ki kaīm'iuax, ki ikut'tutuyiuax otai'oktokosimoauax.

15 Ki otai'istiukkōpsi, otūs'ksin̄matsax otsitota'akax, ki an'istiuaie, annom' ks̄s'tapsksōkkumasiu, ki au'mütüpütükku; o'tappiis̄inna ūnnistüp'skos, mōk'ittapposi akap'ioȳsts, mōk'opumattosi aau'ōs̄in.

16 Ki Jesus an'istiuaax, matokuīstapu'iauats; kotok' mōks'auattopiau. **17** Ki an'istiuaie, annom' nitsinan'an̄sts n̄sittu'yi ke'tan̄sts ki na'tokumi mammix'. **18** An'iu, puk'sipippotokikau. **19** Ki an'istiuaax kōnai'tappix mōk'opasax mattu'yikui; ki mat'sim̄ests n̄sittu'ȳsts ke'tan̄sts ki na'tokumi mam mix', ki, otspisüp'si itatsim'etsim̄ests, ki itau'minotsim̄ests; ki ikotsiu'ax otūs'ksin̄matsax ke'tanists, ki otūs'ksin̄matsax ikotsiu'ästs o'tappiis̄inna. **20** Ki ikōnau'yiau, ki itoku'yiau: ki mat'sim̄ests iau pi'nikests itsitsi'isti na'tsikoputtuyi īksim̄matuk'iissokaīsts. **21** Ki aiiniks'isk au'yixk n̄sitsi' omük'sikepippix n̄n'ax, ki akex, ki pokax'. **22** Ki Jesus eikak'imatsiuax otūs'ksin̄natsax mōk'it'süppop̄sax akh'iosats̄s, mōkotom'apümmosax, otsakiaīs'tüpskoōsaie tappiis̄in'na. **23** Ki ots̄s'tüpskoōsax otappiis̄in'nä, itsitam̄sso' nitum'mo mōkatsimoiikasi; ki otau'tükkussi itsittau'piu. **24** Ki akli'iosats̄s ai'itütsikoo, ki ipawkh'paikimskawp: tük'ka, umut'totsüppopi. **25** Ki n̄ssoo'yi īkska'tüksin̄ni koku'yi Jesus itsitappo'ax, omük'sik̄mi itokh'itauauōkau. **26** Ki otūs'ksin̄matsax otsin̄no'ossauaie umuttokhitauau'okani omük'sik̄mi, ap'aitstaiau, ki an'iau, Sta'awina; ki oko'pusuai itokum'iau. **27** Ki Jesus kaīp'sitsipsatsiuax, ki an'iu, Ōkh'sitükkik; nitam'i; Piniko'puk. **28** Ki Peter

nokūt'an̄stsuaie, Nin'a kūm'āmieniki ani'kit ksēsto'a
nōk'itotosi nōk'itsitūpauauōkasi omūk'sik̄mi. **29** Ki
an'iu, Puk'siput. Ki Peter otīnn̄sa'atossi akh'iosatsis,
itokh'itauauōkau omūk'sik̄mi mōk'ittapposi Jesus. **30** Ki
otsīn̄si eik'sopuyi, itsiko'pum: ki otaumutūp'sūppopiisi
omūk'sik̄mi ita'sainiepuyiu, ki au'aniu Nin'a,
Kōmotse'piokit. **31** Ki Jesus itūp'sauksik̄ns'tsakiuiae ki
itsēn'iuiae, ki an'īstsuaie, ksēsto'a enūkaumai'tükkiua,
kumauk'saietükkiks? **32** Otsito'tosau akh'iosatsis,
itsiks̄st'sopu. **33** Anniks'isk itsūp'popixk akh'iosats̄s
itoto'iuiae ki atsīmmīm'miauaie ki an'iaiu, E'mūmi
kitam'i Ap'istotok'iuā okku'i. **34** Ki otau'pūmmossau,
itoto'iau Gennesaret īstau'ōssīni. **35** Ki annim' īstsīn'ax,
ots'ksīnuoōssau, itūp'skūkiau kōnūs'ksōkkum sa'akapotsi,
ki itotsīp'iuiae ikōnai'oktokosix: **36** Ki au'kōmōn̄stsuaiae
(Jesus) mōkskaks'īxenīsax oso'kōsīm itssaiin'ikaists: ki
manīsts'eipi kaien'īmīx ūn'nīneetsīmi sokap'okuttotoax.

15 AI'S̄NAKIX ki Pharisees, Jerusalem istsitappimix
otsit'totaakax Jesus, ki an'iau, **2** Tsan̄stapiuats
umut'ūn̄stūpaipixipiau ūkaitappix otūn'īssuaiauēsts?
Oyīs'sax ke'tan, matūsts̄miu'ax. **3** Nokūt'an̄stsuaax
ku'maukan̄stūpaipixipuaīsks Ap'īstotokiuā
otse'poawsīnni kōk'sats̄saai kiks̄s'tapūnīssuai?
4 Ap'īstotokiuā an'iu, atsīmmīm'mīsau kīn'a ki
kiks̄s'ta; ki, annōk' ai'pakosīnikuyiuōk un'ni
ki oks̄s'tsi, unnian̄stse'īnsā. **5** Ki kitan'ipuau
annōk' an'īstsuaōk un'ni ki oks̄s'tsi, kotūk'sīnaie,
kitak'ototokuinanipi nēsto'a, **6** Ki kūt'atsīmmīmmiuax
un'ni ki oks̄s'tsi, paio'toau. Kitse'poawsuauēsts

kumut'saiepumap'istutsipaie Ap'istotokiuă otse'poawsăń.

7 Kitsiks's'tapokömmotsitappiansuai! Esaias prophet kit'sokapenüpánikoau, ki an'iu, 8 Am' ox matap'pix nimut'astokokiau maau'ěsts, ki nimut'atsímmímmokiau oto'ňniuauěsts: ki u'skëttsipöppuaněsts nitsip'piokokiěsts. 9

Nitsiks's'tapatsímmímmokiau, ök'aumaitsipěsts ät'suaïsksínimats'iauax nřn'ax otan'ipuauěsts. 10 Ki nan'niköttsiuax o'tappiisínna ki an'istsiuax, Okh'tok, ki sokap'okhtok; 11 Annik' itsüp'popiik maoi'i matokap'istotok'atsaie nřn'aii; annik' sük'siik maoi'i itokap'istutuyiu'iu'aie nřnaii. 12 Ki otüsksínimats'ax otsítota'akax ki otan'ikax kiküt'üsksínipa Pharisees otsis'küksau otokh'tsísau annik' epo'awsník? 13 Ki noküt'ňniu, kõnai'süpipumaněsts Nin'a spots'im oküt'taisüpipumattopětsi ak'susköpattopiěsts. 14 Amau'patokau; naps'tsiotüppinnükiau naps'tsix. Ki naps'tsiuă ätüppin'nüssi napstsi'i, atün'iaksinni akai'akitsüppopiiau. 15 Peter itüman'istsiuaie, noksksínim'atsokinan am'om parable. 16 Ki Jesus an'iu, kiküttaisakiaisaauaiokhtsimipiuaua? 17 Kiküttaisauaioklitsimipiuaua, annik' itsüp'opii maoi'i, itüp'süppopiu mo'koanni ki ipsai'piosop? 18 Ki annists'isk itsüks'isk maoi'i u'skëttsipöppi itsüks'iax; ki itokap'istutuyiauaie nřn'aii. 19 U'skëttsipöppi itsüks'ěsts sauum'itsitsaněsts, inik'siits, auök'otaněsts kõmos'ěsts, ištüp'saiepitsinni, atauün'issiits; 20 Am'ostsk itokap'istutuyiauaie nřn'ai'i; ki maks'oyissi otsauomüs'tsimissi matokapistutuyiuats nřn'aii. 21

Jesus itūmštūpa'atomaie, ki Tyre ki Sidon īstssoots'īsts itsitap'po. **22** Ki sat' sit, Canaan ista'ke itsux'iu annists'isk issoots'istsk, ki itasaine'poattsiuaie, ki an'iu, Kīm'okit Nin'a, David okku'i! Nitūn'na eiko'ks̄istutoau maka'pistaaw. **23** Ki matsitsitsipsattsiuatsiae. Ki otūksn̄imatsax otsitota'akax ki otau'kōmōnikax ki an'iax Ūnništūp'skōs; nitūksauasaine'poūk̄inan. **24** Ki nokūt'anistsiuax, nikak'itūpskoko Israeli īstat'stanix emūk'ik̄naīx. **25** Otsitūmitota'akaie ki otatsim'mīmmokaie, ki an'iu, Nin'a Spum'mokit! **26** Ki nokūt'anistsiuie, matōkhsiu'ats mōk'otsissi pokax otsau'ōs̄noaii mōkitūp'apix̄s̄ests imitax'. **27** Ki (ake'uā) an'iu, E'mūniu, Nin'a; ki imitax' au'attomiau pinik̄ests īnn̄ssi'īsts otsin'aimoauai otsitau'yipiae. **28** Jesus itūmok'anistsiuie, Ake', omūk'o kītaumai'tūks̄inni: Ūnnianīstsits'ts̄s̄ kitsitsi'tatopi. Ki otūn'ni ikuttotoaīnai annik' itai'ks̄istsikumiopik. **29** Ki Jesus its̄s̄'tūpaatomaie annim', ki itast'toto Galilee istomūk'sik̄mi; ki ita'mīsso nitum'mo ki itau'piu annim'. **30** Ki akai'tappix otsito'taakax, ki ipokom'iauax ūs'tsekaiix, naps'tsix, kūttaiai'puyix, iko'mūksix, ki akaiēm'ix sts̄k'ix ki Jesus okt's̄ists its̄n'apiks̄istsiuax; ki ikut'tutuyiuax: **31** Ki kōnai'tappix ek'skaietūkkiau, otsinno'ōssauax kūttaiai'puyix otse'puyissax, ki iko'mūksix otokut'totoōsax, ki ūs'tsekaiix otauau'ōk̄asax, ki naps'tsix otsaps'ax: ki ūs'tsaköttsiau Israel īstap'īstotokii. **32** Jesus itūmīn'niköttsiuax otūksn̄imats'ax, ki an'iu, nitai'kīmaiau o'tappiis̄inna nioks'kai ks̄istsiku'īsts nitopokau'pimokiau, ki

matokoyiu'axau: ki nimat'aksistupskoauaxau
otau'notssau ökskakumitseni'au moksoku'i. 33 Ki
otusksinimatsax an'istsiauaie Tse'ma nökitotsipřinan'a
ke'tani maništo'mükopiau mök'otkuisěsts o'tappiisěnna?
34 Ki Jesus anistsiuax, Tsanetso'a ke'tanists
kitsinan'oauěsts? Ki an'iau, Ikit'sikaiau, ki unna'tosimi
inük'umix. 35 Ki an'istsiuax o'tappiisěnna, ksök'kum
mökittopasax'ax. 36 Ki mat'siměsts ikit'sikaiěsts
ke'tanists ki mammix', ki a'tsimoikau, ki a'minotsiměsts,
ki ikotsiuax otusksinimats'ax, ki ūkszinimats'ax
ikotsiu'ax o'tappiisěnna. 37 Ki ikonau'yiau, ki ikuyi'au;
ki mat'simiau pinikěsts ūtskim'iauěsts ikit'sikaii
řksimmatük'isokaiěsts itui' tsists. 38 Anniks'isk au'yixk
nissoyim'i omük'sikepřpix nřn'ax, ki akex, ki pokai.
39 Ki itsis'tupskuyiu o'tappiisěn'na, ki itsit'suppopiu
akh'iosatsiš, ki ito'to Magdala ūtssootsišts'i.

16 PHARISEES ki Saducees ipok'itotoiau
ki as'saksksinnyiauaie, ai'puinumiau
mökanis'tsinnomošax spots'im ūtak'stosinni.
2 Nokut'anistsiuax, autukkus' si, kitan'ipuan
ak'etameksitsi ku; āmawk'issoksitsikuists. 3
Ki ksiskunna'tünnissi, ak'akapiksitsiku annok'
ksitsikui, amawkissoksitsikuists ki ūkikin'inatsiu.
Kitsiks'tapokamotsitappiansuai! Kitokot'ainipau
assoksitsikuists ostokso'auěsts; ki kimatokot'ainipau
annists'isk ksistsiku'istsk ūtsap'stosists. 4
Otsauum'itsitappiisěn'na ki otau'ökotaitappiisěn'na
ap'satsimiau apsto'sinny; ki matakokotau'axau
apsto'sinny; prophet Jonas otap'stosinny akokotauaie'.

Ki sk̄tsiu'ax ki its̄s'tapu. **5** Ki ot̄s'ks̄n̄matsax
otau'p̄ummosau pakhts'esaīsks̄n̄miau mōk'at̄ksau
ke'tani. **6** Jesus it̄um'an̄stsuiax Mokōk'ik ki iskskats'īk
Pharisees ki Saducees ītsi'kopūtsketats̄sau. **7** Ki
ai's̄ts̄psattseiau, ki an'iau, nimatotsip̄nan'a ke'tani,
8 Jesus ots̄nno'ōsax, an'istsuiax, Inūk'aumaitūkkix,
kumauk's̄ts̄psattseipuauaisks, kitsauo'tūksuai
ke'tani? **9** Kikūt'taisakiaisaokhts̄mipuaua,
kikūttaisauūks̄n̄ipuaua n̄sito'mūksikepippix
matap'pix īts̄s̄ittu'īsts ke'tan̄sts, ki tsanetso'ā
kitots'ipuauēsts īks̄immatūk'isokaīsts? **10**
N̄istoȳm'i omūk'sikepippix matap'pix īstok̄tsikaists
ke'tan̄sts ki tsanetso'ā kitots'ipuauēsts
īks̄immatūk'isokaīsts? **11** Kumauk'staiokhts̄mipuauaisks
kimat's̄ts̄psattopuau'ats ke'tani, kōk̄skskatsissuai
Pharisees ki Saducees ītsi'koputsketats̄sau? **12**
It̄um'īks̄n̄miau matsemiu'atsax mōks̄skats̄saie ke'tani
istsi'koputsketats̄s, ki ai'semiuaxmōks'īskats̄saie
Pharisees ki Saducees ots'ks̄n̄mats'tūksuaiax. **13**
Jesus otsito'tosi Cesarea Philippi, ai's̄ppoōtsesattsiuax
ot̄sk̄s̄n̄mats'ax, Tsa aniu'axau matap'pi nesto'a
n̄n'au okku'i nōk'ūmsi? **14** Ki an'iau, stsik'ix John
Baptist: stsik'ix, Elias: ki stsik'ix, Jeremias, ki stsik'ā
prophet. **15** An'īstsuiax Tsa kitak'anipuau nōk'ūm-
si? **16** Ki Simon Peter nokūt'an̄stsuiiae ks̄esto'ākauk
Christ, Ap'istotokiua īpai'tappiuūk okku'i. **17** Jesus
nokūt'an̄stsuiiae kitats̄m'si, Simon Bar Jonas. Ik'sisakuyi
ki aa'pūni kimat'ūks̄n̄matsok'astsau: nin'a spots'im
kitusks̄n̄mats'ok. **18** Ki kita'atan̄sto, ks̄esto'ākauk

Peter, ki am'om ok'otokum nitak'ittokhitokoška church; ki Hades istokh'sepištan̄sts matakatsiu'atsaie.

(Hadēs g86) 19 Ki kitai'akokoto spots' im istsin'naiisinni itotai'kauaipix̄xt̄kiopi; ksök'kum kitai'akomian̄stomopipi, spots'im ak'itomopipo; ksök' kum kitai'akomian̄stapotsippi spots'im ak'itapotsip. 20 Itüm'an̄stsiuax otüsksin̄mats'ax mökstaitsin̄nnikoösax'aie osto'i otüm'si Jesus Christ. 21 Annik' Jesus itaumütüp'an̄stsiuax otüsksin̄mats'ax maništakittappopi Jerusalem, maništaks'ipuinaistoto'awpianaie omük'ímix ki omük'atoiapiekuax ki ai'sinakix, ki maništaks'enitawpiauaie, maništaks'ipuauistotoawpiaue nioks'kai ks̄stsikui. 22 Peter itümo'toyiuiae, ki aumütüp'sitsipsattsiuiae, ki an'iu, Nin'a kökün̄stsip'piokosi; matakittotsiu'ats ks̄sto'a. 23 Ki itapotükau'aie, ki an̄stsiuiae Peter apüt'tokokit, Satan; kök'kítstsskímskuki; kimatsskúmau'ats Ap'istotokiüä kitsksska'tüksists annom' ksökkum. 24 Itüman̄stsiuax otüsksin̄mats'ax Iststsi'ki matap'pi makopokiuo'össi něsto'a, ünnian̄ist'auütsikimatsistotos, ki ünnian̄istto'tsís otauai'staksinni, ki ünnian̄istopokiuos něsto'a. 25 Annök'aiakitsikömotsepiosiuok opai'tappiisinni, akatstomaie': ki annök' itai'akatstomök opai'tappiisinni, něstoi umutak'atstomaie, ai'akokonimaie. 26 Tsanetso'ä matap'pi ak'okuiistüpaspokuiüm'ats minan'attüssi könüs'ksökkum, ki atsto'si otsipai'tappiisinni? Awx'a otai'akokotawpiaie opai'tappiisinni? 27 Nin'au okku'i akototo'ȳnaie Un'ni ots'tsapin̄nasinni

ki oto'tokatatsix akopokiuo'iax, ki kōnai'tappix manīstsi'pīsts otap'otūksuauēsts ak'ūn̄istokotsiuax.

28 Kit au'mūn̄istopuau stsik'ix annom' itai'puyiau, matakṣattots̄m'axau ēno's̄nni otsauomai'nōsau n̄n'au okku'i otsin'aipuksipusi mōks'īnaiisi.

17 OTAIKSIUO'ĒSTS nauyi ks̄stsikūsts Jesus mat'toyiuax. Peter, James, ki John oskūn', ki itūn̄istūp̄p'iuax spi'tummo. **2** Ki otsakiainōsauaie it'oketsistūmīnai; ki ostoks̄s'i īkkūn'natsiuiae manist'īkkūnnasuyipi nato'si, ki ots̄stotos'ists ksix'īnatsiēsts manisti'ks̄xīnat̄spi ks̄stsikui. **3** Ki sat'sit, itsina'kuaiēmiau Moses ki Elias, ki ai's̄ts̄psattsiauaie. **4** Peter itūm'an̄istsiuiae Jesus, Nin'ā, ökh'siu annom' nōk'ittaupis̄nan: ökh'sitūkkieniki, nōkap̄stuts̄s̄in̄nan annom' nioks'kai api' manists; tuks'kaii kōksinan'attosi, ki tūks'kaii Moses mōksinan'attosi, ki tuks'kaii Elias mōk sinanattosi. **5** Otsakiai'puyissi, sat'sit īkkūn'aisoks̄stsikuyi ituyi'kūnakoaiau: ki sat'sit, epo'aws̄nni itots'tsiu assoks̄s' tsikui, ki an'iu, Am'o nitūk'om̄mokos nitsekökh'simmau; okh'tok. **6** Ki ūks̄n̄imats'ax otokh'ts̄sauaie itopi'iau ostokso'auēsts, ki eks'kaikopumiau. **7** Ki Jesus ito'to, ki i ts̄xen'iuax, ki an'iu, Nipuauk', ki piniko'puk. **8** Ki ot's̄upsau mats̄nnuyiau'axau matappix, kaks'īnnuyiau Jesus. **9** Ki nituin'moyi otsin̄issat'tosau, Jesus itsem'iuax, ki an'iu, Pinan̄s'tok matap'pi kits̄nip'uauēsts, N̄n'au okku'i otsauomāt'sipuausi ēns̄n'ni. **10** Ki otū'ks̄n̄imatsax aisūppoōtsesat tsiauaie, ki an'iau, mauk'auanīsks̄xau ai's̄nakix ak'otomoto Elias? **11** Ki Jesus nokūt'an̄istsiuax, E'mūniu, Elias ak'otomoto,

ki akokǒnau'kǒmototom. **12** Ki kitan'ǒstopuau, Elias
ǔk'auto, ki matsksǒnnuyiu'axauaie ki nitsǒs'tutuyiauaie
manǒstǔp'stapiau. Neto'yi akǔnǒstai'puǒnattsiauaie
Nǐn'au okku'i. **13** Itǔm'ǒsksǒnǐmiau ǔsksǒnǐmats'ax
umutai'sitsǒpsi John Baptist. **14** Otsito'tosau o'tappiisǒn'na,
nǐn'aii otsito'taakaie itsito'topǒstuksǒsano'pǐnaie,
ki an'iu, **15** Nin'a kǐm'ǐs noko'a; au'atusǒnau ki
eks'ipuǒnǔm: ai'kapitsuiopiu istsii ki ai'kapitsuiopiu
okke'. **16** Ki nitsitotsip'iaiauaie kǐtǔksǒnǐmats'ax
ki matokotokuttotu yiuaxauaie. **17** Jesus itǔm'ǎniu,
o'sauomaitǔkkesǒnna ki otapok'apitappisǒnna! Tsanetso'a
kitakopokau'pimopa? Tsanetso'a kitak'itsitattopu
aua? Puksipǐp'potokǐ. **18** Ki Jesus seǒtsǐp'sattsiauaie
sauum'itsǒstaaw; ki itsǔksiinai; ki annik' pokau'
ikut'totoau. **19** ǔsksǒnǐnats'ax itǔm'itotoiauaie Jesus ki
an'iau, numauk'sauokotsatǔppiksǒstǔnan? **20** Ki Jesus
an'ǒstsiuax, Kitsauomai'tǔksǒnni: kǐtau'mǔnǒstopuau,
kemǔk'enǔkotsǒssi kitaumai'tuksǒnni, manǒst'omǔkopi
mustard itotai'sǔpipumauopi kitakokot'anǒstop am'om
netum'moyi ǒk'ǔmǒstǔpotosi omim', ki ak'itǔpitsiu;
ki matakitsstsipa kikǔt'taakokotsǒstutsipuaii. **21**
Am'oi ǔnanǒstap'pi matomai'sǔxiuats saiits'tsǒsiau
a'tsǒmoiikani ki sauau'yisǒnni. **22** Ki otsa'kiitaupǒssau
Galilee, Jesus an'ǒstsiuax, Nin'au okku'i ak'okotau
matap'pǐx: **23** Ki aks'inittsiauaie, ki nioks'kasi
ksǒstsiku'ists, akǔtsitsipu'aatsau. Ki eks'kaǒkikǒnetǔkkiau.
24 Ki otsǒtto'tosau Capernaum, anniks'isk
au'tujixk mix'kim, itoto'iau Peter, ki an'iau,
kǔttonmisauapponitau'atskitsǒn'aim? **25** An'iu, A, ki

otsip̄s'si nap'ioȳs Jesus i'tomsitsipsattsuaie, ki an'iu Tsa
kitsta'pa, Simon? Tükka' au'tuyiu m̄ix'k̄m ks̄kkum
̄sts̄n'ax? Otauūt'okos̄x, ki pie'tappix? **26** Peter
an'̄stsuaie. Pie'tappix. Jesus an'̄stsuaie, o'kosoauax
matakot̄maiponitau'atsax. **27** Ki, n̄ökstaisau'kosats̄sau
̄s'tüpuk om̄uk'sik̄mi, ki suia'piks̄sts̄s amik'ats̄s, ki
mammi kitotom'omikani mattos'; ki pakuiñ'ainiki
kitak'okonoau mix'kim: annök' mattos', ki ko'ts̄sau,
kitak'siponitanuni.

18 AN NIK' otüsks̄n̄mats'ax itoto'iau Jesus
ki an'iau, Tükka' m̄istüpomüks̄m'a spots' im
̄sts̄n'naiisinni? **2** Ki Jesus its̄n'iköttsuaie inük'sipoka
ki itüts̄kipotoyiuax. **3** Ki an'iu, kitau'müništopuau
saiisau'aitsinoeniki, ki saie'tuman̄sts̄noeniki
inük'sipokax, kimataksipi'puaua spots'im ̄sts̄n'naiisinni.
4 Annök' aks'inüksipokaistutosiuök manist'inüksts̄mipi
am'o pokai'i, its̄s'tüpomüks̄m spots'im ̄sts̄nnaiisinni. **5**
Ki annök' ak'autuyiuök tuks'kai inük'sipokaiistotosiisk,
n̄esto'i nitau'tok. **6** Ki annök'istssk̄m'skūkiats'iuök
tuks'kumi anniks'isk inük'sipokaxk nitau'maitokixk,
ökh'siu pikiak'iokotoki k̄n'attossaie, ki inets'issi
om̄uk'sik̄mi. **7** Istssk̄m'skūks̄nni it'okapiu
ks̄kkum, Istssk̄m'skūks̄sts ak'itotoiau; ki annök'
n̄n'auök paiuk'sipippotomök ̄stssk̄m'skūks̄nni,
aks'ks̄n̄maie maka'pi! **8** Ün'nikiae kots̄s' ki
koköt'si ̄stssk̄m'skūkiats'otsenikiau, kōks̄init'au,
ki m̄is'tüpapiks̄istaiau: itökh'siu kōk'kitsipissi
opai' tappiisinni kōks̄'istsekaiisi ki kōk'opoköksi,
kōkstaitüp'apixk̄osi kūttaiaiapunstsiuasi ki

kitai'akokōtsists ki kitai'akōtsists. (aiōnios g166) 9

Ki koōps'pi īstsskīm'skūkiatsotseniki, sauau'tos, ki mīs'tūpapiksists: itōkh'siu kōk'kitsip̄issi opai'tappiisīnni tuks'kūm moōps'pa; kōkstaitūp'apix̄kosi kūt'taiaiapunstsiuasi, ki kitaiakoōpspix. (Geenna

g1067) 10 Mokōk'ik kōk'stauks̄stotoawsi tuks'kumā am'oksk inūks'tsimix: kitān'īstopuau spots'im oto'tokatatsuauax ūksks'skats̄mīau Nin'a ostoks̄s'aie spotsim otsitau'pipi 11 Nīn'au okkui ito'to mōkitsikōmotse'piōsaie annōk' at'stauōk. 12 Tsa kitūs'tapuau? Nin'an minan'attūssi kep̄p'pi emūk'ik̄nax ki tuks'kūmi itūnīs'tapu, kūttonisauūsskīts̄mīu'axau piks̄p'pi piksi'koputsi, ki kūttonisauaitappo'ats netum'moōsts, ki kūttonisauapsūmmiuats annōk' nittūppu'ōk? 13 Ki ikūm'okonoōssaie, kitau'mūnīstopuau manīstse'tametūkkipiax piks̄p'pi piksi'koputsi otsaiīs'tapusax its̄s'tūpskaietametūkkiu annōk' ikon'īmauōk. 14 Neto'i omat'sitsitanats Kin'ā spots'im tuks'kūmi anniks'isk inūx'tsimixk mōk'saiinakuaīssau.

15 Stsik'i, kumu'pappiipi sauo'kōmots̄stototseniki, matan'īsts̄s otsauo'kōmotsitappiisīnni, ksēsto'a ki osto'i namīs tsitappiik; okh'totseniki kitse'motsau kumu'pappiipi. 16 Ki saiiokh'totseniki, tuks'kūm tsōktau na'tokumix pokitappomīsau, kōnai'poaws̄sts mōks'eikosau, otokh'tsīsau natsitappix, tsoktau nioks'kaitappix. 17 Ki sauokli'tōusax, anīsts̄s'church: ki sauōkh'tsīssi church, ūnnianists'is sai'etūkkiuā ki publican. 18 Kitau'mūnīstopuau, kitsit'aiipipi ksōk'kum, akitaiipip spots'im: ki kitsitapotsippi

ksökkum, akütsitapotsip spots'im. **19** Kimat'anistopuau, netum'anistsitsitainoainiki kitak'aukömönisuai, Nin'a spots'im aks'istutomoyiuaxaie. **20** Natokümi tsoktau nioks'kumi nitsin'ikösim itsitomo'oaupi nít'sitaitütsikiaupi. **21** Peter itümitotoiae, ki an'istsiuaie, Tsanetso'awtau numu'pappiipa nöksauumitsüstu- tuyissi, ki nöks'ksinnoössi? Akokitsikaiasts? **22** Jesus an'istsiuaie, Kimatanistopä ikit'sikaiests, ikitsikippuiests ikit'sikaiests. **23** Spots'im istsin'naiisinni nitum'anistsiu omük'ina annök' ak'okökitsimaiauök otsitappim'ix. **24** Ki otau'mütüpükstükkisi tuks'küm ot'sittotsippotokaie, ke'pi omük'sikepöppoyi mix'kimix otai'akokotopixaie. **25** Otsai'itstsissi mökokotösai'e, Otsin'aim an'iinaie mök'apikosaie, ki otokem'an ki o'kosix ki otoköna'i'nanists, ki mökotoku'yisax mix'kimix. **26** Otsitappimi itopistuksisano'piinaie ki atsimmimmi'inaie ki an'iinaie Nin'a, pinane'tükkit ki kitaksüpanätsokoto. **27** Ki annök' matap'piuök otsin'aim kaiim'iuaie ki paio'toyiuaie ki ünnim iks'ksinnuyiuaie. **28** Ki neto'ök matap'piuök sük'iu, ki tuksküm'i otopok'apotükkimix ikon'oyiuaie otai'akokok'isk kepip'pii a'pünasainix; ki een'iuaie, ki paiu'tsiniuaie ki an'iu, Ponitat' kitai'akokokipix. **29** Ki otopokapotükkim'i itopistuksisanopii'naie, ki auköm'önistsiuiae, ki an'iu, pinane'tükkit ki kitaksüpanätsokoto. **30** Ki matökhösitükkiu'ats; ki itappo' ki itsipsts'tapiksistsiuiae itai'okiakiopi, otsauomaisüpanätsiponitasiae mökstaisüksiae. **31** Otopok'apotükkimix otsin'sax eks'kaikikinötükkiu, ki ito'toiau, ki otsin'aimoauai

aiitsňikuyiauěsts. **32** Ki otsň'aim otsň'niköttossaie, an'ístsuaie, Sauum'itapotükkiuă, kitai'akokokipix kitsň'omokitan'ikipi: **33** Kanňtsikimopi kumauk'sauanistsikimaisks kitopokap'otükkimokă? **34** Ki otsin'aim ăstse'tükki'ňnai, ki itsitüpumüts'kaiuaie pu'ňnaitappix otsauomai'süppiponitassaie. **35** Neto'i Nin'a spots'im kitak'anăstotokoau saiisin'íminoainiki ku'sskëtsipöpuauěsts **36** kumut'aukimaupuai kumu'pappipix.

19 KI Jesus annists'isk epo'awsısts otaiksiu'attosěsts Galilee itsištüpa'atomaie. Ki Judæa istssoots'ists, Jordan mís'taputsim, itoto': **2** Ki akai'tappix ipokiuo'iauaie; ki annim' ikut'totoyiuaax. **3** Pharisees itoto'iauaie, ki as'saksksňnnuyiauaie ki an'ístsuaie, ökhsiu'ats nňn'au kõnai' nükünistapısts mök'anăstüpskoësaie otokem'an? **4** Ki noküt'anăstsiuax kikütanıstop'ats sinak'sin, annök ıstsitsap'ıstutuyiuokax ap'ıstutuyiuax nňn'au ki ake'u. **5** Ün'nikiae nňn'au itai'akskitsiu ax un'ni ki oksı'tsi, ki ai'akükomımmiu otokem'an: ki akitum'anăstoksisakumiau. **6** Ün'nikiae matsıstoküm'axau, **7** itse'tumanıstoksisakumiau. Ap'ıstotokiua otsipo'totopısts, pinit'stsıs matap'pi mökai'aketotosěsts. **8** An'ístsuaie, niauk'anii Moses ök'okotösi sinak'sin, ki ök'ünăstüpskoawsı? **9** An'ístsuaie Moses, kumut'sipotomokoau kitse'usskëtsipöppisuai, kökötünistüp'skoëssuai kotokem'anoauax; ki ıstsitsi'i matütünıstsıu'ats. **10** Ki kitanıstopuau annök' akünistüp'skuyiuök otokem'an, sauau'ökotasaie, ki otai'kaokemaitaii stsık'i itau'ökotau: ki annök'

ikem'attauōk itüp'skoauōk, itau'ōkotau. **10** Otūs
ks̄nimatsax an̄stsiauaie Ūnnian̄sts'issau nin'au
ki otokem'an, matōkhsiu'ats mōk'okemsi. **11** Ki
an̄stsiauax kōnai'tappix matokot'otsimaxaie annik'
epo'aws̄nik, anniks'isk iko'taxk nitts̄miauaie.
12 Itstsi'i iuai'itax itsipo'kaiiau; ki sts̄k'ix
matappix iuai'itsiauax, ki sts̄k'ix iuai'itastotosiau,
Spots' im ists̄nnais̄nni umut'uaītastotospiau.
Annōk' ikot'tots̄mōk ūnnian̄stots'isaie. **13**
Inūk'sipokax itotsipotoaii mōk̄ttokhitsik̄ns'tsaksax,
ki mōkitats̄moikasi: ki ūks̄n̄mats'ax an̄stsiauax
unnai'e. **14** Ki Jesus an'iu, Pok̄ts̄m'mokau
inūk'sipokax ki pinan̄s'tokau nōkstai'puksipaaīsau.
Ūn'nian̄staps'iau spots' im ists̄n'naiis̄nni. **15**
Ki itokhitsik̄ns'tsakuax, ki its̄s'tūpaatomaie.
16 Ki, sūpp̄it, tuks'kumi itsitotoīnaie ki an'iu,
ōkhs̄n'ai, tsan̄stap'iua nōk'ōkhs̄stutsipi, nōkkuinan'si
ūsk'sipaitappiis̄nni? (aiōnios g166) **17** Ki an̄stsiauie,
Kumauk'ainikūk'iks ūkh'si? Matūtsitstsipa ūkhs̄i,
nitūks'kūm, Ap̄'stotokiuā, itōkh'siu: makitsipim'eniki
opai'tappiis̄nni, sat'sitēsts okōk'its̄man̄sts. **18**
An̄stsiauie Ts̄sts̄mā? Jesus an'iu, kimataksenik'ipa,
kimatakau'ōkotapa, kimataksikōmos'pa,
kimatakitüp'saiepitspa. **19** Ūkom̄m'mīsau kīn'a ki
kiks̄s'ta; ki, kitak'an̄stūkom̄mmau kitopokau'pimau
kan̄stūk'om̄mmospi. **20** Man'ikōppi an̄stsiauie.
N̄itokōnūs' satsipiau am'ostsk nitsōk'umapiisi.
Tsan̄stap'iua nikūt'tomūssatsipi? **21** Jesus an̄stsiauie
maks̄pan̄s'tsiminiki matap'ikōttoat kitsinan'ipi ki

ko'ts̄sau k̄m'atapsix, ki kitak'okuinani treasure spots'im: ki puk'siput, pokiuot' n̄esto'a. **22** Ki man'ik̄ppi otokh'ts̄m'si annik' epo'aws̄nik, its̄kikin'īstapu: t̄k'ka ek'akaoui otsinan'ists. **23** Jesus it̄m'an̄stsiuax ot̄sks̄n̄mats'ax, kitau'm̄n̄stopuau, ako'tsapsiuā ak'skotoitsipim spots'im īts̄n'naiis̄nni. **24** Ki kimat'an̄stopuau aks'īstupiks̄stspapiu'camel m̄kotsis̄ppoks̄x at̄nau'ksis īstakūn'ikai, ki matakiks̄stspapiu'ats ako'tsapsiuā m̄k'itsip̄ssi spots'im īts̄n'naiis̄nni. **25** Ot̄sks̄n̄matsax otokh'ts̄msax ek'skaietūkkiau, ki an'iau, Tūkka' akokotsik̄motse'piau? **26** Ki Jesus ūs'sūmmiuax, ki an'ītsiuax matap'pix matokots̄stuts̄m'axau; Ap'istotokiuā ikotokōn'ap̄istutsimēsts. **27** Peter it̄m'an̄stsiuiae, sat' sit, nitokōnūsskip̄nan ki nitopokiuo'p̄inan ks̄stu'a. Tsa nitakan̄stokuinan'ip̄inan? **28** Ki Jesus an'ītsiuax, kitau'm̄n̄stopuau, ks̄sto'au kitopokiuo'puau nesto'a, N̄in'au okkui otak'ittokhittaup̄ssi ots'tsap̄naiso'p̄ots̄s, ks̄sto'au kitak'ittokh ittau pipuau na'tsikoputtuyists asso'p̄ots̄sts kōkitokōk'its̄mattosau Israel īts̄st̄sikoputsix matap'pix. **29** Ki anniks'isk sk̄m'ixk oko'auēsts, ki anniks'isk sk̄ts' ixk umu'pappiipuauax ki ot'akemoauax ki un'oauax, ki oksist'oauax ki otkem'anoauax ki o'kosoauax, kiots̄n'simmanoauax, n̄esto'i itsk̄m' iauēsts, kep̄p'i ak'okuyiau, ki akokuinan'attomiau ūsk'sipaitappiis̄nni. **(aiōnios g166) 30** Ki akai'tappix matom'six ak'sakoissiau, ki sako'issix ak'otomsiau.

20 SPOTS' IM Ɂsts̑n'naiis̑nni netoi'nitsiu n̑n'au, nap'ioy̑s Ɂsts̑n'aim, annōk kōk'kōnisuxiuōk mōk'an̑stosi ap'autūkkix, mōkapotomoy̑sax ots̑n's̑mman. **2**
Ki ökh'situkkisax mōkokuy̑sax tuks'kai ks̑stsikui tūks'kumi apūn'asaini itūp'skuyuiax ots̑n's̑mmani.
3 Ki nioks'kaii itai'ks̑stsikumiopi mat'suxiu, ki stsik'ix nan'nuyiuax nam'itaipuyiax itau'pumopi,
4 Ki an'Ɂsts̑nux nokōt'sitappoak Ɂns̑m'man, ki mokōm'ots̑ssi kitak'okotopuau, ki itappo'iau, **5** Nau'yi itai'ks̑stsikumiopi, ki piksu'yi itai'ks̑stukumiopi, mat's̑xiu, ki netoi' mat'an̑stsiu. **6** Ki nitsiko'puttuyi itai'ks̑stsikumiopi, its̑x'iu ki ikon'oyiuax sts̑k'ix nam'itaipuyix, ki an'Ɂsts̑nux konai'ks̑stsikuyi kumaukai'amitaipuisks annom'? **7** An'Ɂsts̑nuaie mats'itstsipa matap'pi nōk' anik̑nan. An'Ɂsts̑nux, Nokōt'sitappoak Ɂns̑m'man; ki mokōm'ots̑ssi kitak'okuinanipuau. **8** Ki autūkkus'si, Ɂns̑m'man Ɂsts̑n'aim an'Ɂsts̑nuaie otap'otomoki, ninikōt's̑sau ap'autūkkix, ki ko'tsisau saiak'inosattaupiau, matom'okots̑sau sako'̑ssix, ki tūm'okots̑sau matom'six. **9** Ki Ɂstoto'sau nitsiko'puttuyi itai'ks̑stsikumiopi itaumütüp'apotūkkix, kōnai'̑nax ikōno'kuyiau apūn'asaini. **10** Ki matom'six Ɂsto'sau, ūs'taiau mōkoku'y̑sauaie sts̑k'i; ki ikōno'kuyiau apūn'asaini. **11** Ki otoku'y̑sauaie, itūpaukape'poawts̑nuaie nap'ioy̑s Ɂstōkhs̑n'ai, **12** Ki an' iau, anniks'isk sako'̑s̑ixk nituk'skau itai'ks̑stsikumiopi itapotūkkiau, ki kan̑stokotaiau kan̑st'okokip̑nan ki ks̑stsiku'i Ɂsts̑ks̑s'tuts̑s̑nni nitap'autūkkip̑nan. **13** Ki an'Ɂsts̑nuaie tuks'kumi, Napi'a, kimat'omaik̑mats̑stotopa:

kiküt'tomaiōkhsitükkipa tuks'kumi apün'asaini? **14**
Matsit' kitsinan' ki mís'taput; nitak'anistokotau
am'o sako'issiu kanist'okotopi. **15** Kütтомökhsiuats
nitsinan' nanistsitsitapi nök'anistutsissi? Kūtaukapiu'ats
koöps'pi, mök'ōkhsissi nitsinan'? **16** Ki sako'issix
akotom'siau, ki matom'six ak'sakoissiau; tükka akaiem'ix
ni'niköttaiau, ki un'natosimix mat'toaiau. **17** Ki
Jesus otsitüpamissosi Jerusalem, na'tsikoputtsix
otüs'ksinimatsax itünistüp'iikax, ki an'istsiuax, **18**
Sat' sit aitüpamissau'op Jerusalem, ki nän'au okku'i
akitüpomüts'kau omük'atoiapiekuax ki ai'sinakix,
ki akünistokökitsimüts'tsiuaiae möks'einsaie. **19** Ki
akütsitüp'omütskau Gentiles mökitapapistotoössauaie,
ki mökitstip's'ossauaie, ki mökauai'stössauaie;
otsoks'kaiksistsikusi ak'ütsipuau. **20** Zebedee
oku'ix oksis'toauai ipok'itotomiauax oku'ix, ki
atsimmiim'miauaie, ki au'kömönistsiuaiae tuks'kaii.
21 Ki an'istsiuiae, Tsa kanistsitsitapa? An'istsiu
aie. Anit am'ox nitai'akokosix mökittaupipsau
kitsin'naiisinni, tuks'kuma netots'i, ki tuks'kuma
e'aksisauotsi. **22** Jesus an'iu, kimatsksinip'uaua
kitau'kömönikipuai, Kikütaiakokotsimipuau annök'
kos'ök nimutai'aksimipük? Kikütaiakokotüstapinükipuau
üsta'pünükisinni nimutai'aküstapinükipi? An'istsiuiae,
nitokot'ünistspinan. **23** An'istsiuax kitak'ütsimipuau
no'kosä, ki kitak'üstapinükipuau üsta'pünükisinni
nimut'aküstapinükipi; ki nimatsinanëtsau kökötosuai
kökittaupisuai netots'i ki e'aksisauotsi nesto'a, ki
anniks'isk matap'pixk Nin'a ük'aisüppütsistotomoyiuax,

otaksinan'oaiau. **24** Ke' pix otokh'tsímsau
ňstsímmím'miauax na'tsitappix ipapiímmotseiix. **25**
Ki Jesus niniköt'siuax, ki an'istsiuax, kits'ksínipuau
Gentiles otsín'aimoauax otain'aiškotokoiauax ki
anniks'isk oműx'ňnaxk nokötai'naískotokoiauax. **26** Ki
mataketúmanistsiu'ă ksěsto'au: annök' ak'oműksímök,
ňnanístap'otüksi; **27** Ki annök' kitaks'ňnnauükök
ňnanístap'otüksi: **28** Nin'au okku'i matútoto'ats
mök'apotomoăsae, mök'apotomoăsi umut'oto, ki
mök'itatsuauműtskotosi akaitappix opai'tappiisínni. **29**
Ki otsístüpaatosau Jericho, akai'tappix ipokiuo'iauaie.
30 Ki satsit, natsitappix naps'tsix pitsiko'-otsim i tau'
pix otokh'tsísaau Jesus umutak'itsskosaie awk'umiau,
ki an'iau, kím'okinan, Nin'a David okku'i. **31** Ki
o' tappiisín'na ai'semiauax mökstaie'puyăsax: ki
matsístawk'umiau ki an'iau kím'okinan, Nin'a, David
okku'i. **32** Ki Jesus itsipu'yu, ki nan'niköttsiuax, ki
an'iu, Tsa kök'anístutopuau? **33** An'ístsiauaie, Nin'a
mök'sikauopiisaii noöps'přnanix. **34** Ki Jesus kaijm'iuax, ki
itsíksen'iuax oöps'puauax, ki oöps'puauax kau'opiau, ki
itopokiuo'iauaie.

21 OTSITASTOTOSAU Jerusalem otsitotosau Bethphage,
itum'uasuaie Olives an'ístop Jesus itüp'skuyiuax
na'tsitappix otüsksínímats'ax, **2** Ki an'ístsiuax,
akap'ioyăs astsi'ym ătsipil'ik, kikitakstümkonau
ňsk'omükstokiua aks'ňksipřstau, ki o'kosepokai
ak'opokitaipuyimiu: apo'tokau ki puk'sipíppotokikau.
3 Ki sňtsňpsatsenoainiki matap'pi, kitak'anístaiau
Nin'a au'anístsiuax; ki ak'otüműtsitüpskuyiuax.

4 I kōnan'īstutsip mōks'enūpanīstosi otan'iipiaie prophet ki an'iu, 5 An'īstok Sion otūn'ni, Sūm'mīs kītsīn'aimau kītsipuksipa'ak, ikīnīs'siu, ki ūskomūk'stoki itokhitopi, ki o'kosepokai ūskomūk'stoki o'kosae. 6 Ki ūskīnīmats'ax itappo'iau, ki Jesus itūn'īstutsimiax manistanīstopiax. 7 Ki itsipuksipīp'piauaie ūskomūk'stoki ki okose'pokai, ki itokh'itstomiau otsīstotos'oauēsts ki itsittokhitstsi'iauaie osto'i, 8 Ki ek'akaitappix saie'kuyiiauaie otsīstotos'suauēsts moksokui; ki stsīk'ix kaiak'īmiau okūn'iksīsts ki moksoku'i itōkh'tūmiauēsts. 9 Ki anniks'isk matap'pixk i'tomaumattoyixk ki itopokiuo'ixk, awk'umiau, ki an'iau, Hosanna ūnnianistsitūp'itsīs David okkui: Atsīm'siu annōk' aipuksipu'ōk nin'a otsīn'ikōsīm; Hosanna mīs'tūpspiu. 10 Otsitsipīs'si Jerusalem, konai'akapioyis ap'aitsitaiau, ki an'iau, Tūkka'ats? 11 Ki akai'tappix an'iau annōk'auk Jesus Nazareth istsiprophet, Galilee īstauōsīm'im. 12 Ki Jesus itsipim Ap'īstotokiuā otatoi'apioyīs ki anniks'īsk itsipst'anmūtskotūkixk, ki itsipstawk'pumaxk natoi'apioyīs, itsai'tūpiksīstsuiuax, ki au'ōtsuautuyixk otsit'aisīnakipuauēsts ima'pīxīmēsts, ki au'mūtskotūkixk kūkku'ix otsasso'pōtsuauēsts ima'pīxīmēsts. 13 Ki an'ītsuiuax, Sīn'aip, Noko'ai ak'anīstop a'tsīmoikapioyīs, ki ksēsto'au kanīs'tutsipuau kōmos'iepītsix oko'auai. 14 Ki naps'tsix ki ūs'tsekaiiix itsipstotoyiauaie Natoi'apioyīs; ki ikuttotoyiuax. 15 Ki omūk'atoiapiekuax ki aisīnakix, otīnīs'ēsts skai'pīssitapīsts otap'īstutsipīsts, ki pokax otsitsipst'awkkumsau natoi'apioyīs, otan'īssau Hosanna ūnnianistsitūp'itsīs David okku'i, eks'kaaisauōkhsitūkkiau.

16 Ki an̄stsiauaie, kiküttaiaiokhts̄p'ā otan'iipiau am'oxi?

Ki Jesus an'̄stsiauax, A; kiküttomisauan̄stopa s̄inaksin, pokax ki ū's'tax maau'aūests kumut'totssūpanists̄istutsip̄ īstsak'sin? **17** Ki itsk̄it'siuax ki akap'ioȳs ittūp'sūxkits̄maie Bethany; ki annim' itsok'au.

18 Ki ks̄iskūna'tūnni mat'skitapposi akap'ioȳs, itun'otsiu. **19** Ki ots̄itsinno'ōsi moksoku'i omūx'inīsts̄si, itoto'aie ki matsitokon̄mau'atsaie, nam'itaitsii suio'pok̄sts, ki an̄stsiauaie, Ūnnian̄ist'sauūksaīn as it ks̄esto'a. Ki omūx'in̄sts̄s sotūm'ikūnipisuiu.

(aiōn g165) **20** Ki ūks̄in̄matsax ots̄in̄s'au, skai'etūkkiau, ki an'iau, Mau'maikipikūnipisuiu!

21 Jesus an'̄stsiauax, kitau'mūn̄stopauau Aumaitūkkienoainiki, saietūkkienoeniki its̄istuts'ipi omūx'inīsts̄si kimataksikaks̄istutsipa, ki nokūt'an̄stom̄noainiki am'o nitum'moi, ūn̄istūp'itsit, ki ūn̄istūp'apiks̄istūkit omūk'sik̄mi; ak'ūn̄istutsip.

22 Kitak'omian̄istau'kōmōnipuai a'ts̄imoiikainoeniki aumai'tūkkienoeniki, kitak'okoksua. **23** Ki ots̄itsip̄'si natoi'apioȳs, omūkatoiapiekuax ki matappix ot'omūximoauax otūs'ks̄in̄matstūksi ito'toiauaie, ki an'iau, Tsan̄istapotūmaps̄in'na kumut'an̄istutsipiau am'ostsk? Tūkka' kit'okokaii am'ok otūmaps̄innik?

24 Ki Jesus an'̄stsiauax kitak'oks̄uppoōtsesattopauau tuks'kaii anik'ienoainiki kitak'ōtan̄stopauau otūmap's̄in̄numut'auan̄istutsipi am'ostsk. **25** John otūs'tapinūks̄in̄ni, Tsema itotsts̄i's? Spots'im, ki matap'pi? Ki ai's̄its̄ipsattseiau, ki an'iau, mak'an̄naniki spots' im; nitak'anik̄nan, kumauk'stauaumaitoauaīksix? **26**

Ki mak'aninaniki ma tap' pi, nitstūnnauūnaniau matap'pix; tük'ka ikön'auaniau John mōkoprophetsi.

27 Ki an̄stsiauaie Jesus, ki an'iau, Nimatokot'anip̄nan.

Ki an̄̄stsiauax, kimatokot'an̄stopuau otūmap's̄nni nimut'auan̄stutsipiau am'ostsk. **28** Ki Tsa kit'stапuau? Tuks'kumi matap'pi, na'tokūm o'kosix; Ki matom'sii itoto'aie, ki an'iu, noko'ā, matap'otük kit annok' ks̄stsiku'i nits̄n's̄mmman. **29** An'iu Nimat'akittappo: ki itsako'isauaitsitau ki itsitap'po. **30** Ki matsts̄k'i itoto'aie ki mat'an̄stsiauaie. Ki an'iu nitak'ittappo, nin'ā; ki matsitappo'atsaie. **31** Tūma' amoxi ūs'sats̄ma un'ni otsitsi'taniaie? An̄stsiauaie, Matom'siuā. Jesus an̄stsiauax, kitau'mūn̄stopuau kitsauomai'pisuai Ap̄stotokiūa ūts̄n'naiis̄nni publican̄ix ki mats'akex ai'aksipimiau. **32** Tük'ka John kitsitota'akuau mokom'otsitappiis̄nni ūstokh'sokui, ki kimataumaitoauau'ats: ki publicanix ki mats'akex au'maituyiauaie: ki ks̄esto'au kits̄n̄s'uai kimatsakoisauaitsitapuuaa kōkaumai'toausuai. **33** Okh'ts̄k sts̄k'i parable, itsitsiu' tuks'kumi n̄n'au, nap'ioȳ ūts̄n'aim, itsūppipumattomaie ūns̄m'man min'istsix, ki itsitse'p̄iskūnattomaie, ki itatun'iakiu ūts̄n'iokkēmskaupi, ki spiap'ioȳ itap'ūts̄s̄maie, ki itök'kumatokuyiuax ai'ūns̄max ki itsi'pio: **34** Ki otas'ts̄ssi m̄n'ūts̄s̄ otai'akitsetspiests itüp'skuyiuax otap'otomokix aiūns̄max mōk'okuȳssi ūts̄n'ūts̄s̄. **35** Ki ai'ūns̄max mat'tuyiuax otap'otomok-ix, ki tuks'kumi, itauaiak'iauaie, ki sts̄k'i initsi'auaie, ki sts̄k'i okotokix itau'aiakiauaie. **36** Ki mats'itüp'skuyiuax

stsík'ix otapatomokix: ki netoi' an'ístutuyiauax.

37 Ki sako'okhtsim, itüp'skuyiu okku'i, ki aniu, ak'atsímmimmiau noko'a, **38** Ki ai'ínsímax otsínnó'óssau okku'i an'ístseiau Am'o otak'sinan; ki, öks'enítai, ki nöksinan'attopínniau otsinan. **39** Ki een'iauaie, ki itsai'tüpiksístsiauaie ínsím'man, ki initsi'auaie. **40** Oto'si in sím'man istsín'aim, Tsa' akanístutuyia'atsax anniks'ísk ai'ínsímax? **41** Anístsiauaie, ak'saiínaknaiatsístutuyiuax anniks'ísk sauum'itsitappixk, ki ai'akdókkumatuyiuax otsín'simman stsík'ix ai'ínsímax, anniks'ísk aiakokotsiauaie ístsín'ísts aits'ísa. **42** Jesus an'ístsíuax, kiküttomaisauanistopuáííksix natoi'sínaksísts, Ok'otoki, annók itsís'tüpapiksístauúk aiokotoksapiokoškaiau, netoi'nitsiu koke'i ístotom'okotok; am'ok Nin'a ot'apístutúksínni ki skaie'tsip noöps'pínanísts? **43** Ün'nikaie kumut'anístopuau Spots'im istsín'naiisínni ak'otsip ksésto'au ki ak'okotau noke'tappix, anniks'ísk aks'ínaííxk. **44** Ki annók' ai'akittutútsínníssiuúk annók' ok'otoki, aksi'ksísiu, ki annók' matap'iuók ai'akittutútsínníssiuúk okotoki aksipin'iau. **45** Ki omúk'atoiapiekuax ki Pharisees otokh'tsímsau parables, íksíníñ'm'iau osto'auai umutai'puyisaie. **46** Ki otap'súmmósax mök'sixenósax, üs'stúnnuyiauax akai'tappix, tük'ka ü, 'taiau mök'siprophetsi.

22 Ki Jesus mat'anístsíuax parables, ki an'iu, **2** Spots'im ístsín'naiisínni netoi'nitsiu tuks'kúmi omúx'inau, okuyi otokem'si. **3** Ki itüp'skuyiuax otap'otomokix moksíniköttosaxax anniks'ísk otúm'axk: ki matúskak'sipuksipuax. **4** Ki mats'itüpskuyiuax

stsík'ix otap'otomokix, ki an'ístsuiax anístok'au
anniks'isk üm'axk, Sat'sik, nikaw'apastutsip nitso'ðssín:
nitap'otskñamix ki nitunístakhtsimix ükainitaiau
ük'okõnaiksístsiiau: Puksipa'atok okem'sínni. **5** Ki
ap'etsímiauaie, ki oksoku'oauësts itappoiau, tuks'kumi
otsín'símmán, stsik'i otsit'aumütskotükkipi: **6** Ki stsík'ix
mat'tuyiuax otap'otomokix, ki au'ksístutuyiuax, ki
initsiu'ax. **7** Ki omúx'ina otokh'tsímsi, itsís'tsetükkiu: ki
itüp'skuyiuax otseën'akemix, ki itsaiñakuaïstutuyiuax
anniks'isk iník'ixk, ki itsín'símaie otakap'ioyimoauaie.
8 Itüm'anístsuiax otap'otomokix, ük'aiksístsíu
mak'okemsínni, ki anniks'isk üm'axk matsipumapsiu'ax,
9 Itap'poak moksoku'ísts ki kít'okõnaukonoaxk üm'mokau
mak'okemsínni. **10** Ki anniks'isk apotükkixk itsitap'poiau
moksoku'ísts, ki ikõnau'moipiauax ot'okõnokonoauax
makap'six ki ökh'six: ki itsúpanís'tsímiau üm'max.
11 Ki omúx'ina otsipís'si mõks'ínnóössax üm'max,
nan'nuyiuiae nín'aii ikem'sínni ístsiso'kösími,
mat'súpskösattomaie; **12** Ki an'ístsuiiae, Napi'a, Tsa
kanís'tsipipa kitsauomai'súpskösattosi ikem'sínni
istsiso'kösími? Ki matsepuyiu'ats. **13** Omúx'ina
itüm'anístsuiax otap'otomokix ís'ksipístok otsísts'
ki oköt'sísts, ki ís'tüppíppis, ki satüp'iksístsí
ski'natsi; ak'itstsiu asain'sínni, ki papúx'ekñikani. **14**
Akai'tappix naniköttaiau: un'natosímix mat'toaiau.
15 Itümís'tapuiau Pharisees, ki itauüt'ünístsiiau
mökítokonímösauiae ote'poawsístsiae. **16** Ki
ipokitüp'skuyiuax otüsksinímatsauauax ki Herodians,
ki an'ístsuiiae, Nin'a, níts'ksñipínan kitau'müni ki

kitau'mün̄sksin̄matstükki Ap̄istotokiuă oksoku'i, ki
kimatsuumman'ax matap'pix: tük'ka, kimatsatsipats
manistüp'apitappiipiau. **17** Anik'ınan, Tsa kit'sapa?
Ökh'siuats mök'otsiponitasi Cæsar, tsöktau mat'öksiuats?

18 Ki Jesus nan'imaie otsau'okomotsitappiisuai,
ki an'iu kumauk'saksksin̄okipuauaiists
kitsiks'stapokomotsitappiansuai? **19** Ünis'tsin̄ummokik
mixkäm, kumut'siponitapi. Ki ito'tsipotuyiauaie
nitai'pünasainiini. **20** Ki an'istsiuax, tükka' am'o
ostoks'să, ki tükka' osinaksin'ats? **21** An'istsiauaie, Cæesar
otsinan'. Itüm'anistsiuax kotok' Csesar otsinan'ists,
ki Ap̄istotokiuă kotok' otsinan'ists. **22** Otokh'tsimasau
annists'isk epo'awsistsk itskai'etükkiau, ki itskit'siauaie, ki
oksoku'auai itappo'iau. **23** Neto'ik ksistsiku'ik, Saducees,
anniks'isk an'iisk matsitstipats matsipuau'osin̄ni
itoto'iauaie, ki ai'süppoötsesattsiauaie, **24** Ki an'iau, Nin'a,
Moses itüni'u enis'si nin'au, ki saitstsissi pokax, oskün'
akokem'attsilnaii otokem'an, ki ak'ksistauüttomuyiuiae
us'i pökax'. **25** Annok' ikit'sikümiau umu'pappiipix;
ki matom'si otokem'attosi, its en'iu, ki otsai'itstsissi
o'kosix itskit'siauaie otokem'an oskün' mök'okemattosaie:
26 Neto'initsiu oskün'i enis'aie, ki omat'oskün'i ki
ikit'sikümiau ikönen'iau. **27** Ki itsako'ienui ake'u.

28 Matsipuau'osin̄ni tükka' otakokeman'atsaie,
ikit'sikümix? Tük'ka ikönau'tuyiauaie. **29** Jesus
an'istsiuax. Kitai'patsistutipuau kimatsksin̄ipuauësts
natoi'sinaksists ki ototümap'sin̄ni Ap̄istotokiuă. **30**
Matsipuau'sax matokemiu'axau matapikau'axau.
Netoi'nitsiau Ap̄istotokiuă otatsim'otokatatsix Spots'im.

31 Annik' matsipuau'awsinnik kiküttomisauanistop'ats annik' kitan'iipik Ap'istotokiua. **32** Něsto'akauk Abraham otsinan Ap'istotokiua ki Isaac otsinan' Ap'istotokiua, ki Jacob otsinan' Ap'istotokiua Ap'istotokiua enix' matsinan'oauats, sa'kiaitappiix otsinan'oauax Ap'istotokiua. **33** Ki akai'tappiix otokh'tsimsau skai'etsimiau otuksinimats'tuksinni. **34** Ki Pharisees otokh'tsimsau ot'omaupütsössax Saducees, itauütomoi'piotseiau. **35** Ki tuks'kumi, lawyer, ai'süppoöttsesattsiuiae, ki as'aksksinnuyiuiae, ki an'iu, **36** Nia'a, tse'a omük'o okök'itsimani istse'poawsists? **37** Jesus an'istsiuiae, Kitak'ükomimmau, Nin'a Ap'istotokiua kitokönai'uskëttsipöppi, kitokönai'staaw, ki kitokönai'tsitani. **38** Am'oi matom'iu ki omük'o epo'awsinni. **39** Ki pok'iotomi netoi'nitsiu, Kitak'üništükomimmau kitopokau'pimok kanistük'omimmospi. **40** Annists'isk na'tokaistsk epo'awsists, ikönaukökitsimanists ki prophetix otan'ipists ikön'itaitsiiests. **41** Otsakiaumoi'piotseisau Pharisees, Jesus süppo'öttsesattsiuax, **42** Ki an'iu, Tsa kitstatau'ats Christ? Tükka'oko'atsaie? An'istsiuiae David okoai'e. **43** An'istsiuax, David umut'ainistainiköttaupiaie Nin'ä, otanipi, **44** Ap'istotokiua an'istsiuiae nän'a, netots'i tüpo'piit, nok'üništutoösau kikatum'ix kitsitautütsekau'pipi? **45** David niniköt'tüssi Nän'a, Tsa otak'anistoko'atsaie? **46** Ki matap'pi matsitstsipa mök'okotsitsipsättosi tuks'kai epo'awsinni, ki annik' ksistsiku'ik matap'pi matokot'sakosüppoöttsesattau.

23 JESUS itüm's̄ts̄psiuax akai'tappix ki
otúsks̄n̄mats'ax, **2** Ki an'iu, Ai's̄nakix ki Pharisees, Moses
otsiso'pōts̄saie itau'piau: **3** Ünnikaie kitomian'istaniipuai
sat's̄ik ki n̄stuts̄ik'. Ki man̄sts̄s'tutsipiau, pinan
̄s'tutsik: t̄k'ka itan'iau, ki mats̄stutükkiu'axau. **4**
Issoks̄s'ts̄sts itau'mon̄miauěsts soku'ěsts mōkopa'tosau
ki matap'pix ots̄stsoauěsts itotom'iauěsts; ki
osto'auai matakots̄stüpakiots̄m'axauěsts tuks'kumi
ok̄t'suaux. **5** Otokōnap'otúksuauests its̄stuts̄imiauěsts
mōks̄nnu'ȳsau matap'pix: itop̄x'istuts̄imiauěsts
phylacteries, ki itom̄x'istuts̄iměsts otsaieno'tūksuauests,
6 Ki ūkome'ts̄miauěsts oye'tan̄sts istotom'apioȳsts,
ki natoi'apioȳsts istotom'isopōts̄sts. **7** Ki
otsitau'p̄sau itau'pumaupi aiksematts̄ni'otseis̄nni,
ki mōks̄'nikōttosau, Rabbi, Rabbi. **8** Pin̄s'ts̄nikük̄k
Rabbi: tuks'kūmā kits̄n'aimoauă, Christ: ki ks̄esto'au
k̄tokōnaix'okoauax. **9** Ki Pini'nikōttok matap'pi, annom'
ks̄ök'kum, k̄n'a; tuks'kūmā k̄n'oaua annōk' spots'im
itau'piuōk. **10** Ki pinit̄s̄'ikük̄k Nin'ax: tuks'kūma
kits̄n'aimoaua, Christ. **11** Annōk' om̄x'ímōk ks̄esto'au,
kitak'apotomokoau. **12** Annōk' ak'omux'istutosiuōk,
aks'inūx'istutoau; ki annōk' aksinūx'istutosiuōk,
ak'omux'istutoau. **13** Kitaks'ks̄nipuau maka'pi ks̄esto'au
ai's̄nakix ki Pharisees, kitsiks̄s'tapokōmotsitappiansuai!
Kitsitaiok'iauaiau matap'pix Spots'im ist̄s̄n'naiis̄nni:
ks̄esto'au kimatsitaipipuau'ats, ki aiaksipimix
kimats'epokkitsetomauaxau mōk'itsip̄sau. **14**
Kitaks'ks̄nipuau maka'pi ks̄esto'au ai's̄nakix ki Pharisees,
kitsiks̄s'tapokōmotsitappiansuai! Nam'akex oko'auěsts

kitau'attopuaiau, ki kitaisūmiks̄istapats̄moikapaua:
m̄is'tüpkapii kitakoku'yisuai. **15** Kitaks'ks̄inipuau
maka'pi ks̄esto'au ai's̄nakix ki Pharisees,
kitsiks̄istapok̄motsitappiansuai kitotka'atau
ks̄ök'kum ki om̄uk'sik̄imi kök'itokonoösi tuks'kümä
matap'iuä mök̄itanä'stsitsiasi kan̄stsitsi'tawpi
kitaumaitu'yissi, kan̄stüm'ipuau ks̄esto'au Hell
oku'yix kitak'an̄sts̄istokiai'stutoauau. **(Geenna**

g1067) **16** Kitaks'ks̄inipuau maka'pi ks̄esto'au
kitsaps'tsiotüpñkipuau, kitan'ipuau annök'
akitup'ütauüniuöök om̄uk'atoiapioyä matsikiu'ats,
ki annök' akitüp'ütauüniuöök om̄uk'atoiapioyä
ïsto'tokuiäkäim, aks'istutsämaie! **17** Kitüt'tsapspuau,
kitsaps'tsiipuau: Tsäma' om̄uk'o. Otoku'iäkäim,
ki om̄uk'atoiapioyä annik' itatsäm'mämmiik
otoku'iäkäim. **18** Ki annök' akitüp'ütauüniuöök
altar, matsikiu'ats; ki annök' akitüp'ütauüniuöök
kotük'sänni altar itokhïts'tsipi, ai'aksistutsämaie.
19 Kitüt'tsapspuau, kitsaps'tsiipuau Tsäma' om̄uk'o,
kotük'sänni, ki altar annök' itatsäm'etsämök
kotük'sänni? **20** Annök' aiakitüp'ütauüniuöök altar,
itup'ütauüniu altar ki mian'isttokhïtsstsi. **21** Ki annök'
aiakitüp'ütauüniuöök om̄uk'atoiapioyä, itüp'ütauüniu
om̄uk'atoiapioyä ki annök' iko'attomök. **22** Ki
annök' aiakitüp'ütauüniuöök spots' im, itüp'ütauüniu
Ap'istotokiua otspiso'pötsis ki annök' itokhittaupiuöök. **23**
Kitaks'ks̄inipuau makapi ks̄esto'au ai's̄nakix ki Pharisees,
kitsiks̄istapok̄motsitappiansuai! Kitai'ponitasuai mint
ki anise ki cummin, ki issoku'ästs kimatsatsipuauëstsau,

okōk'itsiman̄sts, k̄m'apiis̄nni ki aumai'tūks̄nni:
am'osts ökh'si kōk'sats̄suaiau; ki mat'ökhsiuats kōk
staīstuts̄ssuai sts̄k'ists. **24** Kits' apsts̄iotüp̄nūkipuau,
kitai'soautsauau inūx'sōks̄ssi, ki kitaits'̄s̄sttimauau
camel: **25** Kitaks'ks̄nipuau maka'pi ks̄esto'au ai'sinakix
ki Pharisees, kitsiks̄s'tapokōmotsitappiansuai! Kōs'ā
ki saītso'kosi sauauts'i kitūs'siipuaiau, ki p̄stots'̄m
itui'tsiau min̄k'otūks̄nni ki aūt'tseis̄nni. **26**
Kitsaps'tsii Pharisee, matom'siitau pistots'im kos'ā
ki saītso'kosa mōk'ūtsitsiksix̄ssi sauauts'i, **27**
Kitsaks'ks̄nipuau maka'pi ks̄esto'au ai'sinakix ki Pharisee
kitsiks̄s'tapokōmotsitappiansuai! Ks̄ikoken'imanīsts
kine'tūman̄stspuau ai'ökhs̄nipiau sauauts'̄sts, ki
p̄stots' im itui'tsiau enix' okin'oaūsts ki makap'̄sts.
28 Netoi'nitsiii ks̄esto'au k̄tō'kōmotsitappīnipuau
matap'pi, ki p̄stots'im kitotuitskitsipuai
ks̄s'tapokōmotsitappīs̄nni ki sauum'itsitappīs̄nni. **29**
Kitaks'ks̄nipuau maka'pi ks̄esto'au ai'sinakix ki Pharisees,
kitsiks̄s'tapokōmotsitappiansuai! Kitap'̄stutsipuau
prophetix otoken'imanoaūsts, ki kita'nūts̄stutsipuau
mokōm'otsitappix otoken'imanoaūsts, **30** Ki kitanipuau
nitsa'kiaitappīp̄nanopi n̄n'anix̄ otsa'kiaitappīsau
n̄s'tasauopoks̄stokemaum̄nanopiau prophetix
otsa'apūnoaūsts. **31** Ūn'nikaie kit'aūtanipuau,
ks̄esto'aūkauk anniks'isk matap'pixk initsixk'
prophetsix o'kosoauax. **32** Tu'itok k̄n'oauax
otsauum'itsitappīs̄uaūsts. **33** Pitseks̄inax,
opix'ex̄inas̄inna, Tsa'a kitakan̄stup̄s'tapixsattopats
Hell istokōk'itsimani? (Geenna g1067) **34** Ūn'nikaie,

sat'sík kítakittüp'skoiaiu ksěsto'au prophetix,
ki mokök'ietappix ki ai'sínakix: ki stsík'íx
kitax'enitauaiau ki kitikau'aistauaiau; ki stsík'íx
kitakitsipstüstsipš'auaiau kitatoi'apioyimoauests,
ki kítak'auksístutuauaiau amian'ístakap'ioyísts
otai'akitsipšau: **35** Mökíttokh'ittaitsíssi ksěsto'au
könau'kömotsitappiaapüni ksök'kum itsai'kimskaii.
Abel moköm'otsitappiuă otsa'apün itüpots'tsiuaie
Zacharias, Barachias okku'i otsa'apüniaie annök',
kitsitsenitauauök itüt'sikatsi omük'atoiapoyíš ki
altar. **36** Kitau'münístopuau könai'sítskă aunok'
o'tappiisínna akítotu'iěsts. **37** Jerusalem, Jerusalem
ksěsto'auă kitai'nitauaie prophetíx, ki anniks'isk
itüp'skuaxk ksěsto'auă ok'otokíx kumutauauaiak'iauaiau,
nökstanítsikapumoi'piauopi ko'kosoauax nípuau'ă
manístau'moipiopi o'kosík ki kimat'ókhsitsipuau'ats!
38 Sat'sík, Koko'auai nam'itaitsiu kít'skítomoko.
39 Kitan'ístopuau, íssoots'i kimatakainokipuaua
sauanenoainiki Atsím'siu annök' paiuksipu'ók
Ap'istotokiuă otsín'ikösím.

24 Ki Jesus itsúx'iu ki itsíš'tüpaatomae omük'atoiapoyíš
ki otúksnínimatsax itoto'iauaie mōkaníš'tsínnomoösauaie
omük'atoiapoyíš ístap'ístutüksínni. **2** Ki Jesus
an'ítsiuax kiküttaisauainipuauastsau könai'ítsk?
Kitau'münístopuau, matakskít'aupa okotoki
mökstaiïna'piksístosi. **3** Otsít'tokhitaupíssi nitum'moyi
Olives, üksnímats'ax isímitoto'iauaie, ki an'iau,
Anik'ínan Tsanístsíš' akanítsiu'astsau? Ki tsa akanítsiu'a
kitsipuksipusínni, ki punsksök'kuasísi? (aiōn g165) **4** Ki

Jesus an'ıtsiuax Iskskats'ık kökstaipıstsiksıstutu'yisuai.

5 Akai'tappix ak'ütsitotoiau nitsün'ikösim ki ak'aniau Christ něsto'akauk; ki ak'sipistsiksistutuyiauax akai'tappix. 6 Ki kitakokhtsimattopuaii auakaw'tseisists ki mak'auakawtseisists: Sats'sik kökstai'apaitsitasuai; konai'istsk ak'itstsiau; ki umut'aketsünikawpi matomoto'ats. 7 Aiok'auaua aksipua'tseiau aiokauai'i ki nin'naiisinni aksipua'atomiau nín'naiisinni; ki ak'unnatosiu aau'össinni, ki ak'itstsuiu okh'tokosists, ki ksök'kumä otaks'ikauopiisists, ki akokönau'toitstsiiu.

8 Am'osts Istokönau'mütüpijuñawkuñi' sists.

9 Kitakaumüts'kakipuau kōkītapaiks'stutoksi,
ki kītaks'enikoaiau: ki kōnai'okauaua
kumutaks'tsīmmīmmokoau nitsīn'ikōsīm. 10 Ki
akai'tappix akīstskīmskūkiau ki akaumüts'katseiau,
ki akau'kīmotseiau. 11 Ki akaiēm'ix ksīs'tapsix
prophetix aksipuauiu ki aksipīksīs'tutuyiuax. 12
Ki sauo'kōmotsitappiisinni otakau'osi, akai'tappix
otūkome'tūksuaii akstuyiuiae. 13 Ki annōk' eikak'īmauōk
umuk'itsipi aksikōmotse'piau. 14 Ki am'ok nīn'naiisīnni
īstōkh'sitsīniksīnni ak'anīstop kōnūs'ksōkkum,
kōnai'okoaua mōks'ksīnīsauaie; ki umuk'itsipi
ak'otūmitoto. 15 Ninīm'īnnoainiki ūs'tsīmetsipi
Daniel otan'īstopi atsīm'apii īstai'puyīssi (annōk'
an'īstomōk ūnnīsts'ksīnīssi:) 16 Anniks'isk Judaea
itau'pixk ūnnianīstītūpoks'kasau nitum'moīsts: 17
Annok' itokh'itaupiuōk oko'ai pīnūnīsts'īmīssaatos
mōk'sauautsīssi itsipsts'tsii oko'ai: 18 Annōk' īnsīmman
itau'piuōk pinūt'ūnīstsskos mōk'otsīssi otsīstotos'īsts.

19 Anniks'isk ipitap'piixk ki ū's'takataxk aksksňimiau makapi annists'ısts ksıstsiku'ısts! **20** Atsımoiikak kök'stautsımutasuai stuyıssi, ki ıssık'opiiksıstsikui. **21** Annik' omux'ipuınasınni ak'itstsiu, ıstsıtsı'si ksök'küm, ki annok' manısts'ipuınapspi, aksı'stüpünıstsıpuınapsiu, ki ıs'sotsk matakotümanıstsıpuınapsiu'ats. **22** Ki annists'ısts ksıstsiku'ısts sauun'natsıstutsısěsts mat'akıtstsipa matap'pi itsikömotse'piaiau; aumai'tükkixk, osto'auai itunnats'ıstutsıměsts annists'ısts ksıstsiku'ısts. **23** Kümıts'tsiki matap'pi kitai'akaniki Süm'mıš, am'auk Christ, ki om'auk; pinau'maitos. **24** Ksıs'tapsıx Christix akıtsıpuau'iau ki ksıs'tapsıx prophetıx, ki akanı'stsınnükiau omuk'apstosısts ki pısats'kasısts; ki iküm'itstsiki aks'ipıstsıksıstutuyıauax aumai'tükkixk. **25** Sat'sik, kikau'anıstopuau. **26** Küm'anıstsenikiau sat'sit ksıs'tapsksökkuyi ün'amauk; pini'tappoat; Sa'sit, sımiap'ioyısts ün'amauk; pinaumai'tükkik. **27** Ksıstsıku'manısttotsıpuksıpu umut'autstsıpi apıñök'kuyi, ki manıstsıtüpınatıspı ame'totsı; netoi' ak'ünıststsiu nın'au okku'i otos'aie. **28** Mıksıniı ıtsıtsı'ıtsı, ün'nım pi'tax akomooi'iau. **29** Annists'ısts ksıstsiku'ıstsk ıstsıpu'ınasısts otaıksıuos'au, nato'si akski'ınüm, ki kokum'ıkesüm matakanakımauats, ki kök'atosıx akotots'ınißıau, ki spots'im ıtsıs'köpsınni akauüt'apıxip: **30** Ki Nin'auă okku'i otap'stosınni akıtsınakıaoie spots'im: ki ksök'kum ıstokönai'tappıx ak'otümauyesıau, ki aks'ınnoyeıau Nın'au okku'i spots'im ıstsıssoksı'stsıku'ısts itsıpsı'sotosi, otümap'sınni ki omuxık'künnaınni akopoto. **31** Ki ak'itüpskuyıauax otatsım'otokatatsıx ak'soksıkkıax,

ki aumai'tükkixk akitotomoi'piiuaax, nisssoo'ısts sopo'ısts ki spots'im umuk'itsipi: **32** Annok', ıksı̄nik parable omüx'ınıstsı̄s; okün'iksi otsa'kiükkińı̄ssi, ki otsuio'pokassi, kitsksı̄nipuau nepu'yi itasts'tsiu; **33** Neto'i maks'ını̄menoainiki annists'isk, ıksı̄nik, mökaststsı̄ssi, ito'to okh'sepı̄stanı̄sts. **34** Kitau'münı̄stopuau am'oi o'tappiisınaii mataksı̄stapu'ats otsauomaisüpäni'stsiosau annists'isk. **35** Spots'im ki ksök'kum ak'eitsı̄nikau, ki nitse'poawsı̄sts matakeitsı̄nikau'ěstsau. **36** Annik' ksı̄stsiku'ik ki annik' itai'ksı̄stsikumiopik matsksı̄nım'ats matap'pi, Spots'im ı̄stso'tokatatsix matsksı̄nım'axauaie, Nin'a nits'ksı̄nı̄maie. **37** Noe otsiksı̄s'tsikumı̄sts manistsi'piěsts, netoi' ak'anı̄sttsiěsts Nı̄n'au okku'i oto'saie **38** Otsauomo'könaiokkeuasi ksökkum manı̄stau'yipiau ki manı̄stai'sı̄mipiau, manı̄stok'kemipiau manı̄sta'piköttükkipiau, itüp'itsiu annik' ksı̄stsikuik, Noe otsit'süppopı̄ssi akh'iosatsı̄s. **39** Ki matsksı̄nım'axau otsauomo'könaiokkeuasi ki itsau'inakuaiı̄stutuaiau; netoi' ak'anı̄stsiu Nı̄n'au okku'i oto'saie. **40** Natsitappiix akotümitau'piiua insım'man: nituks'kümi ak'otoau, ki stsık'i ak'skıtai. **41** Natsitappiix akex' akı̄taipık'ıakiau; nituks'kümi ak'otoau, ki stsık'i ak'skıtai. **42** Ün'nikiae mokökik: kimats'ksı̄nipuau annik' itai'ksı̄stsikumiopik kitsın'aimoau otai'akıtotopik. **43** Am'okä ı̄ksı̄nık', Napioyı̄s ı̄stökhsı̄n'auä otsksı̄nım'opi annik' itai'ksı̄stsikumiopik otai'akitotosi kōmos'iepı̄tsiuä ı̄s'taiüskskümuopi, ı̄stai'saiepukıtsetsı̄mopi oko'ai ı̄stokitsım'i mökopokse'ı̄saie. **44** Ün'nikiae ük'aisüppuiapı̄stotosı̄k; kitsit'sisauaitsitatopuai, Nı̄n'au

okku'i ak'itoto. **45** Tükka' aumai'tükki ap'otükkiuă, ki mokök'i apotükkiuă annök' otsin'aim otinaiäts'okök oko'ai ūtsitappim'ix, mök'okomotokotðsax otso'osnoauësts?

46 Atsäm'siu annök ap'otükkiuă, otsin'aim oto'saie otak'okonokaie netoi' it'ünitsistutsimaie.

47 Kitau'münistopuau, akokönitainaiäts'iuiae otoköna'i'nanästs. **48** Ki annök sauum'itapotükkiuă, makotots'anissi u'skëttsipöppi ai'sümsiu nitsin'aim; **49** Ki makaumütüpauaiak'iüssi ot'opokapotükki max, ki makopoks'oyimüssi ki mak'opoksümimüssi ai'sümix; **50** Annök' ap'otükkiuă otsin'aim ak'oto annik' kustsiku'ik otsauomüsks'këmosaie, ki annik' itai'ksëtsikumiopik otsauomüs'ksënniässi, **51** Ki akaiaketsin'iuiae, ki aiakokotsiuiae mök'itaupissaie otsitau'pipiax ksëstapokömotstätppiansix: anim' ak'itstsiu asain'sënni ki satse'kënnani.

25 SPOTS' IM ūtsin'naiisënni aketum'anätsiau ke'pix ake'kuax, anniks'isk mat'tuyixk ot'anakimatsuauësts, ki itsux'iau mökota'tsemösau annök' ai'akokemiuă.

2 Ki nës'itsix mökök'iau, ki nës'itsix mat'tsapsiau. **3** Anniks'isk mat'tsapsixk nito'tsëmiau ot'anakimatsuauësts, ki, mattotükkiu'axau okke'anakëmatsës: **4** Ki mökök'ixk ipok'iotscmiau otanakimatsuauësts okke'anakëmatsis, kos'ëx itsüp'pitükkiu. **5** Annök' ai'akokkemiuă otai'sümsi, ikönai'okano'piiau ki ikönai'okax. **6** Ki itüt'sikiikokoi ikum'iüstutsip, sat'sik, ak'okemiuă ai'puksipu; Süksik' kökotatsemössuai.

7 Itümokönaipuau'iau am'ox ake'kuax, ki ikön'itaisüppasuyinükiau otanakimatsuauësts. **8**

Ki mat'tsapsix an'ıstsiauax mokök'ix, kok'ınan
kitök'keanakımatsuai; tük'ka, nitan'akimatsınaněsts
ük'aiitsınikaiau. **9** Ki mokök'ix an'ıstsiauax, Sa;
matakakauo'ats ksěstün'un: Is'tapuk aumüts'kotükkix
kök'opumattosuai. **10** Ki otsakiaitapposau
mök'opumattosau, aiakokemi ito'to; ki anniks'isk
sopuiap'ıstotosıxk ipok'sipimiauaie okkem'sınni: ki
ai'okip. **11** Sako'okhtsi mat'tsapsix noküt'otoiau
ki an'iau, Nin'a, nin'a, kauai'pıxılkınan. **12** Ki
an'ıstsiauax, kitau'münıstopuaau kimats'ksınopuaauats.
13 Ün'nikiae mokök'ık', tük'ka, kimats' ksınipuaauats
annik' ksıstsiku'ık ki annik' itai'ksıstsikumiopik Nin'au
okku'i otai'akıttopik. **14** Spots'im ıstsın'naiisınni
netum'anıstsıu nıñ'au annök' piuo'ök, ki niniköt'tsiuax
otap'otomokix, ki ikotsiu'ax otsinan'ısts. **15** Ki tuks'kai
ikotsiu'aie nıñıtsi'i itawk'pumaupix ki stsık'i na'tokai,
ki stsık'i nituks'kai; ki könai'tappix itanistokotsiu'ax
manıst'okotsıstutsipiau; ki itau'matto. **16** Annök' ikuyiu'ok
nıñıtsi'i itawk'pumaupix itsı'stapu, ki itau'mütskotükkiu,
ki ikuyiu' stsık'ix nıñıtsix itawk'pumaupix. **17** Ki
netoi annök' ikuyiu'ök na'tokumi, ikuyiu' stsık'ix
na'tokümix. **18** Ki annök' ikuyiu'ök nituks'kumi itsı'stapu,
ki itatün'akiu ksök'kum, ki ai'ksasattomaie otsı'naim
otsıxkımım'iaie. **19** Otai'sımmosi, am'ox ap'otükkix
otsı'naimoauai itoto'yıñnai, ki ipokoks'tükimiuax. **20**
Ki annök ikuyiu'ök nıñıtsi'i itawk'pumaupix ito'to
ki ito'tsıpatopiau stsık'ix nıñıtsix itawk'pumaupix, ki
an'iu, Nin'a, kit'okök nıñıtsi'i itawk'pumaupix: Sat'sıt
nitokuinan' matsı'sıtsıx. **21** Otsı'naim an'ıstsiauiae,

kitōkhs'istiututükki, ökhs'apotükkiuă ki emün'apotükkiuă:
kitse'münüssatsipiau un'natosěsts, kitakřnai'atso
akauo'iěsts: Kitsřn'aim otse'tametüksřnni ȕstsipi'it.
22 Annök' iku'yiuök natokřum itawk'pumaupix ito'to
ki an'iu, Nin'a, kit'okok natokřumi itawk'pumaupix:
Sat'sit, nimat'okuinani mats'istokai itawk'pumaupix. **23**
Otsřn'aim an'istsiuaie, kitōkhs'istiututükki, okhs'apotükkiuă
ki emün'apotükkiuă; kitse'münüssatsipiau un'natosěsts,
kitakřnai'atso akauo'iěsts: Kitsřn'aim otse'tametüksřnni
ȕstsipi'it. **24** Annök' ikuyiu'ök tuks'křumi itawk'pumaupi
ito'to ki an'iu, Nin'a kits'ksřno ksěsto'a kitse'řnai,
kikřt'tomaisüppipumattopi kitai'pokiaki, ki
kikřttomauanit'apixipi kitomoi'pitükki; **25** Ki
nítsiko'pum, ki nitsit'tappo ki nitai'ksasattop
ksřk'kum kitsinană itawk'pumaupi: Sat'sit, křtsinan.
26 Otsřn'aim an'istsiuaie, kitsauum'apotükkiuă
ki kitsistap'apotükkiuă, kitsksřnoki nitai'pokiaki
nikřttomai'süppipumattopi, ki nitomoi'pitükki, ni
křttomauanit'apixipi: **27** Kumaukstauokotaiřksřxau
au'awtsoomütskotükkix nitsřx'křmřmřx, ki nitsitotopi
nřk'staitokuyitopi nitsinan'ix ki umut'okuyesix.
28 Mattomok'aie itawk'pumaupi, ki kotok' annök
iku'yiuök ke'pix itawk'pumaupix. **29** Anniks'isk
iku'yixk ak'okotaiau, ki otaksinanoaiau akauo'i: ki
annök' itsau'okuyiuök ak'otomoau annik' ooko'řšnik.
30 Ki ȕstüp'satüpiksřstsř ap'otükkiuă itsau'okuyiuă
ski'natsii: ak'itsitsiu asain'sřnni ki satse'řnani. **31**
Otak'itotosi Nin'au okku'i otstsa'přnasřnni ipokom'řssau
otokřonatsřm'otokatatsřx, ak'otřmotokhitaupiu

ots̄stsap̄sso'p̄ots̄s: 32 Ki akok̄nipotamoi'piaiau
ik̄nai'okauua: ki aiakan̄staiaketaip̄iks̄staiau
em̄uk'ik̄naikuūn manistai'aketaip̄iks̄stopiax em̄uk'ik̄nax
ki apom̄uk'ik̄nax: 33 Ki akot̄p̄ipiuax em̄uk'ik̄nax
onet'ots̄s ki ap'om̄ukik̄nax otse'aks̄ssauots̄s. 34
Om̄ux'ina akot̄um'an̄stsiuax anniks'isk onetots̄s
itau'pixk, Puk'sipuk, Nin'a otatsims'imix, ki
n̄n'naiis̄nni mats̄k' annik' kitap̄stutomokiiik,
otsauomap'astutōssi ks̄k'kum. 35 Nitse'nots, ki
kit'okokipuau aau'ös̄n; nitse'naki, ki kitsit'tutokokipuau:
nitsi'piitappi, ki kito'tokipuau: 36 Nimats̄stotospa,
ki kits̄s'totosatskokipuau; nitokh'tokos, ki
kitsip̄s'kotokipuau; itai'okiakiopi nitsitau'pi,
ki kitsittotaakipuau. 37 Mok̄m'otsitappix
akot̄um'an̄stsiuaie, Nin'a, tsanistsi'i kit sits' In o
pin an kitau'nots, ki kits is' so pi Q an? Ki kitse'naki,
ki kitiitakopinan. 38 Tsan̄sts'i'i kits̄ts'ínop̄inan,
kitsi'piitappiisi ki kito'tos̄n̄n? Ki kimats̄stotospa, ki
kits̄stotos'atskop̄inan? 39 Tsan̄sts'i'i kits̄ts'ínop̄inan
kitai'okhtokos, ki kitsitau'p̄issi itai'okiakiopi ki
kitsito'taatos̄nan? 40 Ki om̄ux'ina ak'an̄stsiuax,
kitau'mün̄stopuau kanistitüp̄stutsipuai tuks'k̄ma
in̄ux'ts̄ma am'ox n̄x'okoax, kitan̄sts'istutomokipuau.
41 Akot̄um'an̄stsiuax anniks'isk ote'aks̄sauts̄s
itau'pixk, is'tapuk em̄utskax möksēnsau, ūksustsinasii
is'tapuk, ek'aistep̄ts̄stotomoiiauax au'tutsokiuă ki
oto'tokatatsix: (aiōnios g166) 42 Tük'ka, nitau'nots, ki
kimats̄ssok'ipuaua: nitse'naki, ki kimat'tutukkokipuaua:
43 Nitsi'pitappi, ki kimat'otokipuau: nimats̄stotospa,

ki kimats̄istotosats'kokipuaua: nitokh'tokos, ki nitsitau'pi itai'okiakiopi, ki kimat'sip̄skotokipuaua.

44 Osto'auai ak'ot̄uman̄istsiiuaie, Nin'a Tsan̄istsi'i kits̄its'̄inop̄inan kitau'not̄s, ki kitse'naksi, ki kit'sipitappisi, ki kitokh'tokosi, ki kitsitaup̄issi itai'okiakiopi kōkstaikawk'an̄istot̄s̄inan? **45** Ai'akot̄uman̄istsiuax, kitau'mūn̄istopu au kan̄ist'saiit̄p̄istutsipuai tuks'kūmā inūxts̄ma amox, kimat'an̄ists̄stutomokipuaua. **46**

Ki am'oxi aks̄ist̄pitappo'iau ūsk's̄itaiks̄istotots̄pi: ki mok̄om'otsitappix akittappoiau ūsk'sipaitappiis̄nni.

(aiōnios g166)

26 KI itūn̄istsiu, Jesus otaiks̄iste'poattos̄ests am'ōsts epo'aws̄sts, itūn̄'istsiuax otūks̄in̄imatsax, **2**
K̄itsks̄inipuaau aisto'kūssi ks̄istsiku'̄sts ak'itstsiu passover, ki N̄in'au okka'i itaumūts'kau mōk'̄tsiks̄stox̄osi. **3** Omūk'atoiapiekuax, ki ais̄nakix, ki matap'pix ots̄n'aimoauax itūmit̄paumooiau sp'a'toiapiekuūn Caiaphas oko'aii. **4** Ki ai's̄its̄ipsattseiau mōk'anistokotsis̄immiotoōsauaie Jesus, ki mōk'itsenit̄osauaie. **5** Ki an'iau, pin̄its'̄ts̄s oye'tani ̄stsiks̄s'̄tsikui ökskakūm̄istsik̄niau matap'pix. **6** Jesus otsitau'p̄issi Bethany, Simon leper oko'ai otsits̄ipsts'taup̄issi, **7** Ake'ua itoto'aie, ipa'tūkkiu alabaster atūxak'sin puye' its̄p'patomaie, akai'̄nxk̄masiuiae, ki otau'yisaie itsita'suyin̄inmaie otok̄on'iae. **8** Ki otūks̄in̄imats'ax ots̄n̄is'saxaie, ̄stse'tūkkiax, ki an'iau mauk'ets̄inikatopi? **9** Am'ok ipum'atotopi ̄s'taiekekaīxk̄masiuopi, ki k̄im'atapsix ̄s'tauokotaupiauaie. **10** Jesus

otokh'ts̄im̄si, an'̄sts̄iuax, kumauk'sauaiks̄ixinoauaiisks̄ix
ake'uā ḍkh'siu nitap̄stutu'yipi. **11** Ks̄esto'au,
k̄imatapsix kit̄usk'sauopoksemokoiau; ki n̄esto'a
kimat'̄usksauopoksemokipua. **12** Am'ok puye' nost̄um'i
ots̄ita'suȳin̄issi its̄stuts'imaie mōk̄tsopuiap̄stutuȳissi
n̄okitak'itsasi. **13** Kitau'mūn̄istopua am'oi
ōkhs'its̄niks̄inni amian̄istan'̄stopi kōn̄us'ks̄okkumā,
am'ok, am'o ake'uā otap̄̄stutsipi ak'̄utan̄istomaie,
mōk̄̄t̄usk̄s̄inoōsi. **14** Na'tsikoputsix, tuks'kūmā, an̄istau
Judas Iscariot, itappo omūk'atoiapiekuax, **15** Ki an'iu,
tsan̄istap'pi kitak'okokipuaii, ki nitakit̄ūp'omutskau
ks̄esto'au? Ki nitsi'tuyiauaie nīp'pii ks̄ixix'k̄im̄ix. **16**
Ki annik' itot'apsatsim mōk̄itamūtsk̄osaie. **17** Ke'tani
kūt'taikop̄tstsii, ̄stotom'iks̄s'tsikui, ̄usks̄in̄imats'ax
itoto'iau Jesus, ki an'̄sts̄iauaie, Tse'a kit'stapa
kōk'sopuiap̄stutos̄inan kōk'k̄itsoȳsi passover? **18**
Ki an'iu ̄s'tapuk akap'ioȳs, ki om'ūmā n̄in'auūmā
an̄istok', Nin'a, an'iu, nitsiks̄stsikum'i aststsi'u: koko'ai
nit̄ūs'ks̄in̄imatsax nitak'opoksoyimaiau passover. **19**
Ki ̄usks̄in̄imats'ax man̄istan'̄stopiax itan'̄sttuts̄imiax;
ki itso'poūts̄stuts̄imiau passover. **20** Ki otau'tūkkusi,
ipokitau'pimiua na'tsikoputsix. **21** Ki otau'ȳsau,
an'iu, kitau'mūn̄istopua tuks'kūmā ks̄esto'au
k̄itakaumūts'kauki. **22** Ki eks'kaīkikin'etūkkiau, ki
ikōnau'mūtūpan̄istsiauaie, Nin'a n̄esto'akats? **23** Ki
an'iu, annōk okit's̄s̄ nitopoks̄istap̄imakemauok kos'i
nitakaumūts'kau. **24** Nin'au okku'i itan̄ists'itappo
nits̄in'awpi: ak'itūpokapiu annōk' n̄in'auōk imūts'kaiuōk
Nin'au okku'i! Kūt'taipokaiiuopi annōk' n̄in'auōk,

ſ'staōkhsiuopi. **25** Judas anni'ſsk itſe'mūtskaukisk, itūm'anīſtsiuiae, Nin'a něsto'akats? An'īſtsiuiae, kitan'i. **26** Ki otau'yīsau Jesus ito'tsīmaie ke'tani ki itatsīm'īstutsīmaie, ki itaumin'īmaie, kī ikotsiu'ax ūskšīnīmats'ax, ki an'iu, Matsīk', oyik'; am'oiauk nostūm'i. **27** Ki mat'tuyiuiae kos'i ki thanks ikotūk'kiu, ki ikotsiu'ax, ki an'iu kōnai'sīmattok; **28** Am'okauk nitsa'apūn, mananīſts'etoksīnni itūp'itsiu itsai'kimskau akai'tappix otsauum'itsitappiisauuěsts mōk'sinīsěsts. **29** Ki kitan'īstopuau nimatakūtsīmattopā am'ok mīniokke sauomo'pokitsipstsīmattomīnaniki manīs'si nin'a ots'īnnaīsīnni. **30** Ki otinik'sau natoi'īnīksīnni itūp'sūxiau nitum'moyi Olives. **31** Jesus itūm'anīſtsiuax, něsto'a kītak'okōnūsskīmskūkipuau annok'ā koko'ikā: tūk'ka, sīn'aip, nitak'auaiakiau annōk' ūsk'skūmiuōk emūk'ikīnax, ki ot'omūkikīnauāsīnnna ūsto'mūkikīnax akūneto'iau. **32** Aiksistatsipuau'eniki kitakitūpotoma'topuau Galilee. **33** Peter an'īstsiuiae, ikūm'okōnūstsskīmskūkīssau ksěsto'a, nimat'akīstsskīmskūkipa. **34** Jesus an'īstsiuiae, kitau'mūnīsto, Annok' koko'ik otsauomit'awkkumsi nippuau'ā nioks' kai kitakani kimatsksīnok'ipa. **35** Peter an'īstsiuiae ūkskakūmopoks'eniop, nimat'akanipa kimatsksīnopa; neto'i ikōnau'aniiax ūskšīnīmats'ax. **36** Jesus itūmitūpopokomiuax Gethsemane an'īstop, ki an'īstsiuax otūskšīnīmatsax, annom' stau'pik, nitakittappo omim' nōkītūt'tsīmoiikasi. **37** Ki mat'tuyiuax Peter, ki Zebedee otsistok'iokuyix, ki itaumūtūpīkīkīn'etukki ki itau'mūtūpeikapitsitau. **38** Itūm'anīſtsiuax nitsitūpīkīkīnetukki e'īnsīnni; annom'

stau'pik, ki ök'itüskskatükkiop. **39** Ki pa'tsiistüpaatsiuax, ki ūsstokopi'u ostoks̄s', ki itüt'ts̄moiikau ki an'iu, Nin'a, iküm'okotsitssts̄ssi am'oi kos'a ünnianist̄s'tüpipotoöss; nimatakitsitan'ats, ks̄esto'a kitak'itsitan. **40** Ki matskitoto'ax otüks̄nimats'ax, ki ikon'oyiuax oto'kaniax, ki an'istsiuaie Peter, Awx'ats? Kiküttaukotüskskümmokipa tuks'kai itai'ks̄stsikumiopi? **41** Mokök'etsik ki a'ts̄moiikak, kökstaitsipissuai ūssaks'ks̄nūks̄nni; sta'aw itsitsi'tatomaie ki ūx'isakuyi matsi'uats. **42** Ki mats'istapu ki itüt'ts̄moiikau, ki an'iu, Nñn'a, am'oi kos'a sauomot'aisümmieniki sauomis'tüpipotomokoeni, kítak'itsitan. **43** Ki mat'oto ki mat'okonoyiuax otsok'asax: tük'ka ūssoks̄m'au oöps'puauax. **44** Ki itsk̄itsiuax, ki mats'istapu, ki nioks'kai itüt'ts̄moiikau, ki netoi' au'aniu. **45** Itüm'itotoiax otüks̄nimats'ax ki an'istsiuaax okak' annok, ki issik's̄stsikok: sat'sik aststs̄siu' itai'ks̄stsikumiopix, ki Nin'au okku'i itüp'aumütskau sauuum'itsitappix otsu'auësts. **46** Nipuak', ökittäppau'op: annök' nitakaumüts'kaukök aststs̄siu'. **47** Ki otsa'kiai epuyissi, Sat'sik, Judas, na'tsikoputsix tuks'kümä ito'to ki akai'tappix ipokom'iauaie inus'stoanix ki söks̄s'ts̄sts ipa'tükkix, itototoiau omük'atoiapiekuax ki matap'pix otsin'aimoauax. **48** Ki annök' imüts'kaiuökaie ikotsiu'ax apsto'sinni, ki an'iu, annök' nitak's̄innauskippauök, an'nökauk: mi'eenok. **49** Ki iköm'itoto Jesus, ki aniu, Hail, Nin'a; ki itsin'nauskippuaie. **50** Ki Jesus an'istsiuaie, Napi'ä, kumauk'sipuksipuksäks? Itümitoto'iauaie ki een'iauaie Jesus, ki mat'tuyiauaie. **51** Ki sat' sit, anniks'isk ipokom'iskaie Jesus, tuks'küma itsitüpikins'tsakiuiae

otsin'usstoan itsau'tuyiuiae, ki sp'a'toiapiakuün
tuks'kumi otap'automok ot'auaiakiokaie, ki kök'sin'imaie
okhtok'isai. **52** Jesus itüm'anıstsuaie, kitsin'usstoană
otsits'tsipi ıststsi'ıs; anniks'ısk matap'pixk mat'tuyixk
inus'stoan, inus'stoan itax'enittaiau. **53** Kit'stapa
nöküttokotsitüp'atsımoiikani nin'ă, ki annok' nök'okuyıssi
otsıtsksıstsikoputsix legionix otatsım'otokatatsix?
54 Tsa akokototümunıstsıstutsipa natoi'sınaksısts,
mök'itünıstsıssi? **55** Neto'ik itai'ksıstsikumiopik Jesus
an'ıstsuaax akai'tappix, kiküt'anıstsipuksipa'akipuaua
kanıst'sitappopuau kōmos'iepıtsi annök' pa'tükkiuök
inus'stoax ki soksıs'tsısts, kök'otoksuai?
Anıs'tsiksıstsikuısts kitopokau'pimopuau
omük'atoiapioyıs köküsksinımats'opuau ki
kimatseen'okipuauă. **56** Ki am'ostsk ikönaiıstutsipi
moks'enüpanıstosau prophetix osınak'suauısts.
Ikönüsksinımatsax itüm'skittsiau ki ai'tsımmutaiau.
57 Ki anniks'ısk een'ixkaie Jesus itüpıpiauaie
Caiaphas, sp'atoiapiekuün, itomoi'piawpiau
ai'sınakix ki omüks'ımix nın'ax. **58** Ki Peter
piaapıtsıtüp'a'tseuaie sp'atoiapiekuün oko'ai, kiitsipim'
ki ipokau'pimiuax ap'otükkix mökitokönai'nisi. **59**
Annok', omük'atoiapiekuax ki omüks'ımix nın'ax
ki ikönau'kökitsımax, ıstüp'iksıstapenüpanıssınni
ap'satsımiau moks'enitösauaie Jesus; **60**
Ki matokonim'axau; otsito'tosax akai'tappix
aiksıstapenüpanix, matokonım'axau. Sako'okhtsim
ito'toıau na'tsitappiix ai'tapksısenüpanix, **61** Ki an'iau,
am'o nin'au an'iu nitokot'opüksınip Ap'istotok'iuă

otatoi'apioyis ki nitokot'sokapštutsip nioks'kai
ks̄stsiku'i. **62** Ki Sp'atoi'apiekuūn itsipuau', ki
an'̄stsuaie, kitakstaie'puyipa? Tsan̄stapiu'a am'ox
kitse'nūpanipiau? **63** Ki Jesus matsepuyiu'ats. Ki
Sp'atoi'apiekuūn mat'an̄stsuaie, kita'tauūn̄isto
Āp'istotokiua ipai'tappiuā, kōk'aniks̄nan ikūm'ūmeniki
Christ, Ap'istotokiua okku'i. **64** Jesus an'̄stsuaie,
kitsemūniani; ki kitan'̄isto sako'okhtsim kitaks'̄noauai'̄ni
Nin'au okku'i, otsitau'p̄issi otūmap's̄inni īstset'ots̄si
ki umutsipuk'sipusi Spots'im ītsisoks̄s'tsikūsts. **65**
Sp'atoi'apiekuūn itūmai'pinots̄m̄ests ots̄stotos'̄sts ki
an'iu, itūpepo'atomaie Ap'istotokiua; nitak'otskip̄nana
stsik'ix e'ēnūpanix? Sat'sik, kikai'okhtauau
oks̄s'tapinikōttsimani. **66** Tsa kit'sapauauā?
An'iau, mōks'ēnsi. **67** Itūm'itaisokuttūtsiauaie
ostoks̄s'aie, ki oto'aūests its̄tauaiak'iauaie: ki sts̄k'ix
omi'ts̄xik̄instspauaūests its̄tauaiak'iauaie. **68** Ki an'iau,
ks̄sto'a Christ e'ēnūpanik̄nan, Tükka' k̄tauaiak'ioka? **69**
Annok' Peter sauauts'im itau'piu, ītok̄ts̄m'i p̄istots'im:
ki ake'kuūn itoto'aie, ki an'iu, ks̄sto'a kitopokom'au
Jesus Galilee ītsitappim'i. **70** Ki p̄aiot'an̄stsuaax
matap'pix nimatsks̄noau'ats nimatsks̄nipa kitan'ipi
71 Ki otsitūp's̄uxsi k̄ts̄m'iapioȳs, sts̄k'i ake'kuūn
nan'nuyenae ki an'̄stsuaax anniks'isk matap'pix
itau'pix, ani'o nin'au nokūt'opoks̄simuaie Jesus,
Nazareth istsitappim'i. **72** Ki mata'toūniu, ki an'iu,
nimatsks̄n oau'ats n̄in'au. **73** Ki otai'p̄ists̄ks̄sūmmosi
anniks'isk itai'puyixk itoto'iauaie, ki an'̄stsuaiae
Peter, E'mūniu, ks̄sto'akauk tuks'kūmā: kitse'poaws̄sts

kitse'ěnūpaniki. **74** Itūmaumütüpipako'sñepuyiu, ki itaumütüpüttau'ěniu, nimats'ksñoau'ats nňn'au. Ki nípuau'ă sokit'okumi. **75** Ki Peter ūksñim'aie Jesus ote'poawsinniaie, annik' itanis'tsiuaie, otsauomokh'kumsi nípuau'a nioks'kai kitak'ani kimatsksñokipats. Ki itsúx'iu, ki itsok'auasainiu.

27 OTAP'INÖKKUSI, kõnau'mükatoiapiekuax ki matap'pix otsñ'aimoauax itüp'okökitsñmaiau Jesus möks'enitössauaie; **2** Ki otai'ūksipistössauaie, itünistüppip'iauaie, ki itüp'aumütskaiauaie Pontius Pilate, anni'isk nňnai'isk. **3** Judas, anni'isk otse'mütskaukisk, otsñinno'ösaie, otanis'sax möks'eñnsi, itsisauai'tsitau, ki mat'skittotsipotuyiuax omük'atoiapiekuax ki omüks'imix nňn'ax niip'pix ksixix'kímix, **4** Ki an'iu, nikai'sauumitsitappi nitse'mütskatop mokóm'otsaapünni. Ki an'iau, Tsanistappi nitokanistappikipin'an'a? Ksësto'a kitak'satsip. **5** Ki itsipsts'istüpapiksistsiuax ksixix'kímix omük'atoiapoyis, ki itsis'tapu, ki itsiko'köpsiu. **6** Ki omük'atoiapiekuax mat'tuyiauax ksixix'kímix, ki an'iau, matökhsiu'ats ök'itsüppitsösau atsim'isokaiis, tük'ka aa'pünni ipum'attomiau. **7** Ki itau'kökotomotseiau ki itopum'attomiau potter otsñ'simman, pie'tappix mok'itstsösau. **8** Ün'nikiae itüsks'unnnistainiköttop a'apünni istsñ'simman. **9** Itümeenüpanistomaie annik' otan'ipikaie Jeremy prophet, ki an'iu, Ki mat'tuyiauax niip'pix ksixix'kímix, umutopum'attopiaie annök' Israel itüniau ünni mokanistsixkimas; **10** Ki itopum'attomiauaie potter otsñ'simman, nanistün'ik Ap'istotokiuă. **11** Ki Jesus paio'tsipuyimiuaie,

nřn'aii; ki nřn'auă ai'süppoõttsesattsuaie, ki an'iu kikütam'ipa Jews otsřn'aimoauai? Ki Jesus an'řtsiuiae, kitan'i. **12** Ki Omük'atoiapiekuax ki omux'řinax ote'ěnřpanřtřsauiae, matsepuyiu'ats. **13** Pilate itřum'anřtsiuiae, kiküttaisauokhtoau'axau akauo'yi křtse'nřpanikořts? **14** Ki tuks'kai epo'awsřn matanřtsiu'atsaie; ki Nřn'auă eik'skaietřukkiu. **15** Annok' oye'tani nřn'aua itřsksaipotoyiuaie tukskřum'i eěn'naii ot'statauaie matap'pix. **16** Annik', nannan'attsiau tuks'křumi eěn'naii, Barabbas an'řstau. **17** Ŕn'nikaie otokřnau'mořsax, Pilate itřnřs'tsiuax, Třkka' křt'statauă křks'ipotomosuai? Tsřktau Barabbas, tsřktau Jesus, annřk' anřstauřk Christ? **18** Třk'ka řsksřnřm'aie umutsiksřssat'siuřsau, itaumřts'kau. **19** Otsitau'řssi okřk'itsimani řtsiso'přtsřs, otokem'an itřpřt'okřttsiuiae ki an'řtsiuiae, pinotokan'řtappikit om'ř mokřm'otsitappiuř: třk'ka akauo'iěsts nit'okuyipists pu'řnasřsts ni'papaukanřts annok' ksřtsiku'ik, osto'i itots'tsiěsts. **20** Ki omük'atoiapiekuax ki omřx'řinax eikakřmattsiauax matap'pix mřk'aukřmřnřtřsauiae Barabbas, ki Jesus mřks'eřnsaie. **21** Nin'auă an'řtsiuax, Třkka' na'tokřmix kitstatauau'a křks'ipotomořssuai? An'iau Barabbas. **22** Pilate an'řtsiuax Tsa nitakřnnřstutoau'ats Jesus, anřstauřk Christ. Iřkřn'auanřtsiauaie, ůnnianřstauaiřtai. **23** Ki nřn'auă an'iu, kumauk'anřstauaisksřks? Tsanřstapiu'řts otsauum'itsřstutřksřnni? Ki akauo'yi itsokse'puyiau ůnnianřstauaiřtai. **24** Otsřnřs'si, otsau'otokanřtappikřssaie, ki otai'akitsřssi ţřsinata'pii

ito'tükkiu okke', ki itūs'tsímmiu otsipot'aipuyimðsax matap'pix, ki itūniu', nimat'ototoimoko'ā am'o mokðm'otsitappiaā otsa'apðnni: ksësto'auā sat'sík.

25 Itümokðnai'puyiau matap'pix, otsa'apðnni ūnnianïsttots'tsïsaie nëstün'an ki no'kosñanix. **26** Itümipo'tomoyiuax Barabbas: ki otai'ksïstïstsipïsðsaie Jesus, emüts'kaiuaie õksiksõ'toxðsaie. **27**

Ninauā otseënnakem'ix itüpïp'iauaie Jesus itokðno'paupi, ki itokðnaumoi'piiau eën'nakex. **28** Ki itsau'tomoyiauaie otsïstotos'ïtsaie, ki mawks'isokðsïmi itsüps'kaiauaie. **29** Otai'amitsïnïssau ksïssiïstsümmokðni, itsïs'tsümmokiauaie ki apai'i itstom'iauaie onet'otsïsaie: ki auanaukopïstuksõ'akðtsiauaie, ki ai'ksïstapanïstsiauaie, ki an'iau, Hail, Jews otsïn'aimoauai! **30** Ki ai'sokotuttsiauaie, ki matsïmiau apai'i ki otokðn'iaie itsitau'aiak iauaie. **31** Otai'ksïstsiksïstapanïstüsauaie, asso'kðsïmi itsauts'imiauaie, ki otau'ütsisokðsïmaie itsüps'kaiauaie, ki itsïstapïp'iauaie mðk'auaiistasauaie. **32** Ki otsüks'au, ikonoyiauaie nïn'aii Cyrene istsitappim'i, otsïnikðsim Simon: ūsskuopa'atsiauaie otauai'staksïn, **33** Ki otsito'tosau Golgotha an'ïstop, itokïsasiïk, mðksikïnðkotokðnik, **34** Ikotsi'auaie moksïmatossaiaiï' ïstspoku'yi ki gall ipa'sokasuyïnïmiauaie: ki otü'totsïsaie, mat'skaksïmattom'atsaie. **35** Ki itau'aiistaiiauaie, ki otsïstotos'ïsts, ki aiaketotsipiests, itsi'kðtsotsiësts: mðks'eënüpanïstosi annik' otan'ipik prophet, itai'aketotsipiësts nitsïstotos'ïsts ki itsi'kðtsopnaaiua. **36** Ki ito'piiau ki üs'sümmiiauaie annim'; **37** Ki itstom'iauaie otokðn'i spots'i ksïs'tapanïssïnni

sinaip', Am'ok Jesus, Jews otsin'aimoauai. **38**
Na'tsitappix kōmos'iepitsix ipauai'istauax tukskūm'i
onet'otsisi ki stsik'i otse'aksissautsī. **39** Ki
anniks'isk itsits'skuixk au'kapsits'psattsiauaie, ki
auauūkia'pīxīau, **40** Ki an'iau ksēsto'a annōk'
ipūxīn'īmōk omūkatoi'apioyīs, ki nioks'kai ks̄stsikuīsts
itsiksīst'apīstutsimōk, kōmotse'pīosit. Ikūm'ūmeniki
Ap'istotokiū okku'i īnīsa'atoat auai'staksīn. **41** Neto'i
omūk'atoiapiekuax netoi'nitaiksīstapanīstsiauaie,
kiai'sīnakix ki omūx'īmix ipokaniau, **42** Kōmotse'pīuax
stsik'ix ki matokotsikōmotsepīosiu'ats. Ikūmūm'īssi
Israel otsin'aim, ūnanistsīnnīsa'atos auai'staksīn, ki
nitakaumai'tauūnan. **43** Au'maituyiuiae Apīstotoki'i:
annok' ūnnianistsikōmotse'piōsaie, maksinan'attūsaie:
tūk'ka iūniu', nēsto'akauk Ap'istotokiū okku'i.
44 Kōmos'iepitsix ipok'auaistapixk neto'yistsk
nokūtsitūp'apīxīmiauēsts okhpe'kīsts. **45** Nau'yi
itai'ks̄stsikūmiopi konūs'ksōkkumā itūp'skinatsiu
piksu'yi itaiksītsikumiopi. **46** Ki otsipik'susi
itai'ks̄stsikumiopi, Jesus aisokse'puyiu. Ki itūni'u, Eli, Eli,
lama sabachthani? Annik' ito'kīsasiik, Nitap'īstotokim,
Nitap'īstotokim, kumauk'skīkiks? **47** Stsik'ix itai'puyīxk,
otokh'tsīmsau', an'iau, Am'o nīnau nan'nikōttsiuiae Elias.
48 Ki tuks'kūmā itauks'kasiu ito'tukkiu ai'ksīppuyīnip,
ki ito'kīmuiae ītsipoku'yi, ki itstom'aie apai'i, ki
ikotsiu'aie mōksimattosaiai'i. **49** Stsik'ix an'iau, ki'ka,
ōk'satsip maks'ikūmipuksipusi mōksikōmotse'pīisaie.
50 Jesus ota'atsoksepīyīssi, itaumūts'kaiuaie Sta'aw.
51 Ki Sat'sit, omūk'atoiapioyīs itsi'koksok'iakiopi

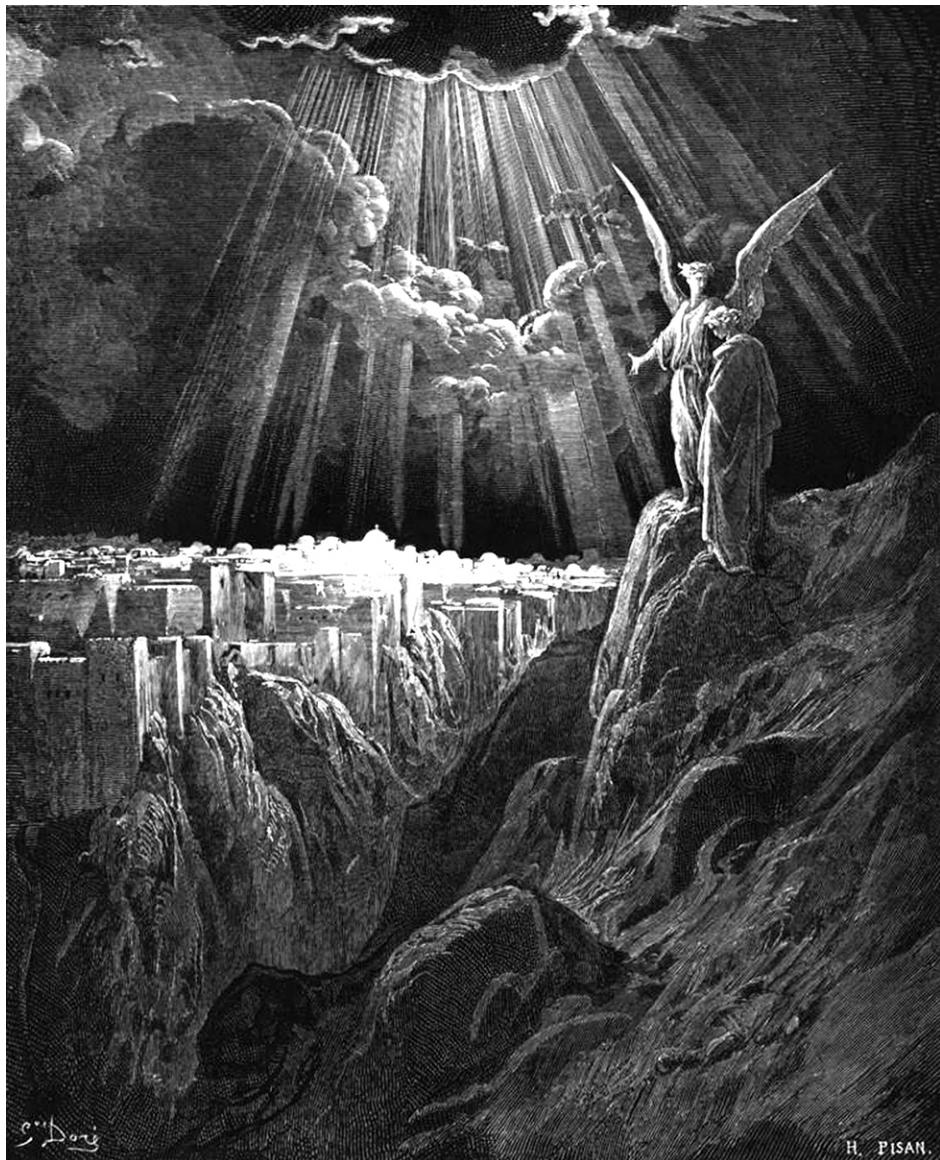
ai'aketsňnikau, spots'im itots'ipinikau; ki ksök'kumă itsi'papuyiu, ki ok'otokskuïsts ai'aketopiiau; **52** Ki a ken 'i man ists kau'opiau; ki atsím'six anniks'isk ai'okaxk akaiěm ostüm'oauěsts itsipuau'ax, **53** Ki ota'atsipuawsí Jesus, itsux'iau aken'imanísts, ki itüp'ipimiau atsímakap'ioyísi, ki otsínok'oaiau akai'tappiix. **54** Annok' eěnakin'au'ă, ki otopokom'ixk, otopokús'satükkiimaxk Jesus, otsínno'ösau ksök'kumi otsi'papuyiisi, ki otsíní'sau annists'isk ȇstutsip'ȇstsk, eks'kaikopumiau, ki an'iau am'o emün'iümiu Ap'ȇstotokiuă okku'i. **55** Ki akai'tappix akex' pie'tsi itüs'sümmiauaie, anniks'isk itotopokiuo'iixk Jesus Galilee, ki apotomoyiixkaie: **56** Ki ipokom'iauax Mary Magdalene, ki Mary, James ki Joses oksís'toauaii, ki Zebedee okku'ix oksís'toauai. **57** Otau'tükkussi, akotsin'auă Arimathæa istsitappim'i anístau Joseph, ito'to, tuks'kúma Jesus otüsksňimats'aie: **58** Itappo' Pilate, ki iköm'önistomaie Jesus stüm' i aie. Pilate itümün'iu mőkaumütskatosiae mostüm'i. **59** Ki Joseph otots'issi mostüm'i, itsíssso'monímaie ksíxistokh'aipítsi, **60** Ki itsípststotomaie otauút'sinani aken'iman, maniu'aie, annik' itatün'ipik ok'otokskui: ki omük'okotoki itüp'auapímuiae aken'imaní ȇstokítsím'i, ki itsístapu. **61** Ki Mary Magdalene, ki stsík'i Mary, itotau'piauaie aken'imaní. **62** Ki annik' ksístsiku'ik otókhs'apístutosau, mat'apinókkusi, omük'atoiapiekuax ki Pharisees ikönítoto'iauaie Pilate, **63** Ki an'iau, Nin'a, nitüsksksnípínan om'ă ai'pístsíksístutükkiua otan'ipi, otsakiaitap'piisi, nioks'kai ksístsiku'i nitak'aatsipuau. **64** Anit' ökhs'ȇstutsíssí aken'imaní nioks'kai

ks̄stsiku'̄sts, ot̄s'ks̄n̄matsax m̄kstai'sep̄otosax, m̄kstai'k̄mosā'̄sax, m̄kstai'an̄stosauax matap'pix, ūk'aipaua: ki sako'ipats̄stut̄ks̄nni aks'̄st̄psk̄ts top matom'ipats̄stut̄ks̄nni. **65** Pilate an'̄sts̄iuax mattok'au ēn'akex; ūs'tapuk, mi'̄st̄utsik. **66** Ki itappo' iau, ki mi'̄st̄uts̄miau ake'niman, ūsksk̄m'iauaie ok'otoks̄kh'sep̄istan, ki ūtsi'iauaie ēn'akex.

28 ISS̄K'S̄STS KUYII ks̄stsiku'i otai'ksiuosaie, otaum̄t̄papinōk'kusaie ūss̄k'atoiks̄stsikui, Mary Magdalene ki sts̄k'i Mary itoto'iau m̄oks'̄nīsau ake'nimani. **2** Ki, sat's̄it, ks̄k'kum̄ ai'papuyiu: t̄k'ka Ap'̄st̄otokiua oto'tokatats̄ spots' im its̄nn̄sso'̄īnai, ki ito'to ki matskoap'imiuaie ok'otoks̄kh'sep̄istan ki itop'aiuaie. **3** Ostoks̄s'si netoinitai'natsiuiae popos'ists, ki kaii'ks̄stotosiu neto'i kon'skui: **4** Ki ūsks'kat̄kkix stun'noyiauaie, ki ai'papuyeian netoi'nitsiuau enix'. **5** Ki oto'tokatats̄ an'̄sts̄iuax a kex', piniko'puk; nits'ks̄nip kitap'ūss̄ummauau Jesus annōk' kaīs'toksauōk. **6** Mats̄nakuaīm'ats: t̄k'ka, ūk'aipaua otan'ipi. Puk'sipuk, sat's̄k otsit'sipi N̄n'ā. **7** Ki k̄pi'tappoak, ki an̄stok'ax ot̄s'ks̄n̄matsax otse'̄ns̄nni ūkaipua'atomaie; ki, sat'sit, kitse'tomomattaak Galilee; omim' kitak'its̄nnoauau: sat'sik, kikau'an̄stopuau. **8** Ki itsik̄p'̄st̄upaatomiauaie ake'niman ai'kopumau, ki eks'kaetamet̄kkiau; ki auks'kasiau mokitots'ipotosauiae ot̄s'ks̄n̄matsaxaie otse'poaws̄niaiae. **9** Ki otsitappo'sauax m̄kits̄nnikoōsauax ot̄s'ks̄n̄matsaxaie, s̄um'mīs, Jesus ito'tatsemuaua: ki an'̄sts̄iuax All hail! Ki ito'toiauaie ki ēn'̄miauaie ok̄t's̄istsaie, ki ita'ts̄imm̄mmiauaie.

10 Jesus itüm'itün'ıstsıuax, Pinikopuk; mĕs'tapuk, anıstok'au nıx'okoax mök'ittapposau Galilee, ki omim' nitak'itsnokiau. **11** Annok' otsa'kiaitapposau, süm'mĕs, stsık'ix ūsks'katükii itoto'iau akap'ioyıs, ki aitsın'nikoyiauax omük'atoiapiekuax nitap'ii. **12** Kiotokönau'moösau ki omux'ınax otokönai'puyısau, ikotsi'auax eěn'akex akaičm'i itawk'pumaupix, **13** Ki an'ıstsıuax, ünnik' otüs'ksıñımatsax nitsa'kiaokasınan, sepioto'iax ki itsikömos'attsıuuaie. **14** Ki nın'a okhtsı'saie, nitaksemünan ki kitakitsikökötse'piopřnan. **15** Mat'toyıuax itawk'pumaupix, ki otsksıñımatseipuauaiax iia'tutsımiau ki annik' anıssı'nik Jews sa'kiauanıstomiax.

16 Nitsi'koputsıax otüs'ksıñımatsax itappo'iax Galilee nitum'mo, Jesus otan'ıstopi. **17** Ki otsınnno'ösauaie itatsım'mımmıuuaie: ki stsık'ix sai'etükkiax. **18** Ki Jesus ito'toax ki ai'sitsıpsattıuax, ki an'ıstsıuax, könau'tümäpsinni spots'im ki ksök'kum nit'okoko. **19** Ün'nikaie, ūs'tapuk, ūsksıñımats'okau könau'mianıstsıtappii, ūs'tapıñokau niniköt'tokěsts otsıñ'ikösıměsts kın'un, ki okku'i, ki atsım'istaaw: **20** Isksıñımats'okau mök'satsısauests kıtan'ıstopuauěsts; ki sat'sit, kitüsks'opoksemopuau anıstsıksı'stsikuěsts aiksiuo'si ksök'kum. (aiōn g165)

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Siksiká at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Síksiká at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aidios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Blackfoot---Matthew/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aiōn

Romans 1:20
Jude 1:6

Matthew 12:32
Matthew 13:22
Matthew 13:39
Matthew 13:40
Matthew 13:49
Matthew 21:19
Matthew 24:3
Matthew 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

aiōnios

Matthew 18:8
Matthew 19:16
Matthew 19:29
Matthew 25:41
Matthew 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

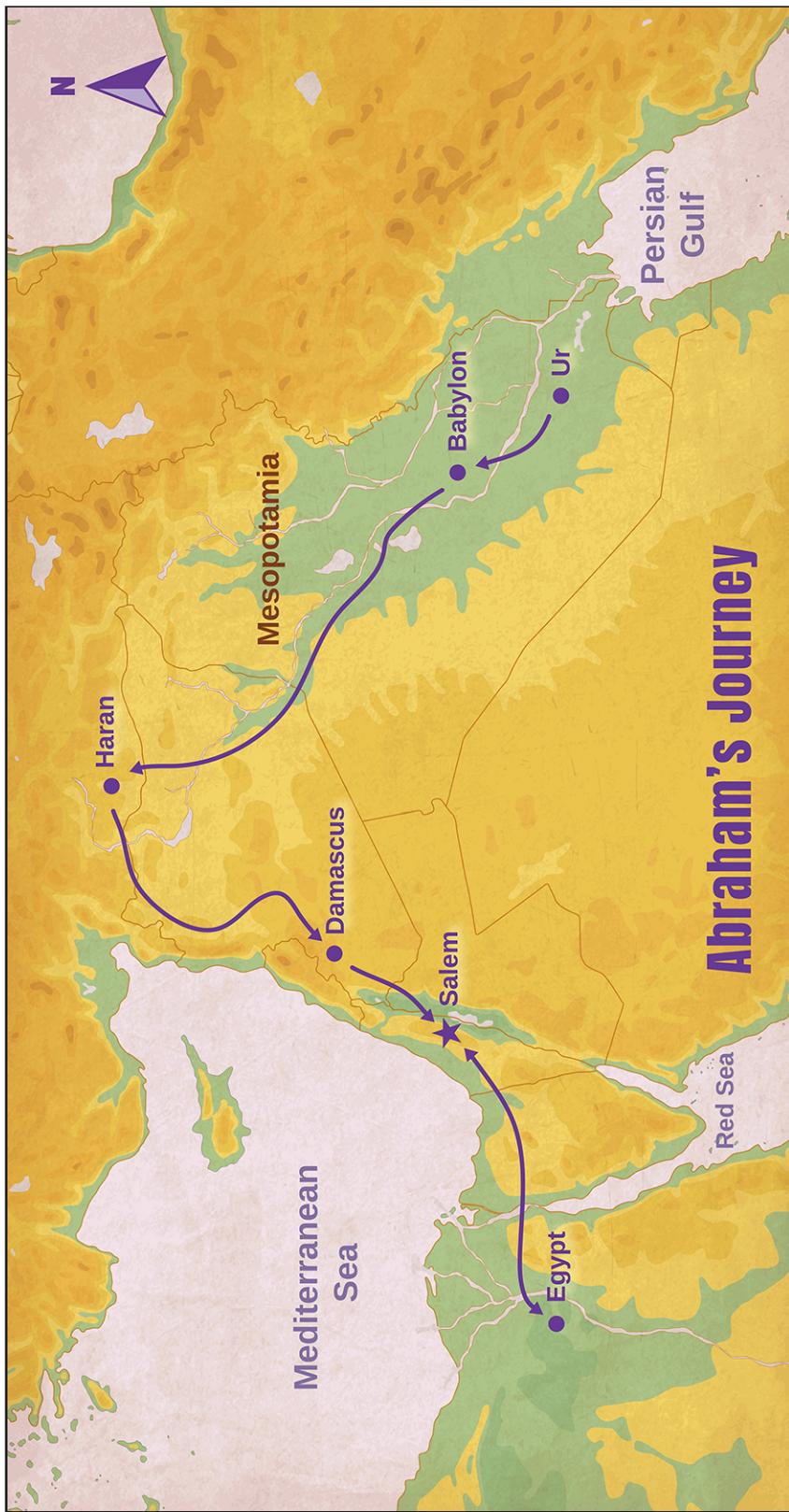
eleēsē

Romans 11:32
Geenna
Matthew 5:22
Matthew 5:29
Matthew 5:30
Matthew 10:28
Matthew 18:9
Matthew 23:15
Matthew 23:33
Mark 9:43

Mark 9:45
Mark 9:47
Luke 12:5
James 3:6
Hadēs
Matthew 11:23
Matthew 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14

Limnē Pyr
Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8

Sheol
Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6

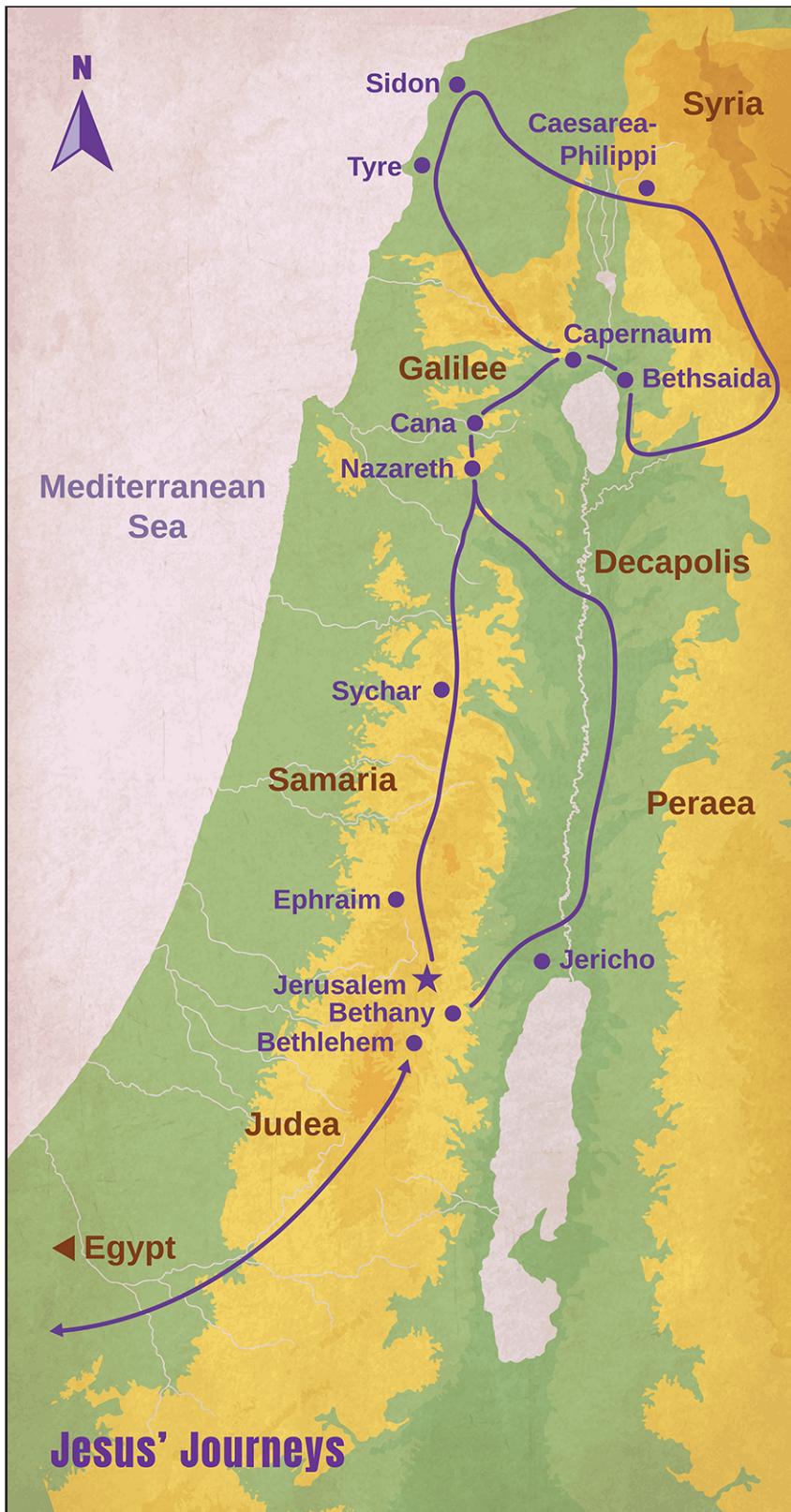

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"

Hebrews 11:8

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"
Mark 10:45

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

New Heavens and Earth

Christ returns for his people	1956
Jim Elliot martyr in Ecuador	1830
John Williams reaches Polynesia	1731
Zinzendorf leads Moravian mission	1614
Japanese kill 40,000 Christians	1572
Jesuits reach Mexico	1517
Martin Luther leads Reformation	1455
Gutenberg prints first Bible	1323
Franciscans reach Sumatra	1276
Ramon Llull trains missionaries	1100
Crusades tarnish the church	1054
The Great Schism	997
Adalbert martyr in Prussia	864
Bulgarian Prince Boris converts	716
Boniface reaches Germany	635
Alopen reaches China	569
Longinus reaches Alodia / Sudan	432
Saint Patrick reaches Ireland	397
Carthage ratifies Bible Canon	341
Ulfila reaches Goth / Romania	325
Niceae proclaims God is Trinity	250
Denis reaches Paris, France	197
Tertullian writes Christian literature	70
Titus destroys the Jewish Temple	61
Paul imprisoned in Rome, Italy	52
Thomas reaches Malabar, India	39
Peter reaches Gentile Cornelius	33
Holy Spirit empowers the Church	33

Jesus Christ born 4 B.C.
(The Annals of the World, James Usher)

Resurrected 33 A.D.

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Where?

ՀՕԿՄ

Where?		When?		Who?		What?	
Innocence		Fallen		Glory		Wrath	
Eternity Past	4000 BC Creation	Fall to Sin No Law	1500 BC Moses' Law	Advent of Christ 0-33 AD	Church Age Kingdom Age	Great White Throne	New Heaven and Earth
God	Father	God's Perfect Fellowship	God's Perfect Fellowship with Adam in the Garden of Eden	Living in Unapproachable Light, 1 Timothy 6:16	Indwelling Believers, John 14:17	God's Perfectly Restored Fellowship with All Mankind in the Holy City	Fallen Angels Forgiven? Col 1:20 Yes? Heb 2:16 No?
	Son	Pre-Incarnate, John 8:58	Incarnate, John 1:14	Paradise, Luke 23:43		All Restored	Acts 3:21
	Holy Spirit	Everywhere, Psalm 139:7					
	Living Mankind			Serving the Savior or Satan on Earth, Ephesians 2:1-5			
	Deceased Believing Mankind			Blessed in Paradise, Luke 16:22			
	Deceased Unbelieving Mankind			Punished in Hades until the final judgment, Luke 16:23 and Rev 20:13			
	Holy Angels	No people		Serving Mankind at God's Command, Hebrews 1:14			
	Imprisoned Angels	Gen 1:1	No Fall	Imprisoned in Tartarus, 2 Peter 2:4 and Jude 6			
	Fugitive Angels		No Unholy Angels	Rebelling Against Christ	Thalassa, Rev 20:13		
	First Beast Demon			Accusing Mankind	Lake of Fire	Revelation 19:20	
	False Prophet Demon				1 Peter 5:8 and Revelation 12:10		
	Satan	Gen 1:31				Abyss	Revelation 20:22

Destiny

Siksiká at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels.'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Ün'nikiae, is'tapuk, isksinimats'okau kona'u'mianisstappii, üstapinokau ninkölt'tokëts osin'iköshimësts kñ'un, ki oku'i, ki atsim'istaaw. - Matthew 28:19